

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

АБАЙ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ

**АБАЙ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНА
15 ЖЫЛ**

Алматы - 2024

**ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
АБАЙ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ**

**АБАЙ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНА
15 ЖЫЛ**

Алматы - 2024

ӘОЖ 821.512.122.0
ББК 83.3 (5Қаз)
А13

ҒЫЛЫМИ-РЕДАКЦИЯЛЫҚ КЕҢЕС
Ж. Дәдебаев, Д. Ысқақұлы, Қ. Әбдезұлы,
Л.Ж. Мұсалы

Пікір жазған
филология ғылымдарының докторы, профессор *Г. Пірәлі*

Авторлар ұжымы: Ж. Дәдебаев, Д. Ысқақұлы, Қ. Әбдезұлы, Т. Тұяқбай, Л. Мұсалы, Б. Даутова, А. Кенжеқожаева, Ұ. Байлиева, Г. Ыбырайқызы.

А13 Абай ғылыми-зерттеу институтына 15 жыл: ғылыми-ақпараттық жинақ / Жауапты редакторы Л.Ж. Мұсалы; құрастырған және электрондық баспаға дайындаған А. Кенжеқожаева, Б. Даутова. – Алматы: Абай ғылыми-зерттеу институты, 2024. – 140 б.

Жинақта Абай ғылыми-зерттеу институтында атқарылған ғылыми-зерттеу жұмыстардың басты нәтижелері туралы ғылыми ақпараттар, мәліметтер көрініс тапқан.

Жинақ ғылыми көпшілікке, абайтанушыларға, абайтану саласында ізденіп жүрген жас ғалымдар мен зерттеушілерге арналған.

ISBN 978-601-08-4673-9

ӘОЖ 821.512.122.0
ББК 83.3 (5Қаз)

© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ жанындағы
Абай ғылыми-зерттеу институты, 2024

Ж.Д. ДӘДЕБАЕВ,
эл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтының директоры,
филология ғылымдарының докторы, профессор

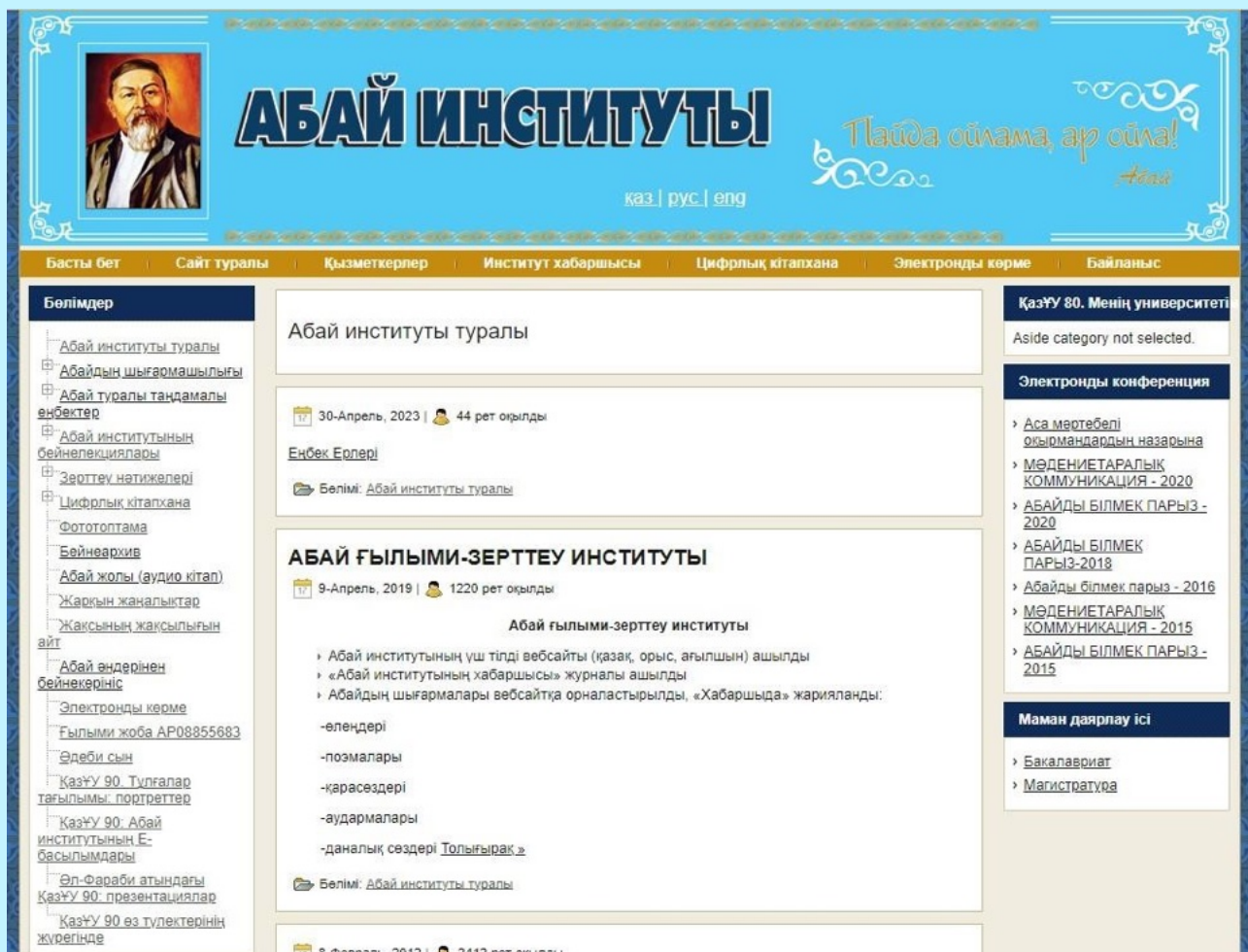
АБАЙ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ

«Абай (Ибраһим) Құнанбайұлының шығармашылық мұрасы мен ілімі» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы биылғы жылы бесінші рет өтіп отыр. Бесінші конференция эл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің құрылғанына 90 жыл толуы, университет жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтының құрылғанына 15 жыл толуына байланысты іс-шаралар жоспары аясында аса маңызды мәнімен ерекшеленеді.

15 жыл ішінде институт түрлі белестерден, асу-асу белдерден асты. 2009-2011 жылдарда институттың штаттық кестесі болмады, кафедра оқытушыларының таңдаулы және санаулы тобы институт алдындағы міндеттерді іс жүзіне асыру мақсатында қоғамдық негізде жұмыс жасады. Институт директоры лауазымын қоғамдық негізде атқарушы профессор өзінің кафедра профессоры лауазымындағы оқу пәндері шегіндегі оқу үдерісі аясында институттың ғылыми-ақпараттық ресурстарын жасауға кафедралардың оқытушыларын, студенттерін, магистранттары мен докторанттарын тартты. Тиісті тәртіпте институт туралы Ереже жасалып, белгіленген тәртіпте бекітілді. Абай институтының веб-сайты ашылды. Онда Абайдың шығармалары жанрлық сипаттары бойынша орналастырылды. Оқытушылар, студенттер, магистранттар мен докторанттар оқу бағдарламасы аясындағы оқу, оқу-зерттеу ісі арнасында Абайдың өмірі мен шығармашылығы бойынша қалыптасқан ғылыми мектептер мен ғалымдардың өткен кезеңдерде түрлі басылымдарда жарияланған еңбектерін жинап, топтастыруға қатысты. Институт директоры оларға ризалығын, еңбектерінің игілігін көруіне, мұраттарына жетуіне тілектестігін білдіреді.

Көп ұзамай «Абай институтының хабаршысы» ғылыми-ақпараттық журналы ашылды, журнал 2009 жылы ҚР Мәдениет және ақпарат министрлігі Ақпарат және мұрағат комитетінде тіркеуден өткізіліп, № 10586-Ж куәлігі берілді. Журналдың жұмысы да, веб-сайттың жұмысы да қоғамдық негізде жүргізілді. Абай институтының веб-сайтының ашылуы, «Абай институтының хабаршысы» журналының ашылуы институт қызметінің үлкен жетістігі болды. Абайдың өмірі мен шығармашылығы туралы байырғы еңбектер жиналып, жаңа еңбектер жазылып, институттың веб-сайтында, «Абай институтының хабаршысы» журналында жариялана бастады. Бұл бағыттағы жұмыстар қоғамдық негізде үзіліссіз жалғасты. Студенттер, магистранттар, докторанттар институт директоры көрсеткен бағыт-бағдар бойынша қызығушылықпен белсенді ізденіс жұмыстарын жүргізді, оқу-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін институттың журналы мен веб-сайтында тұрақты түрде жариялай бастады.

2009-2012 жылдары Абайдың өмірі мен шығармашылығы туралы жинақталған еңбектердің мол қоры Абай институтының веб-сайтында және

Абай институтының веб-сайты. 2009 жылы ашылған.

Институттың «Абай институтының хабаршысы» ғылыми журналында,

«Абай институтының хабаршысы» журналы. 2009 жылы ашылған.

басқа да бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланып, көпшіліктің игілігіне ұсынылды. Абай институтының ғылыми-ақпараттық ресурстар қоры филология

факультетінің оқытушы-профессорларының, жас ғалымдарының, магистрант, студенттерінің, докторанттарының қоғамдық негіздегі ерікті де жігерлі шығармашылық еңбегі нәтижесінде қалыптасты.

2011 жылы университет ректоры Абай институтының базалық айлық жалақы қорын жүз мың (100 000) теңге көлемінде бекітті. Осы жалақы қоры шегінде Абай институтының алғашқы штаттық қызметкерлері пайда болды.

2015 жылы Институт ғылыми жобалар конкурсы бойынша гранттық қаржыландыру көзіне қол жеткізді. «Абайдың шығармашылық мұрасын пәнаралық зерттеу» ғылыми жобасы бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізді (қаржыландыру сомасы 21 млн. тг.). 2020 жылы екінші бір гранттық қаржыландыру көзі ашылды. «Абай ілімін білу, түсіну және қолдану» ғылыми жобасы негізінде іргелі зерттеу жұмыстары орындалды (қаржыландыру сомасы 27 млн. тг.). Институттың веб-сайтында, «Абай институтының» хабаршысы» журналында жарияланып, жинақталғанақпараттар осы қаржылардың есебінен сериялық басылымдар үлгісінде жариялауға дайындалды. 2015 жылы ғылыми жоба қаржысы есебінен «Абайтану. Таңдамалы еңбектер» көп томдық сериялық басылымының алғашқы томдары жарық көрді.

«Абайтану. Таңдамалы еңбектер» көп томдық сериялық басылым.

Онда абайтану салысында тарихи қалыптасқан ғылыми мектептердің, ілгеріде жасаған ғалымдардың еңбектерімен қоса Абай институты қызметкерлерінің зерттеулері жарияланды.

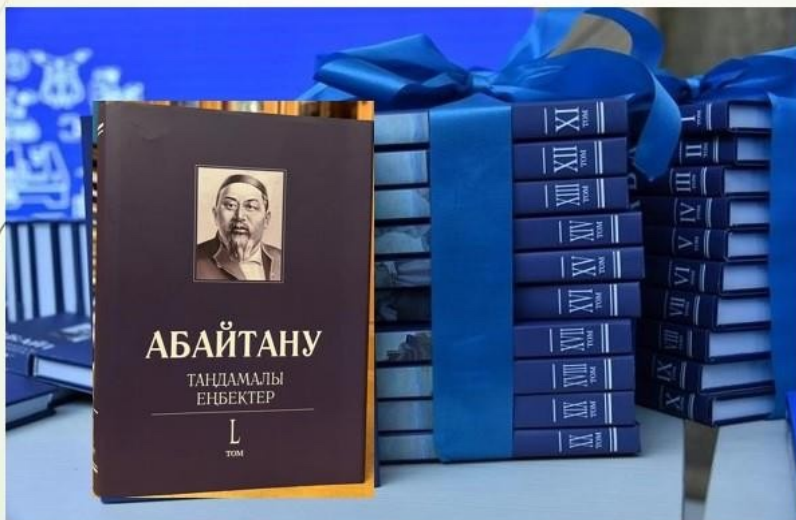
Ғылыми жобалар аясында Абайдың өмірі мен шығармашылық мұрасы мәселелері бойынша іргелі зерттеу жұмыстары жүргізілді. Зерттеу нәтижелері ғылыми мақалалар жинағы, монография, оқу құралдары, лекциялар курсы форматында жарияланып, ғылыми зерттеу жұмыстарын жүргізуде, білім беру

ісінде пайдалануға ұсынылды.

2020 жылдың екінші жартысында институттың штаттық кестесі университет қаржысы есебінен 5 бірлік болып бекітілді. Институттың қызметкерлері 2020 жылдың екінші жартысынан бастап ел қатарлы жалақы ала бастады. Филология факультеті институтқа шағын бір жұмыс бөлмесінде жұмыс істеуге рұқсат етті.

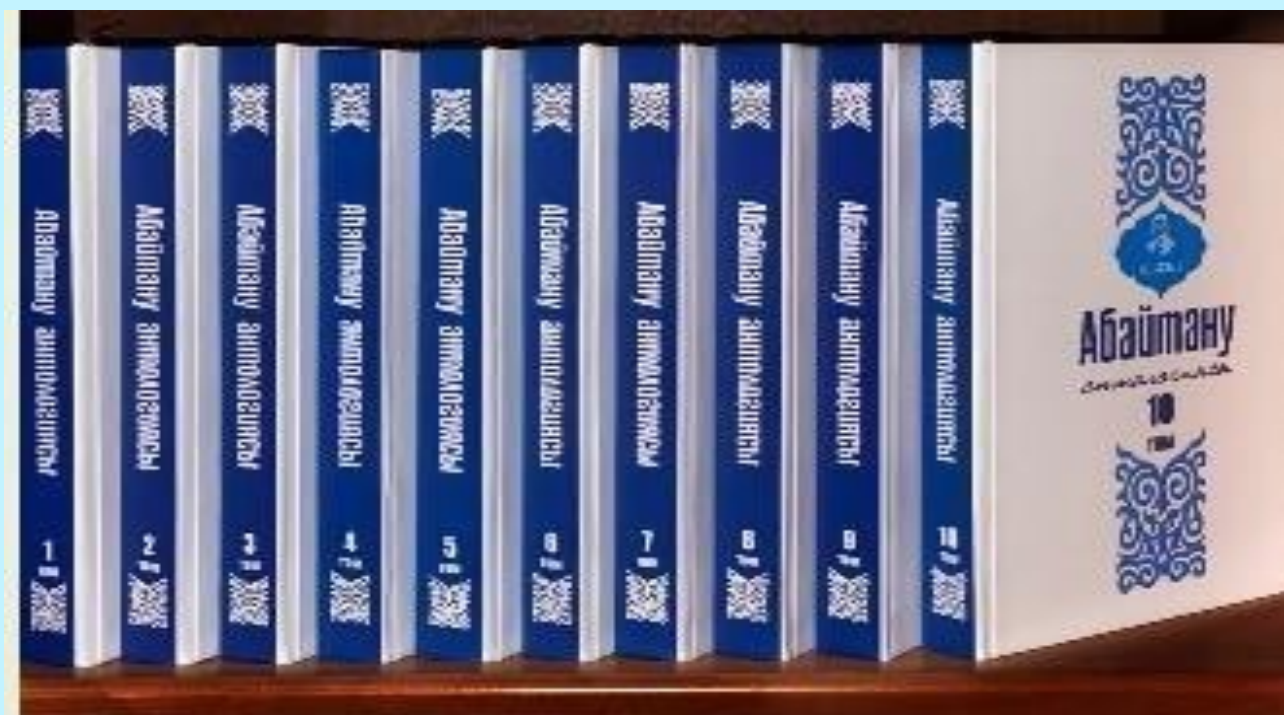
2021 жылы ғылыми жоба қаржысы есебінен жариялана бастаған «Абайтану. Таңдамалы еңбектер» көп томдық сериялық басылымының 50-ші томы жарық көрді.

«АБАЙТАНУ ТАҢДАМАЛЫ ЕҢБЕКТЕР» КӨП ТОМДЫҚ
СЕРИЯЛЫҚ БАСЫЛЫМЫ

Университеттің басшылығы «Абайтану. Таңдамалы еңбектер» негізінде университеттің интеллектуалдық е-ресурстар базасын жасауға ерекше мән берді. Соған байланысты осы аталған интеллектуалдық ресурстар базасының құрамдастарын толықтыруға назар аударылды. Университеттің Басқарма Төрағасы-Ректор Ж.Қ. Түймебаевтың бас редакторлығымен «Абайтану антологиясы» сериялық басылымы 10 том болып «Қазақ университеті» баспасынан басылып шықты.

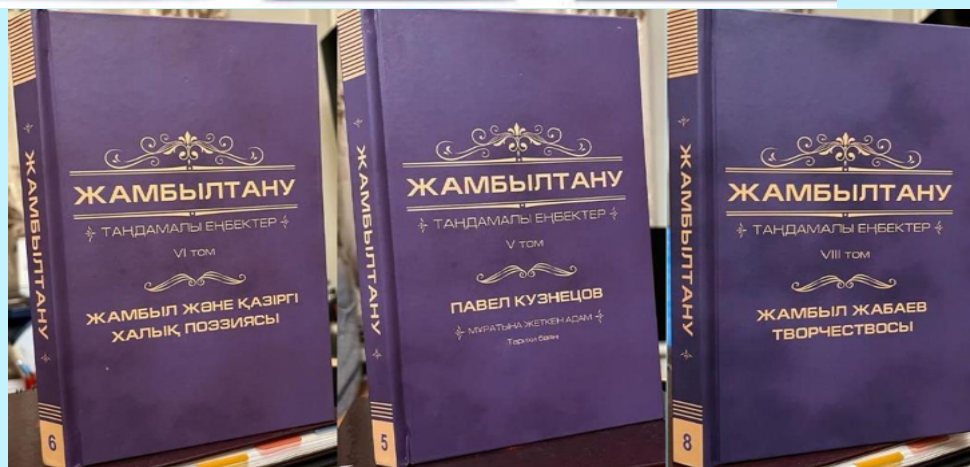
Абайтану антологиясы. Он томдық басылым.

Абайтану. Таңдамалы еңбектер. Абайтану антологиясы.

Абай институты басқа да бірнеше көп томдық сериялық басылымдарды жарыққа шығарды. «Жамбылтану. Таңдамалы еңбектер» көп томдық сериялық басылымының алғашқы 10 томы, «Абай институтының еңбектері» сериялық басылымының 24 томы ілгеріде аталған сериялық басылымдарды толықтырған соны жетістік болды.

Институттың сериялық басылымдары ұлттық зерттеу университетінің ғылым мен жоғары білім интеграциясы аясындағы баламасы жоқ бағалы рухани байлыққа, интеллектуалдық құндылыққа айналды.

«Жамбылтану. Таңдамалы еңбектер» көп томдық сериялық басылымы

«Абай институтының еңбектері» көп томдық сериялық басылымы

«Абайтану. Таңдамалы еңбектер» (50 томдық) және «Абайтану антологиясы» (10 томдық) сериялық басылымдары негізінде университеттің Ғылыми кеңесінің шешімімен «Абайтану антологиясы интеллектуалдық е-

ресурстар базасы» ашылып, университет кітапханасының порталына орналастырылды.

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
АБАЙ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ
«Абайтану антологиясы» интеллектуалдық е-ресурстар базасы
<https://elibrary.kaznu.kz/kk/node/7912>

«Абайтану антологиясы» интеллектуалдық е-ресурстар базасы екі сериялық басылымнан тұрады: а) Абайтану. Таңдамалы еңбектер. 1-50-томдар; ә) Абайтану антологиясы. 1-10-томдар.

Ғылыми жобаларды гранттық қаржыландыру нәтижесінде жарық көрген «Абайтану. Таңдамалы еңбектер» көп томдық сериялық басылымның 50 томы, «Абайтану антологиясы» сериялық басылымының 10 томы, «Абай институтының еңбектері» сериялық басылымының 24 томы және олардың негізінде ашылған «Абайтану антологиясы интеллектуалдық е-ресурстар базасы», Абай институтының веб-сайтының бай қоры еларалық әдеби және мәдени байланыстардың нығаюына, қоғамдық-гуманитарлық ғылым салаларының дамуына, елдің зияткерлік әлеуетінің артуына, халықтың рухани әлемінің баюына, қоғамдық санасының өсуіне қызмет етуде.

Абай институтының ғылыми-зерттеу, ғылыми-ұйымдастырушылық қызметінің нәтижесінде қол жеткен төрт инновациялық өнімді ерекше атап өту орынды. Олардың біріншісі – «Абайтану антологиясы интеллектуалдық е-ресурстар базасы», екіншісі – «Абай ілімі» оқу пәні, үшіншісі – «Абайдың Кісілік кодексі», төртіншісі – Абай институты веб-сайтындағы қасиетті ұлттық руханият құндылықтарының ұлан-ғайыр қазыналы қоры. Бұл төрт өнім білім алушылардың, тұтынушылардың пайдалануына лайықталған, қол жетімді.

«Абайдың Кісілік кодексі» – жұмыс берушінің қызметтік тапсырысын орындау тәртібі бойынша жасалған қызметтік туынды, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің интеллектуалдық меншік құқығының нысаны, авторлық құқық объектісі.

«Абайдың Кісілік кодексі», «Абай ілімі» оқу пәні елдің интеллектуалдық әлеуетін нығайтуға, қоғамдық сананың жетілуі мен кемелденуіне, жастар мен жасөспірімдердің кісілік келбетінің қалыптасуына қызмет етеді. Оларда Абай ілімінің ұлттық және жалпыадамзаттық мәні зор қағидалары топтастырылған. Елдің өсер өркені үшін Абайдың ілімі мен Кісілік кодексінің әр бабының ғибраты, танымдықтағылымы, өмірлік мәні бар, адамның адамдығының негізі де осында. Оны білудің, түсінудің және қолданудың мәні мен мәнісі зор. Абайдың Кісілік кодексін, Абайдың ілімін білмей бай, би, ұры-қары болу ғажап емес, бірақ Абайдың Кісілік кодексін, Абайдың ілімін білмей Кісі болатын жол жоқ.

2023 жылдың он кітабы

2023 жылы Абай институты ғылыми, ғылыми-көпшілік және оқу басылымы форматында отандық баспалардан шығарған 10 (он) кітап – маңызы, танымдық және тағылымдық мәні жағынан бағалы, құнды еңбектер. Олар Институттың басқа басылымдарымен бірге әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің 90 жылдығы қарсаңындағы көз тоятын, көңіл толатын көрнекі көрсеткіштер.

Абай ғылыми-зерттеу институты кейінгі бес жыл көлемінде Абай ілімі мәселелері бойынша 20-ға жуық бейнелекцияларын жасап, институттың порталында, YouTube арнасында көпшілікке ұсынды. Оларда Абайдың шығармашылық мұрасы мен ілімі мәселелеріне арналған ойлар мен толғаныстар, ғылыми тұжырымдар мен қорытындылар мазмұн байлығымен, теориялық тереңдігімен, таным байытар тағылымымен ерекшеленеді. Биылғы жылы «Ғылым таппай мақтанба» деп аталатын бейнехабарлар сериясын бастады. Онда Фараби кітапханасы мен Абай институтының қорына түскен жаңа ғылыми, ғылыми-көпшілік сипатындағы кітаптар насихатталады.

1-хабар: <https://youtu.be/Sh3BVfVFOpg?si=FOqH6QUtwip8Ixe0>

2-хабар: <https://youtu.be/vbmPCFIIdks?si=K6F42CGPkXEtrRS3>

3-хабар: <https://youtu.be/jayK9XHn1lc?si=37OYZcEBH0SelwTz>

Бейнехабарлар институттың өзінің бейнестудиясында түсіріліп, редакциялаудан өтеді, монтаждалады. Әдеби-редакциялық алқаның мақұлдауымен Абай институтының порталына және YouTube арнасына орналастырылады. Қазіргі шақта онда Абай институтының аталған бейнехабарлар сериясының бастапқы үш бейнехабары орналастырылған. Үш хабар да өзектілігімен, ғылыми-көпшілік үшін қолжетімділігімен, ұғымдылығымен маңызды.

2023 жылы «IMEI» ұйымының негізін салушы, Хора «Gracias» негізін салушы, Пусан қаласындағы EXPO 2030 елшісі, теология, философия, педагогика ғылымдарының құрметті докторы **ДОКТОР ОК СУ ПАК** әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетіне келіп, әл-Фараби кітапханасында университет ұжымының ғылым мен білім саласындағы жетістіктерінің көрмесін тамашалады.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы-Ректор Ж.Қ. Түймебаев
қонақты көрме жетістіктерімен таныстырды
(2023)

Доктор Ок Су Пак университеттің ғылым мен білім саласындағы жетістіктерімен танысып, көңілі толған қалып білдірді. Қадірлі қонақ әсіресе Абай институтының жетістіктеріне ерекше көңіл бөліп, аса қызығушылықпен қарады.

ДОКТОР ОК СУ ПАК

Абай ғылыми-зерттеу институты дайындаған көрме.
Абай ғылыми-зерттеу институтының ғылыми қызметкерлері
Алма Кенжеқожаева, Ұлжан Байлиева

2024 жылы Абай ғылыми-зерттеу институтына Университет кітапханасының ғимаратынан арнайы жұмыс орны берілді. Ұлттық университеттің Басқарма Төрағасы-Ректор институттың жаңа ғимараттағы жұмыс орнына келіп, институт қызметкерлерінің жұмыс жағдайларымен танысты.

Абай ғылыми-зерттеу институты өз тарихының 15 жылында түрлі белестерден өтті, Абайдың шығармашылығын қоғамдық-гуманитарлық ғылым салаларының тоғысында пәнаралық жүйеде зерттейтін зияткерлік әлеуеті қуатты ғылыми-зерттеу орталығына айналды. Институт өзінің белсенді ғылыми шығармашылық еңбегінің инновациялық мол өнімімен, іргелі зерттеу нәтижелерін жеке оқу пәні форматында оқу процесіне енгізуімен, Абай ілімін ұдайы насихаттауымен ұлттық руханияттың дамуына, ұлттық университеттің зияткерлік әлеуетінің артуына, қоғамдық сананың жаңғыруына зор үлес қосты.

2024 жылы ҚазҰУ Басқарма Төрағасы-Ректордың нұсқауымен Абай институтының жұмыс орны университеттің әл-Фараби кітапханасына ауыстырылды. Институттың жаңа жұмыс орны жабдықталып, институт қызметкерлерінің жұмыс істеуіне қажетті жағдайлар жасалды.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы-Ректор Ж.Қ. Түймебаев Абай институтына келіп, институт қызметкерлерінің жұмыс жағдайымен танысты.

Абай ғылыми-зерттеу институты Қазақстандағы ғылыми-ақпараттық ресурстар базасы қуатты, ғылыми және ғылыми-педагогикалық мамандары қалыптасқан, ғылыми-интеллектуалдық әлеуеті зор және ұлттық зерттеу университеті құрамындағы білім мен ғылым интеграциясы саласында үлкен жетістіктерге жеткен бірден-бір заманауи ғылыми-зерттеу орталығына айналды.

Институт Университеттің 90 жылдығына елеулі жетістіктермен келді. 2024 жылы 9 тамызда өткен «Абай Құнанбайұлының шығармашылық мұрасы және ілімі» атты бесінші халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияда аталған жетістіктердің бастылары пайымдалып, алдағы міндеттер жайы сараланды.

МАҢЫЗДЫ МӘЛІМЕТТЕР СІТЕМЕСІ

1. Абай институтының веб-сайты: <https://abainst.kz/>
2. Абайтану. Таңдамалы еңбектер. Томдар 1-50: https://abainst.kz/?attachment_id=4433
3. «Абайтану антологиясы» интеллектуалдық е-ресурстар базасы: <https://elibrary.kaznu.kz/ru/node/7912>
4. Абай институтының хабаршысы: https://abainst.kz/?page_id=1039
5. Абай институтының электронды басылымдары: <https://abainst.kz/?cat=282>
6. Абай институты. 2013-жылдың көрсеткіштері: <https://abainst.kz/?p=5532>
7. Абай институтының еңбектері. 2021 жыл: <https://abainst.kz/?p=4731>
8. Нәтижелер, жетістіктер: <https://abainst.kz/?p=4848>
9. Абай. Электрондық көрме: <https://abainst.kz/?p=4100>
10. Абай институтының еңбектері. Е-көрме. 2023: <https://abainst.kz/?p=5939>
11. Абай институтының еңбектерін шетелдік профессор тамашалады: <https://abainst.kz/?p=5922>
12. Абайдың шығармашылық мұрасы мен ілімі туралы ІҮ конференция: <https://abainst.kz/?p=6059>
13. Абай институтының достық қатынастары: <https://abainst.kz/?p=5617>
14. Абай ҒЗИ дайджест (Абай күні – 2022): <https://abainst.kz/?p=5272>
15. Жарқын жаңалықтар: <https://abainst.kz/?p=4717>
16. Абай жылындағы жетістіктер: https://abainst.kz/?attachment_id=4394
17. Абай институтының бейнелекциялары: <https://abainst.kz/?cat=15>
18. Абай институтының бейнехабарлары: <https://abainst.kz/?p=6377>

12.08.2024

**Қансейіт ӘБДЕЗҰЛЫ, филол.ғ.д., профессор,
Ләйла МҰСАЛЫ, филол.ғ.к., доцент,
Абай ғылыми-зерттеу институтының
жетекші ғылыми қызметкерлері**

**ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗҰУ ЖАНЫНДАҒЫ
АБАЙ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ
ІЗДЕНІСТЕР, НӘТИЖЕЛЕР, ЖЕТІСТІКТЕР**

Абай ғылыми-зерттеу институты әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің жанынан 2009 жылы наурыз айында ашылған. Институт директоры болып профессор Жанғара Дәдебаев тағайындалды.

Институттың ғылыми-зерттеу бағыты мынадай болып белгіленді:

•Абайдың өмірі мен шығармашылық мұрасын қоғамдық-гуманитарлық ғылым салаларының тоғысында зерттеу;

- қазақ әдебиеті;
- қазақ әдеби тілі;
- фольклористика;
- әлем әдебиеті;
- көркем аударма;
- мәдениетаралық байланыстар, т.б.

Институттың негізгі міндеттері мына салалар бойынша жүргізілді: 1) Абайдың шығармашылық мұрасын әдебиеттану, тіл білімі, мәдениеттану, тарих, педагогика, юриспруденция, философия, әлеуметтану, саясаттану ғылымдарының тоғысында зерттеудің теориялық және әдістемелік негіздерін жасау; 2) қазақ әдебиеті теориясы мен тарихының ежелгі дәуірден қазіргі күнге дейінгі өзекті мәселелерін Абайдың эстетикалық, этикалық, философиялық көзқарастары тұрғысынан бағамдау; 3) Абай шығармашылығының алыс және жақын шет елдерде қабылдану мәселелерін пайымдау; 4) қазақ әдебиетінің өзекті мәселелері; 5) жамбылтану, т.б.

Институттың ресми веб-сайтында [HTTPS://ABAINST.KZ](https://abainst.kz) Абайдың өмірі

мен шығармашылығы саласында электронды ресурстар қоры жасалған. Ол ұдайы толықтырылуда.

Абай ҒЗИ 2013 жылдан бері ЖОО және орта мектеп мұғалімдеріне арналған республикалық «Абайтану» ғылыми-әдістемелік семинарын тұрақты түрде өткізіп келеді. Республика мектептерінің жоғары сыныптарында «Абайтану» пәні бойынша көптеген мектеп мұғалімдерінің біліктілігі арттырылып, оларға сертификат тапсырылды.

Институт қабырғасында жыл сайын университеттің «Тілдер және әдебиет» даярлау бағыты бойынша магистранттар дәріс алып, тәжірибеден өтеді. Жас ғалымдар практика барысында Абай шығармашылығына терең бойлап, ғылыми зерттеулерге атсалысуда.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтында 2015-2017 жылдар аралығында Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің гранттық қаржыландыруымен 3979/ГФ4 «Абай Құнанбаевтың шығармашылық мұрасын пәнаралық зерттеу» тақырыбында ғылыми жоба орындалды.

Ғылыми жобаны іс жүзіне асыру барысында қол жеткен нәтижелердің

абайтану саласындағы үлкен жетістік және маңызды екені анық. Осы жетістіктің ерекше атап өтуді қажет ететін бір қыры бар. Ол – «Қазақстан- 2050» стратегиясына сәйкес, абайтану ғылымы саласында тарихи қалыптасқан ғылыми мектептер мен ғалымдардың барлық буындарының жетістіктеріне негізделген арнайы ғылыми ресурстар қорының негізі жасалғаны. Бұл – бүгінгі таңда әдебиеттану ғылымы саласында арнайы бағыт бойынша жасалған бірден-бір дербес ғылыми-ақпараттық база. Базаның негізін елу том болып жарық көрген **«Абайтану. Таңдамалы еңбектер»** көптомдық басылымы құрайды.

Абайтану ғылыми-зерттеу институтының «Абай Құнанбаевтың шығармашылық мұрасын пәнаралық зерттеу» атты ғылыми жобасы аясында жарық көрген бұл құнды еңбектер қазақ руханиятының зор игілігіне айналмақшы. Абайтану ғылымының тарихындағы бүкіл зерттеу еңбектер жүйеленіп, жинақталған бұл елу томдық қазақ әдебиеттануы, абайтануы тарихындағы ірі нәтиже, айтулы белес болып отыр. Абайтану ғылымы саласында ғылыми мектептер мен зерттеушілердің барлық буындарының жетістіктеріне негізделген арнайы ғылыми ресурстар қоры жасалуы – әлеуметтік өміріміздегі баламасы жоқ жетістік.

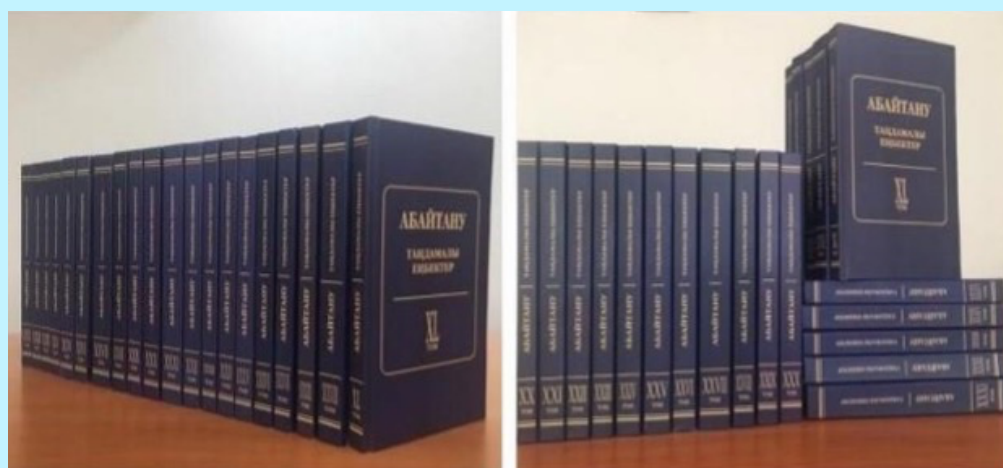
Абай ғылыми-зерттеу институтында гуманитарлық ғылымдар саласындағы іргелі, қолданбалы, пәнаралық зерттеулер бағыты бойынша **«Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері»** (2020-2022) тақырыбында ғылыми жоба орындалуда.

Жоба орындаушыларының бір тобы

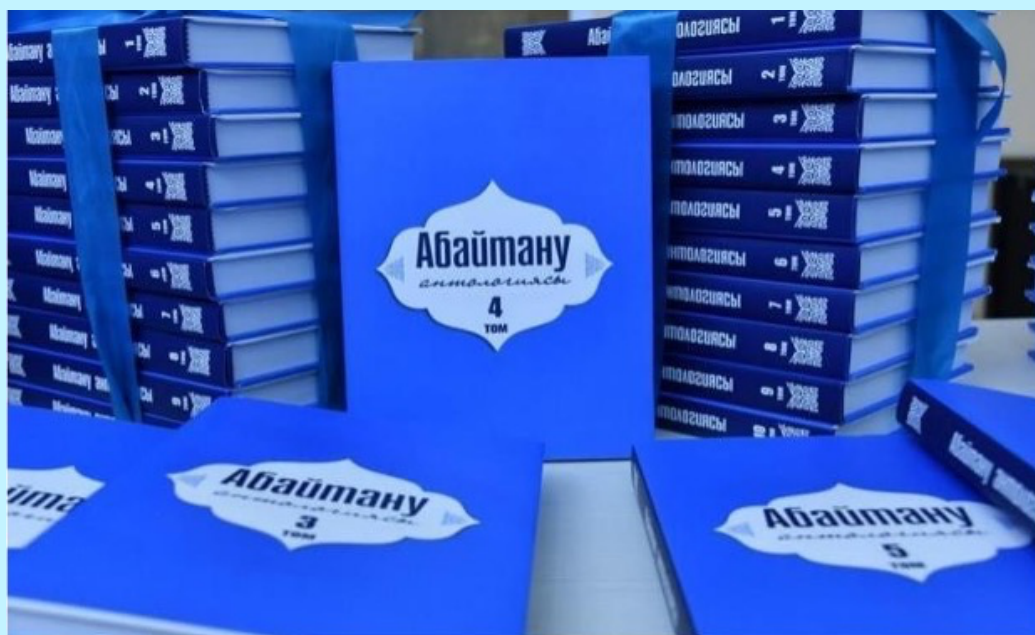
Абай ғылыми-зерттеу институты ғылыми-зерттеу жұмыстарының басты нәтижелері:

- **«АБАЙТАНУ. ТАҢДАМАЛЫ ЕҢБЕКТЕР»** көп томдық сериялық басылымы (Томдар: 1-50, «Қазақ университеті» баспасы, 2016-2021 жж.);

- «АБАЙТАНУ АНТОЛОГИЯСЫ. ОН ТОМДЫҚ» («Қазақ университеті» баспасы, 2021 ж.);

- «АБАЙ ИНСТИТУТЫНЫҢ ЕҢБЕКТЕРІ» сериялық басылымының кітаптары

- **АБАЙ ІЛІМІН БІЛУ, ТҮСІНУ, ҚОЛДАНУ**

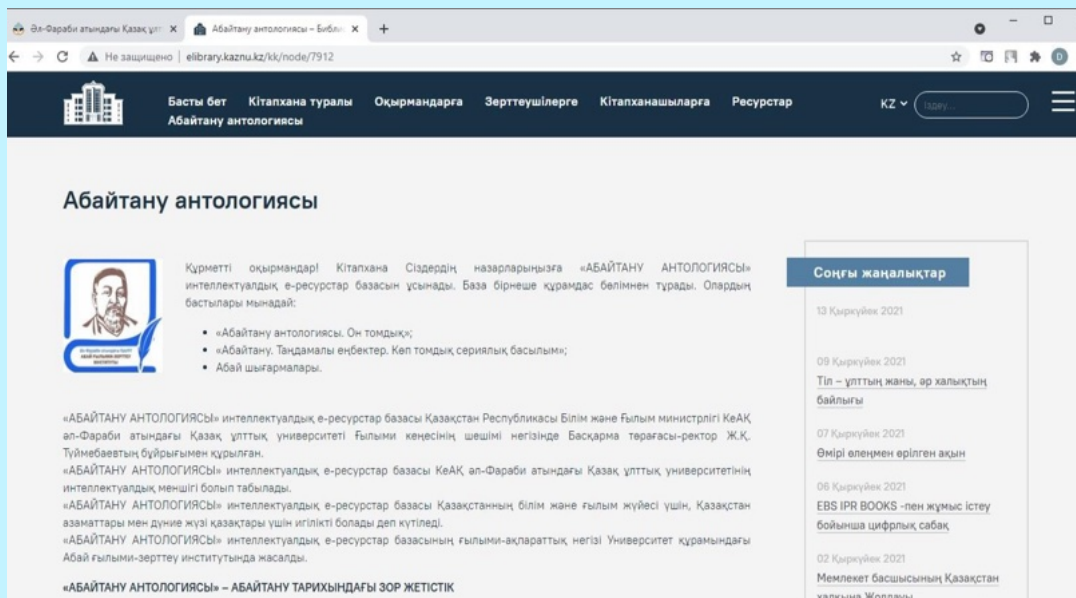

- **АБАЙДЫҢ КІСІЛІК КОДЕКСІ жасалды**

• **«АБАЙ ІЛІМІ» ОҚУ ПӘНІ 2020-2021 оқу жылында өндіріске (оқу үдерісіне) енгізілді.**

Жоғарыда аталған ғылыми жұмыстардың жинақталған түйініндей болатын тағы бір елеулі нәтиже – әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің **«Абайтану антологиясы» интеллектуалдық е-ресурстар базасының** ашылуы.

[HTTP://ELIBRARY.KAZNU.KZ/RU/NODE/7912](http://elibrary.kaznu.kz/ru/node/7912)

Абай ғылыми-зерттеу институтының көпшіліктің пайдалануына ұсынған **«Абайтану антологиясы» интеллектуалдық е-ресурстар базасы** Қазақстанның білім және ғылым жүйесі үшін, дүние жүзі қазақтары үшін игілікті болады деп күтіледі.

Абай институтының ғылыми-зерттеу жұмыстарының басты бағыттары мен негізгі нәтижелері республикалық және халықаралық онлайн ғылыми конференцияларда талқыланып, сараптамалардан өтті.

«Абай (Ибраһим) Құнанбайұлының шығармашылық мұрасы мен ілімі» тақырыбында өткен республикалық сырттай ғылыми конференция баяндамалары. Алматы, 10-15 тамыз, 2020 жыл / Құрастырған және баспаға дайындаған Л. Мұсалы, Б. Даутова. – Алматы: Абай ғылыми-зерттеу институты, 2020. – 166 б.

ISBN 978-601-04-41-45-3

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

АБАЙ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ

АБАЙ (ИБРАҺИМ) ҚҰНАНБАЙҰЛЫНЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ МҰРАСЫ МЕН ІЛІМІ

Республикалық сырттай ғылыми конференция
баяндамалары
Алматы, 10-15 тамыз 2020 жыл

АЛМАТЫ
АБАЙ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ
2020

ӨОЖ 821.512.122.0
ББК 83.3 (5Қаз)

ҒЫЛЫМИ-РЕДАКЦИОНАЛЫҚ КЕҢЕС

Ж.Дәлібаев (тораға), Ө.Әбдімәуітұлы, З.Бисенғали, Т.Есембеков,
Б.Жақып, А.Жақсылықов, Л.Мұсалы, З.Сейтжанов,
Ә.Тарых, А.Темірболат

А 13 Абай (Ибраһим) Құнанбайұлының шығармашылық мұрасы мен ілімі. Республикалық сырттай ғылыми конференцияның баяндамалары. Алматы, 10-15 тамыз, 2020 жыл / Құрастырған және электрондық баспаға дайындаған Л.Мұсалы, Б.Даутова. – Алматы: Абай ғылыми-зерттеу институты, 2020. – 166 б.
ISBN 978-601-04-4145-3

Конференция Абайдың 175 жылдық мерейтойы аясында Абай күні басталды. Конференцияға еліміздің көрнекті абытанушы ғалымдары, әлеуметтанушылары, қоғамдық-гуманитарлық ғылым мамандары, жас ғалымдар сырттай қатысты. Конференцияға қатысушылардың баяндамалары 10-15 тамыз аралығында Абай институтының вебсайтында күн сайын жарияланып отырды. Редакциялық алқаның ұсынуы бойынша, баяндамалар сараланып, электрондық басылым түрінде арнайы жеке жонақ болып жарық көріп отыр. Баяндамашылардың авторлық құқықтары сақталған.

ӨОЖ 821.512.122.0
ББК 83.3 (5Қаз)

© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ жанындағы
Абай ғылыми-зерттеу институты

ISBN 978-601-04-4145-3

Алматы
Абай ғылыми-зерттеу институты
2020

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
АБАЙ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ

175 ЖЫЛ

1150 жыл

«ӘЛ-ФАРАБИ МЕН АБАЙДЫҢ РУХАНИ МҰРАСЫ: ҚАЗІРГІ ӨРКЕНИЕТТЕГІ ОРНЫ МЕН МАҢЫЗЫ»

атты халықаралық онлайн
ғылыми-теориялық конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

Алматы, 27 қараша 2020 жыл

ҒЫЛЫМИ-РЕДАКЦИОНАЛЫҚ КЕҢЕС

Ж.Дәлібаев (тораға), Ө.Әбдімәуітұлы, З.Бисенғали, Т.Есембеков,
Б.Жақып, А.Жақсылықов, Л.Мұсалы, З.Сейтжанов,
Ә.Тарых, А.Жақсылықов, Л.Мұсалы

ҮЙРЕНДІСТІРУ АЛҚЫСЫНЫҢ АРАЛЫҚ КӨШЕЛЕРІ

Профессор Александр Асқалиев (Қырғызстан)
Профессор Нарсиза Назаров (Өзбекстан)
Профессор Орхан Сейітов (Түркия)
Доцент Ала Карев (Түркия)

«Әл-Фараби мен Абайдың рухани мұрасы: қазіргі өркениеттегі орны мен маңызы» атты халықаралық онлайн ғылыми-теориялық конференция материалдары. Алматы, 27 қараша, 2020 жыл / Құраст. және электрон. баспаға дайында. Л. Мұсалы, Т. Қасымжан, Б. Даутова. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 130 б.
ISBN 978-601-04-4974-9

Жаңа әл-Фараби 1150 жылдығы және Абай 175 жылдық мерейтойы аясында өткен халықаралық онлайн конференция жасаған ғылым баяндамалар оқид. Конференцияға көптеген және еткен абытанушы ғалымдар, әлеуметтанушылар, қоғамдық-гуманитарлық ғылым мамандары, жас ғалымдар қатысты. Конференция баяндамаларына қатынас ғылым мамандарына қатысты, олар оқып, даярлап, жинап және жинап. Жинап және жинап, жинаптарға, жинаптарға, жинаптарға жинап.

Алматы республикалық шығармашылығы

ISBN 978-601-04-4974-9

© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ жанындағы
Абай ғылыми-зерттеу институты

«Әл-Фараби мен Абайдың рухани мұрасы: қазіргі өркениеттегі орны мен маңызы» атты халықаралық онлайн ғылыми-теориялық конференция материалдары. Алматы, 27 қараша, 2020 жыл / Құраст. және баспаға дайындаған Л. Мұсалы, Г. Қасымақын, Б. Даутова. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 130 б.

ISBN 978-601-04-4974-9

2021 жылы Абай институты «Жамбылтану. Таңдамалы еңбектер» көптомдық сериялық басылымның негізін қалады. 2021 жылы бұл серияның төрт томы жарық көрді.

Абай ғылыми-зерттеу институтының ғылыми-зерттеу, жаңа білім өндіру және зерттеу нәтижелерін көпшілікке насихаттау, оқу үдерісіне енгізу саласында қол жеткізген нәтижелері – қоғамдық-гуманитарлық ғылымдар жүйесіндегі үлкен зияткерлік құндылық. Ол ұлттық ғылымның дамуына, қазақ елінің зияткерлік әлеуетінің артуына, халықтың рухани санасының жаңғыруы мен өсуіне қызмет етеді.

Қазіргі шақта Абай институты өзінің ғылыми өнімдерін креативті индустрия форматында дайындауда.

01.02.2022

**Дандай ЫСҚАҚҰЛЫ,
филол.ғ.д., профессор,
Абай ғылыми-зерттеу институтының
жетекші ғылыми қызметкері**

АБАЙ ИНСТИТУТЫНЫҢ ДОСТЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТАРЫ

2023 жылдың 28 қаңтарында әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің белгілі әдебиеттанушы профессорлары, Абай институтының қызметкерлері, еларалық Айтматов академиясының академиктері Қырғыз Республикасы Ұлттық ғылым академиясы Шыңғыс Айтматов атындағы Тіл және әдебиет институтының шақыруымен Бішкекке барды.

Солдан оңға қарай: Д. Ысқақұлы, Ж. Дәдебаев, З. Бисенғали, Қ. Әбдешұлы, А. Мәуленов

Олар институт директоры, Қырғыз Республикасы ҰҒА академигі А.А. Ақматалиевті қазақ-қырғыз достық қарым-қатынастарын дамытуға қосқан зор үлесі үшін Қазақстан Республикасының Достық орденімен марапатталуына байланысты құттықтады.

**Солдан оңға қарай: А. Мәуленов, Д. Ысқақұлы, А. Ақматалиев, Қ. Әбдезұлы,
Ж. Дәдебаев, З. Бисенғали**

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің профессорлары Абдылдажан Ақматалиевтің әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің құрметті профессоры, Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының құрметті академигі екенін мақтанышпен айта отырып, қырғыз ғалымының екі елдің достық байланыстарын нығайту, дамыту жолында атқарған еңбегі Қазақстан Республикасының мемлекеті тарапынан лайықты бағаланғанын ыстық ықыласпен атап өтті. Абдылдажан Амантұрұлы өз тарапынан Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевқа, қазақ бауырларына шын жүректен разылығын білдіріп, алғысын айтты.

Солдан оңға қарай: З. Бисенғали, Ж. Дәдебаев, А. Ақматалиев,
Д. Ысқақұлы, А. Мәуленов

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің профессорлары Қырғыз Республикасы Ұлттық ғылым академиясының Шыңғыс Айтматов атындағы Тіл және әдебиет институтына он томдық «Абайтану антологиясын», сондай-ақ «Абайдың кісілік кодексін» сыйға тартты.

Екі тараптың өзара пікір алмасуы барысында екі ел арасындағы әдеби, мәдени достық қатынастардың бай тарихы барына, оның бүгінгі күнгі жетістіктеріне, алдағы даму бағыттарына көңіл аударылды. А. Ақматалиев қазақ халқының ұлы перзенттері Шоқан Уәлихановтың, Мұхтар Әуезовтің қырғыз халқының ұлттық рухани байлығы «Манасты» қорғауда, насихаттауда сіңірген еңбектерін үлкен құрметпен, асқан ілтифатпен еске алды. Шыңғыс Айтматовтың мына сөзін қырғыз және қазақ ғалымдары қатарласа айтып, бір-біріне шынайы құрметін білдірді:

«Өз басым өзге елге сапарға шығып, бөтен жұрттың табалдырығын аттай қалсам, әрқашан қасиет тұтып өзіммен бірге қастерлеп ала жүретін екі түрлі ұлттық асылым бар: бірі – Манас, бірі – Мұхтар Әуезов.

Мен қазақтың ба, қырғыздың ба? Мұны білгісі келгендерге мен Манас жөнін, Мұхтар Әуезов жайын айтып берем. Бұл екеуі – менің қандас халықтарымның мерейі; осы екеуіне иек артсам болғаны, жат жұрт арасында жалым күдірейін шыға келеді».

Абдылдажан Амантүрұлы Шыңғыс Айтматовтың осы сөзі туралы ойын тебіреніп отырып айтты. Алматыдан келген Айтматов академиясының академиктерінің төсіне Шыңғыс Айтматовтың 95 жылдығына орай «Шыңғыс Айтматов» төс белгісін тақты. Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтына Шыңғыс Айтматовтың он томдық шығармалар жинағын сыйға тартты.

Пікір алмасу барысында Қырғыз Республикасы Ұлттық ғылым академиясы Шыңғыс Айтматов атындағы Тіл және әдебиет институты мен Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Абай ғылыми-зерттеу институты арасындағы ынтымақтастық туралы меморандум мақұлданды. Тараптар әдеби шығармашылық негізінде зерттеу жұмыстарын жүргізіп, оның нәтижелерін ортақ пайдаланатын болды.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институты қырғыз халқының әдебиеті мен мәдениетіне, ұлттық рухани құндылықтарына қазақ әдебиетшілері мен әдебиеттанушыларының зор

ықыласпен, үлкен құрметпен қарайтынын, екі елге ортақ қасиеттерді аса ардақ тұтатынын білдіріп, қазақ-қырғыз әдеби байланыстарының жалғасуына, дамуы мен нығаюына аянбай үлес қосатынына назар аударды.

Қазақстандық профессорлар Шыңғыс Айтматовты қырғыз халқымен бірдей сүйетінін, бірдей ардақ тұтатынын шын жүректен жеткізді.

**Қырғыз Республикасы ҰҒА Шыңғыс Айтматов атындағы Тіл және әдебиет институты.
Шыңғыс Айтматов шығармаларының он томдық жинағының тұсау кесері**

29.01.2023

**Төрегелді ТҰЯҚБАЙ,
Бибігүл ДАУТОВА,
Алма КЕНЖЕҚОЖАЕВА
Абай ҒЗИ қызметкерлері**

АБАЙ ҒЗИ-ДА «АБАЙ ИНСТИТУТЫНЫҢ ЕҢБЕКТЕРІ» СЕРИЯСЫ КІТАПТАРЫНЫҢ ТҰСАУКЕСЕР КЕШІ ӨТТІ

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институты 2023 жылғы 28 қыркүйекте заңғар жазушы, абайтанушы, әдебиеттанушы ғалым, академик Мұхтар Омарханұлы Әуезовтің туғанына 126 жыл толуына байланысты «Абай институтының еңбектері» сериясымен 2023 жылы жарық көрген кітаптардың және электронды басылымдардың таныстырылымын өткізді.

Аталмыш кеште Абай ғылыми-зерттеу институтының абайтану мен әдебиеттану саласындағы 2023 жылғы ғылыми-зерттеу нәтижесінің көрсеткіші саналатын алты бірдей ғылыми маңызы мол жинақтардың және зерттеу кітаптарының тұсауы кесілді. Атап айтсақ: «Абай ілімі». Мақалалар жинағы. Алматы: Қазақ университеті, 2023; Жанғара Дәдебаев. Абай ілімі. Оқу құралы. Алматы: Қазақ университеті, 2023; Абай ілімін білу, түсіну және қолдану: ұжымдық монография. Алматы: Қазақ университеті, 2023; Абай. Избранные стихи и поэмы. Переводы с казахского Орынбая Жанайдарова. Алматы: Қазақ

университеті, 2023; Абай ілімі. Дәрістер курсы. Алматы: Қазақ университеті, 2023 атты кітаптары.

Кешті филология ғылымдарының докторы, профессор Ж. Дәдебаев құттықтау сөзімен ашты. Профессор ілім мен білімнің бастауы болатын «Абай ілімінің» бүгінгі таңда жастар үшін өмірлік азық болатынын атап өтіп, пәннің маңыздылығына, рухани, адамгершілік өзектілігіне тоқталды. Сондай-ақ, Абай ғылыми-зерттеу институтының профессорлары: Д. Ысқақұлы, Қ. Әбдезұлы, Т. Тұяқбай аталмыш кітаптардың құндылығын баса ескеріп, атап өтті.

М. Әуезов атындағы ӘӨИ-дің профессоры, белгілі әдебиеттанушы ғалым Г. Піралиева өзінің құттықтау сөзінде Абай ғылыми-зерттеу институтының бұл саладағы орасан зор еңбегіне тәнті болғанын айтты. Таныстырылым модераторы, доцент Л. Мұсалы Абай ҒЗИ-дың ғылыми нәтижелері сипатталған электронды көрмені таныстырып, институттың электронды басылымдарын атап көрсетті. Кеш соңында кітаптардың экземплярлары таныстырылымға қатысқан Қазақстан Республикасының Ұлттық кітапханасына, әл-Фараби кітапханасына және кітап авторларына, құрастырушыларға салтанатты түрде табысталды. Бұл еңбектер «Абай ілімі» пәнінің негізгі оқу құралдары бола алатын құнды зерттеу жұмыстары екені сөзсіз. Кітаптар дәрістер жинағынан, оқу құралынан,

ғылыми-зерттеу жинағынан және зерттеу мақалаларынан құралған. Ақпараттық-цифрландыру заманының рухани сүзгісіне айналған «Абай ілімі»

пәні жастарымыздың адами құндылығын нығайтып, еліміздің игілігіне қызмет атқарып, болашағымызды жарқын етері даусыз.

«Абай ілімі» пәні ұлт руханияты үшін қызмет атқарып, өзінің маңыздылығы мен құндылығы негізінде жоғары оқу орындарында таңдау пәні емес, міндетті пән болуы тиіс деп санаймыз. Себебі президентіміз Қасым-Жомарт Тоқаев өз мақаласында атап өткендей «Абай – ұлтымыз бен жұртымызды танудың төте жолы».

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
АБАЙ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ
Абай жылындағы жетістіктер «Электронды көрме»

2021 жылы 2 ақпанда Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінде Халықаралық «TURKSOY» ұйымы жариялаған «Абай» альбомының тұсаукесері өтті.

Суретте солдан оңға қарай: Б. Қанапиянов, Д. Қасейінов, Т. Балықбаев, Ұ. Есдәулет

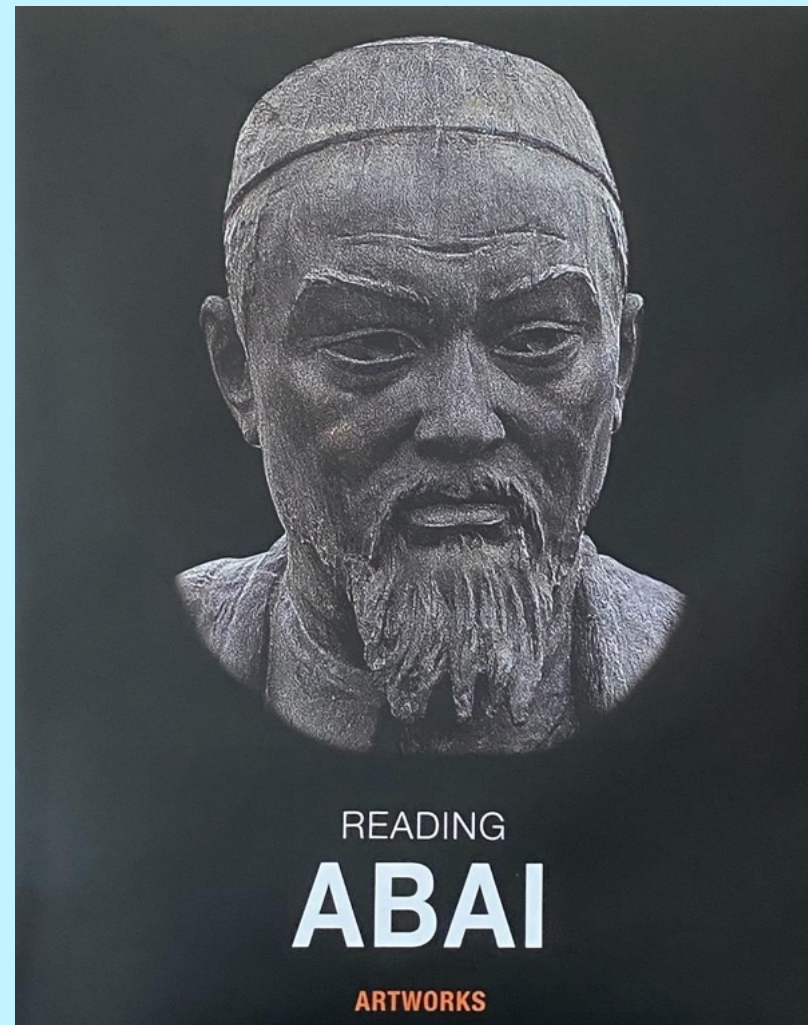
2021 жылы 2 ақпанда Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінде Халықаралық «TURKSOY» ұйымы жариялаған «Абай» альбомының тұсаукесері өтті.

Суретте солдан оңға қарай: Б. Қанапиянов, Д. Қасейінов, Т. Балықбаев, Ұ. Есдәулет

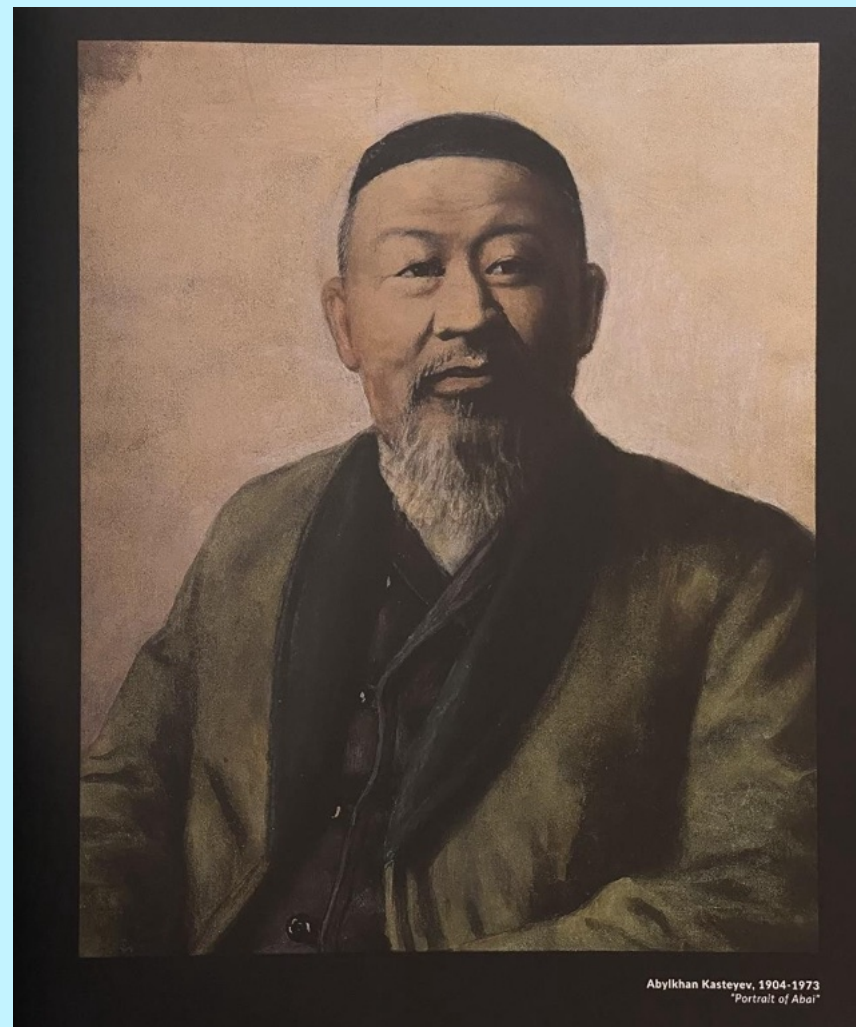
2021 жылы 2 ақпанда Абай атындағы Қазақ
ұлттық педагогикалық университетінде
Халықаралық «TURKSOY» ұйымы
жариялаған «Абай» альбомының тұсаукесері
өтті.

Альбомның мұқабасы

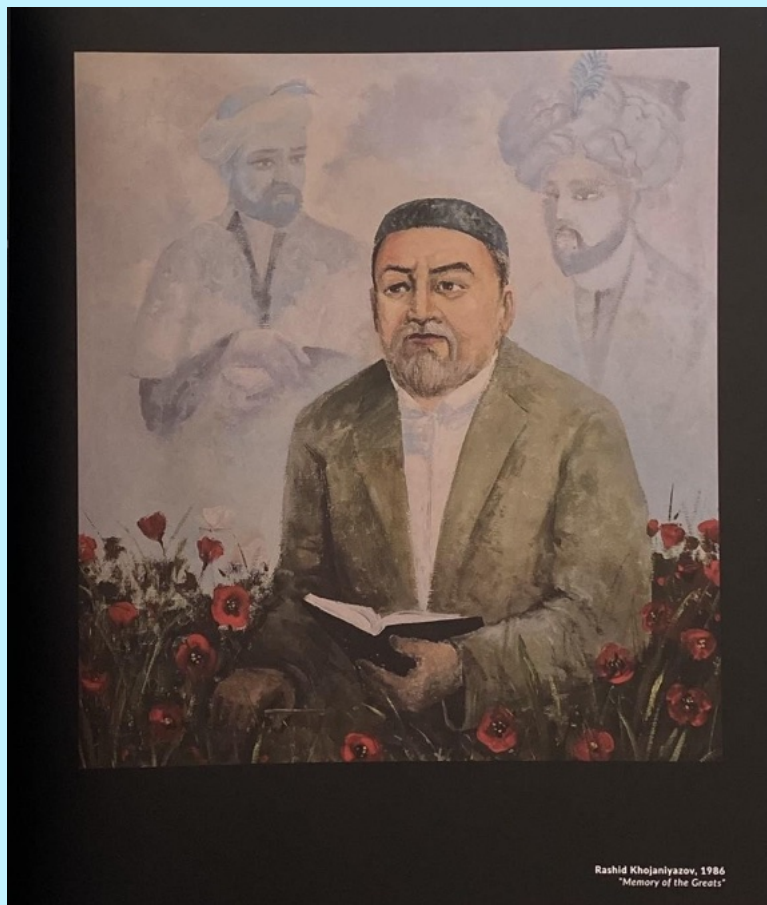

**2021 жылы 2 ақпанда Абай атындағы Қазақ
ұлттық педагогикалық университетінде
Халықаралық «TURKSOY» ұйымы
жариялаған «Абай» альбомының тұсаукесері
өтті.**

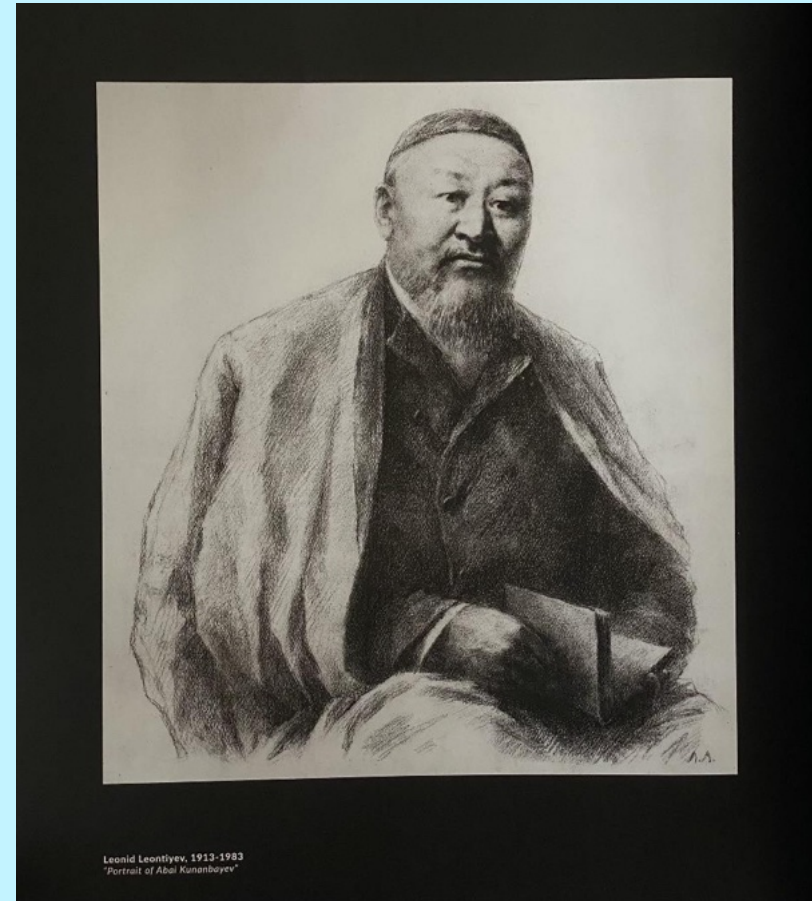
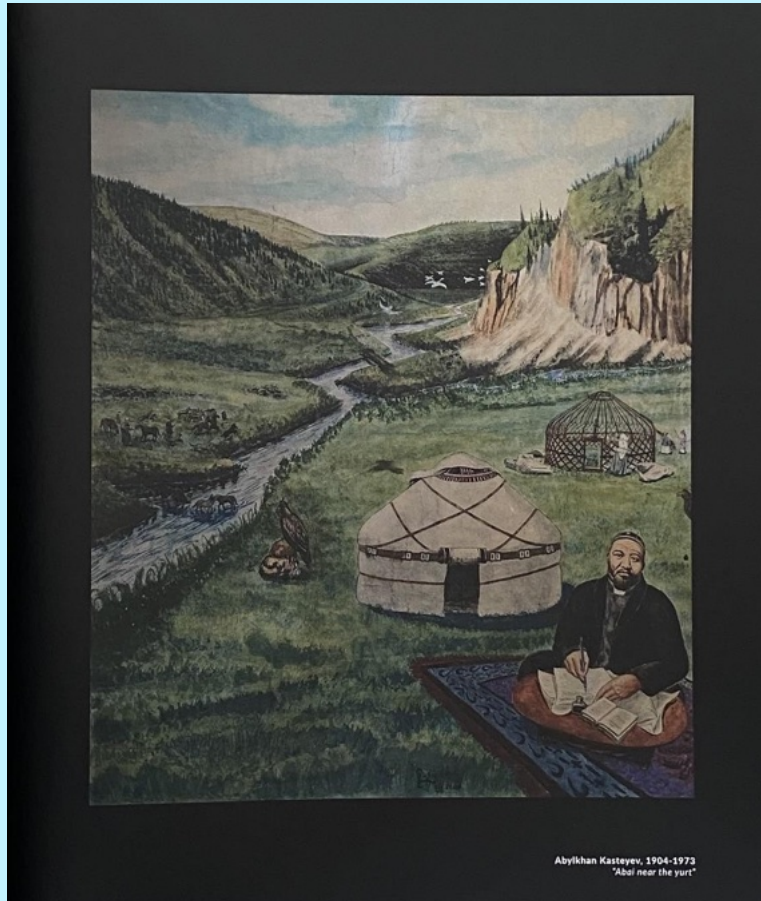
Альбом беттерінен

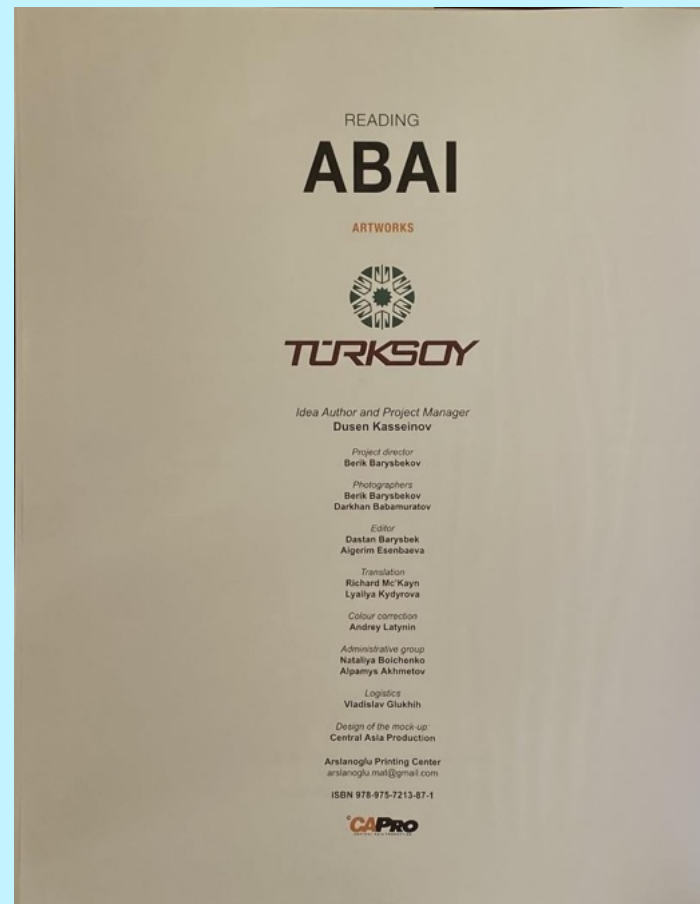
2021 жылы 2 ақпанда Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінде Халықаралық «TURKSOY» ұйымы жариялаған «Абай» альбомының тұсаукесері өтті. Альбом беттерінен

**2021 жылы 2 ақпанда Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінде
Халықаралық «TURKSOY» ұйымы жариялаған «Абай» альбомының тұсаукесері өтті.
Альбом беттерінен**

2021 жылы 2 ақпанда Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінде
Халықаралық «TURKSOY» ұйымы жариялаған «Абай» альбомының тұсаукесері өтті.
Альбом беттерінен

«TURKSOY» Халықаралық түркі мәдениеті ұйымының Бас хатшысы Дүйсен Қорабайұлы Қасейінов Хәкім Абайдың 175 жылдығы аясында Абайдың әдеби-мәдени мұрасын жан-жақты зерттеп, зерделеген бірқатар жетекші ғалымдар мен зиялы қауым өкілдерін Халықаралық Абай медалі және Құрмет грамотасымен марапаттады.

«TURKSOY» Халықаралық түркі мәдениеті ұйымының Бас хатшысы Дүйсен Қорабайұлы Қасейінов Хәкім Абайдың 175 жылдығы аясында әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтының «Абайтану. Таңдамалы еңбектер» 50 томдық сериялық басылымының авторларының бірі, профессор **М. Мырзахметұлын** Абай мұрасын зерттеу мен насихаттаудағы жетістіктері үшін «TURKSOY» Халықаралық түркі мәдениеті ұйымының Халықаралық Абай медалімен марапаттады.

«TURKSOY» Халықаралық түркі мәдениеті ұйымының Бас хатшысы Дүйсен Қорабайұлы Қасейінов Хәкім Абайдың 175 жылдығы аясында әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтының «Абайтану. Таңдамалы еңбектер» 50 томдық сериялық басылымының авторларының бірі, профессор **М. Мырзахметұлы** Абай мұрасын зерттеу мен насихаттаудағы жетістіктері үшін «TURKSOY» Халықаралық түркі мәдениеті ұйымының Халықаралық Абай медалімен марапаттады.

«TURKSOY» Халықаралық түркі мәдениеті ұйымының Бас хатшысы Дүйсен Қорабайұлы Қасейінов Хәкім Абайдың 175 жылдығы аясында әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтының «Абайтану. Таңдамалы еңбектер» 50 томдық сериялық басылымының авторларының бірі, профессор **М. Мырзахметұлы**н Абай мұрасын зерттеу мен насихаттаудағы жетістіктері үшін «TURKSOY» Халықаралық түркі мәдениеті ұйымының Халықаралық Абай медалімен марапаттады.

«TURKSOY» Халықаралық түркі мәдениеті ұйымының Бас хатшысы Дүйсен Қорабайұлы Қасейінов Хәкім Абайдың 175 жылдығы аясында әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтының директоры, профессор **Ж. Дәдебаевты Абай мұрасын зерттеу мен насихаттаудағы жетістіктері үшін «TURKSOY» Халықаралық түркі мәдениеті ұйымының Халықаралық Абай медалімен марапаттады.**

Суретте солдан оңға қарай: Д. Қасейінов, Ж. Дәдебаев, Т. Балықбаев.

«TÜRKSÖY» Халықаралық түркі мәдениеті ұйымының Халықаралық Абай медалі

**Хәкім Абайдың 175 жылдығы аясында әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтының Абай мұрасын зерттеу мен насихаттаудағы
жетістіктерінен көріністер**

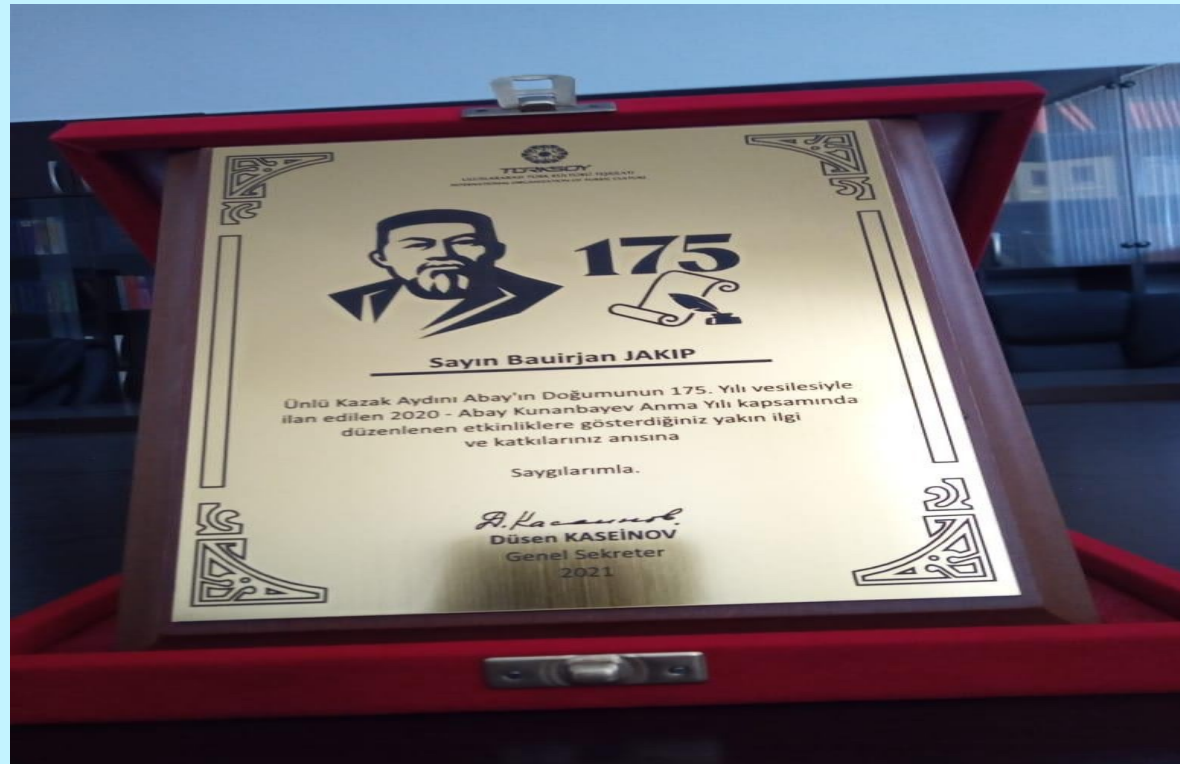
Хәкім Абайдың 175 жылдығы аясында әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтының Абай мұрасын зерттеу мен насихаттаудағы жетістіктерінен көріністер

**Хәкім Абайдың 175 жылдығы аясында әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтының Абай мұрасын зерттеу мен насихаттаудағы
жетістіктерінен көріністер**

«TURKSOY» Халықаралық түркі мәдениеті ұйымының Бас хатшысы Дүйсен Қорабайұлы Қасейінов Хәкім Абайдың 175 жылдығы аясында әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтының «Абайтану. Тандамалы еңбектер» 50 томдық сериялық басылымының ғылыми редакциялық кеңесінің мүшесі, профессор **Б. Жақыпты** Абай мұрасын зерттеу мен насихаттаудағы жетістіктері үшін «TURKSOY» Халықаралық түркі мәдениеті ұйымының Құрмет грамотасымен марапаттады.

Халықаралық Абай атындағы мәдениет пен өнерді қолдау қоры әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
Абай ғылыми-зерттеу институтының «Абайтану. Таңдамалы еңбектер» 50 томдық сериялық басылымының
ғылыми редакциялық кеңесінің мүшесі, профессор **Б. Жақыпты** ұлттық руханиятқа сіңірген айрықша еңбегі
үшін *Абай* мерейтойлық медалімен марапаттады.
Ортада: профессор Б. Жақып

«TURKSOY» Халықаралық түркі мәдениеті ұйымының Бас хатшысы Дүйсен Қорабайұлы Қасейінов Хәкім Абайдың 175 жылдығы аясында әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институты веб-сайтының бас редакторы, «Абайтану. Тандамалы еңбектер» 50 томдық сериялық басылымының ғылыми редакциялық кеңесінің мүшесі, аға оқытушы **П. Бисенбаевты** Абай мұрасын зерттеу мен насихаттаудағы жетістіктері үшін «TURKSOY» Халықаралық түркі мәдениеті ұйымының Құрмет грамотасымен марапаттады.

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
АБАЙ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ
Абай жылындағы жетістіктер «Электронды көрме»

**Электронды көрмені
дайындаған,
көпшілікке ұсынған:**

**Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық университеті жанындағы
Абай ғылыми-зерттеу институты**

**Алматы,
2021**

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

АБАЙ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ

ҚазҰУ – 90

Абай ғылыми-зерттеу институтында соңғы он жыл көлемінде атқарылған іргелі ғылыми жобалар

- 3979/ГФ4 «АБАЙДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ МҰРАСЫН ПӘНАРАЛЫҚ ЗЕРТТЕУ»

Жоба жетекшісі – Абай ғылыми-зерттеу институтының директоры, филология ғылымдарының докторы, профессор Жанғара Дәдебаев

- АР08855683 «АБАЙ ІЛІМІН БІЛУДІҢ, ТҮСІНУДІҢ ЖӘНЕ ҚОЛДАНУДЫҢ
ҒЫЛЫМИ НЕГІЗДЕРІ МЕН ТЕОРИЯЛЫҚ ТЕТІКТЕРІ» (2020-2022)

- Жоба жетекшісі – Абай ғылыми-зерттеу институтының директоры, филология ғылымдарының докторы, профессор Жанғара Дәдебаев

AP08855683 «АБАЙ ІЛІМІН БІЛУДІҢ, ТҮСІНУДІҢ ЖӘНЕ ҚОЛДАНУДЫҢ ҒЫЛЫМИ НЕГІЗДЕРІ ЖӘНЕ ТЕОРИЯЛЫҚ ТЕТІКТЕРІ» (2020-2022)

- Басым бағыты: 6. «Мәңгілік Ел» ғылыми негіздері (XXI ғасырдың білімі, гуманитарлық ғылымдар саласындағы іргелі және қолданбалы зерттеулер).
- 1.2 Мамандандырылған бағыты: 6.3 Гуманитарлық ғылымдар саласындағы іргелі, қолданбалы, пәнаралық зерттеулер:
- 6.3.6 Абайтану. Қазіргі қоғамдық-гуманитарлық білім жүйесіндегі Абайдың шығармашылық мұрасы.
- 1.3 Жоба мерзімі – 27 ай (01.10.2020-31.12.2022)
- Қаржыландырудың жалпы сомасы: 27 000 000

AP08855683 «АБАЙ ІЛІМІН БІЛУДІҢ, ТҮСІНУДІҢ ЖӘНЕ ҚОЛДАНУДЫҢ ҒЫЛЫМИ НЕГІЗДЕРІ ЖӘНЕ ТЕОРИЯЛЫҚ ТЕТІКТЕРІ» (2020-2022)

- **Жобаның мақсаты** – Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктерін анықтау;
- **Жоба мақсатына сай мына мәселелерді зерттеу көзделді:**
 - 1) Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктерін зерттеудің методологиялық қағидалары;
 - 2) Абай ілімінің құрамдас бөлімдерінің құрылым-жүйесі мен негіздері;
 - 3) Абай ілімінің басты категорияларының мазмұны, өзара байланыстары, құрылымы;

AP08855683 «АБАЙ ІЛІМІН БІЛУДІҢ, ТҮСІНУДІҢ ЖӘНЕ ҚОЛДАНУДЫҢ ҒЫЛЫМИ НЕГІЗДЕРІ МЕН ТЕОРИЯЛЫҚ ТЕТІКТЕРІ» (2020-2022)

- **Жоба мақсатына сай мына мәселелерді зерттеу көзделді:**
- 4) Абай ілімінің қоғамдық-әлеуметтік қарым-қатынас және оның иерархиялық деңгейлері туралы қағидаларының жүйесі;
- 5) Абай ілімінің өлшеу құралы, оның құрылымы, ғылыми сипаттамасы;
- 6) Абай ілімінің, Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың мағыналық-құрылымдық модельдері;
- 7) Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми-әдістемелік тетіктері;
- 8) Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми-ақпараттық ресурстар базасының негізі.

AP08855683 «АБАЙ ІЛІМІН БІЛУДІҢ, ТҮСІНУДІҢ ЖӘНЕ ҚОЛДАНУДЫҢ ҒЫЛЫМИ НЕГІЗДЕРІ МЕН ТЕОРИЯЛЫҚ ТЕТІКТЕРІ»

атты жоба нәтижелері

- қоғамдық-гуманитарлық білім жүйесінде инновациялық білім өндірілді;
- абайтану ғылымы инновациялық ғылыми қағидалармен, тұжырымдармен толықты;
- пәнаралық зерттеулер теориялық жаңа ғылыми нәтижелермен байытылды;
- зерттеу нәтижелері өндіріске кеңінен енгізуге дайын болатын деңгейге жеткізілді.

Жобада жүзеге асырылған нәтижелердің әлеуметтік маңызы мынада:

- қоғамдық сананың кемелденуіне ықпал етеді;
- әлеуметтік жауапкершіліктің нығаюына септігін тигізеді;
- қоғам мүшелерінің адамшылық қасиеттері мен шығармашылық қабілеттерінің дамуына, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды отандық және әлемдік деңгейлерде игеруіне, кейінгі буындағы ұрпаққа байытып жеткізуіне негіз болады;

Жобада жүзеге асырылған нәтижелердің әлеуметтік маңызы мынада:

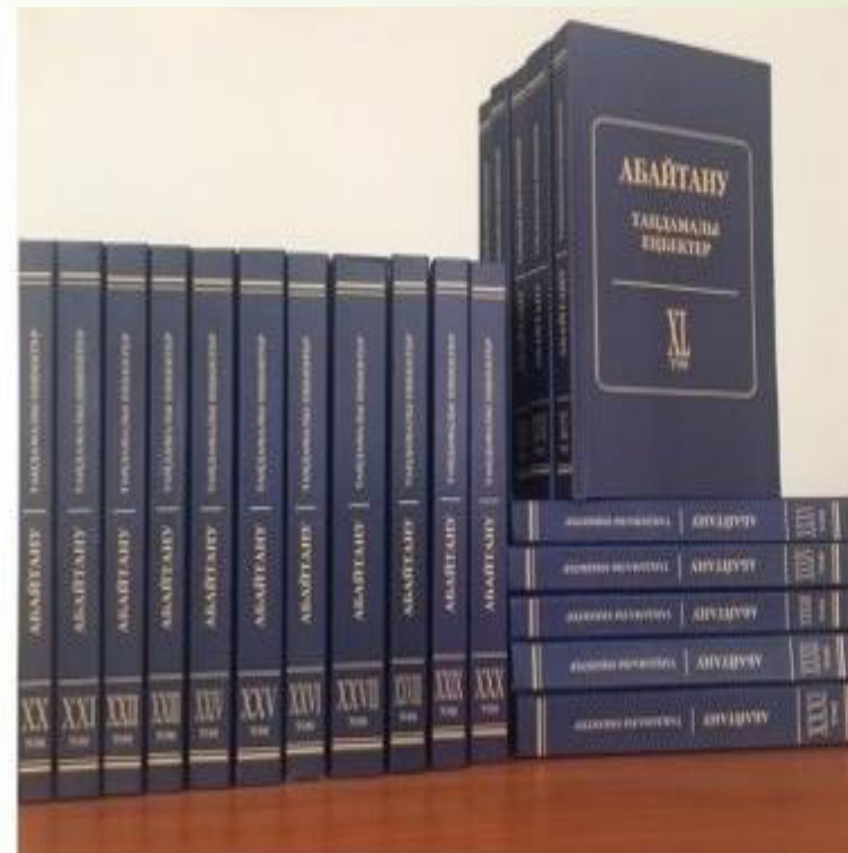
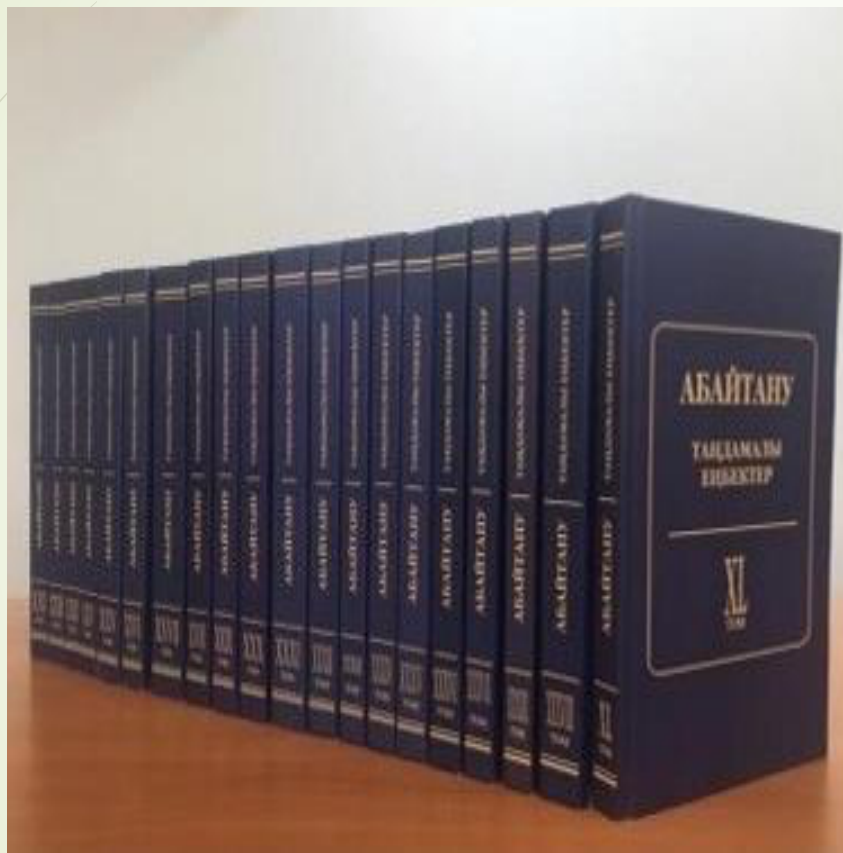

- елдің әлеуметтік-мәдени дамуына жаңа серпін береді;
- өте ілкімді, өзіне сенімді, ізгілік пен жақсылыққа ұмтылатын ұрпақтың өсіп-өркендеуіне негіз болады;
- мемлекеттің интеллектуалдық қуатының артуына қызмет етеді.

- АР08855683 «АБАЙ ІЛІМІН БІЛУДІҢ, ТҮСІНУДІҢ ЖӘНЕ ҚОЛДАНУДЫҢ ҒЫЛЫМИ НЕГІЗДЕРІ МЕН ТЕОРИЯЛЫҚ ТЕТІКТЕРІ» атты жоба нәтижелері

«АБАЙТАНУ. ТАҢДАМАЛЫ ЕҢБЕКТЕР» 50 ТОМ

«АБАЙТАНУ. ТАҢДАМАЛЫ ЕҢБЕКТЕР» 50 ТОМ

АБАЙТАНУ АНТОЛОГИЯСЫ. ОН ТОМДЫҚ

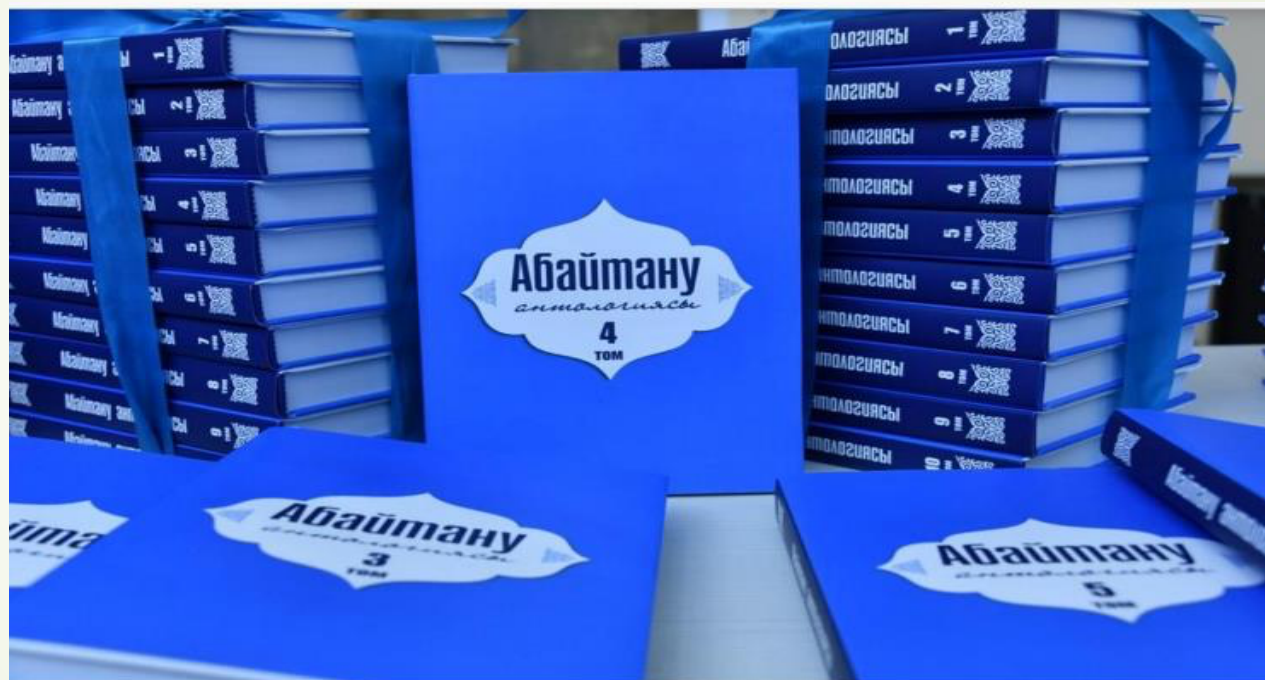
Бас редакторы әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың
Басқарма төрағасы – Ректор,
филология ғылымдарының докторы, профессор
Жансейіт Қансейітұлы ТҮЙМЕБАЕВ

• «АБАЙТАНУ АНТОЛОГИЯСЫ. ОН ТОМДЫҚ» («Қазақ университеті» баспасы, 2021 ж.) ;

АБАЙТАНУ АНТОЛОГИЯСЫ. ОН ТОМДЫҚ
Бас редакторы әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың
Басқарма төрағасы – Ректор, филология ғылымдарының
докторы, профессор Жансейіт Қансейітұлы ТҮЙМЕБАЕВ

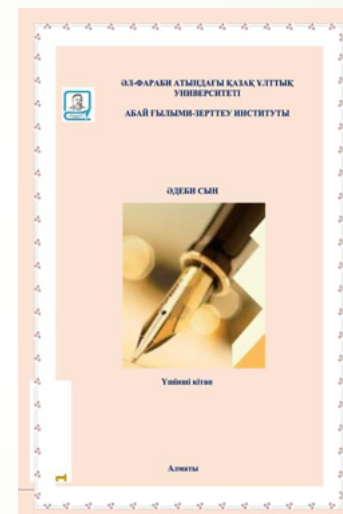
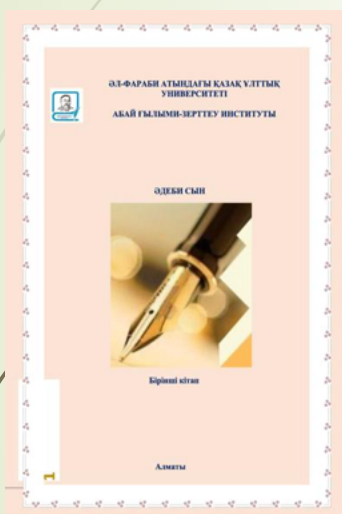

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АКАДЕМИЯСЫ
АЛҒАЙ ҒЫЛЫМДЫҚ ЗЕРТТЕУ
ИНСТИТУТЫ

«АБАЙ ИНСТИТУТЫНЫҢ Е-БАСЫЛЫМДАРЫ»

<https://abainst.kz/>

АБАЙ КІСІЛІК КОДЕКСІ

Кодексте ұлы ақынның кісілік туралы басты қағидалары
нақты ғылыми талаптар тұрғысынан сарапталып, іріктеліп берілген

АБАЙДЫҢ КІСІЛІК КОДЕКСІ

- **«Абайдың кісілік кодексі»** – мемлекеттік тапсырыс бойынша Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім Министрлігінің Ғылым Комитеті мен әл-Фараби атындағы ҚазҰУ арасындағы келісім шарты шегінде орындалған гранттық зерттеу нәтижесі. Ол КеАҚ әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-да №АР08855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы (гранттық) аясындағы міндеттерді іс жүзіне асыру барысында дайындалған және Абай ғылыми-зерттеу институтының ғылыми-редакциялық кеңесінде мақұлданған, электрондық басылым ретінде Абай ғылыми-зерттеу институтының шешімімен ұсынылған.

«Абай ілімі» оқу пәні

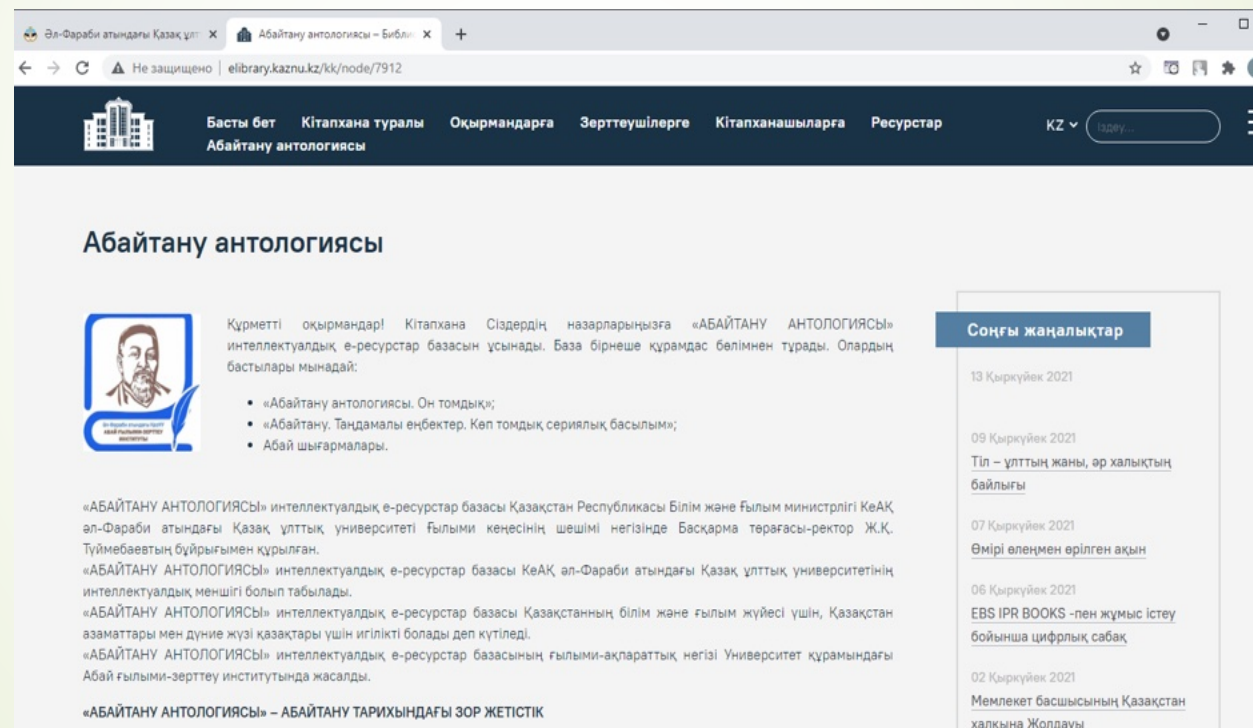

- 2021-2022 оқу жылынан бастап Қазақ ұлттық университетіндегі оқу үдерісіне жалпы білім беретін пәндер қатарына әлеуметтік-гуманитарлық цикл бойынша «АБАЙ ІЛІМІ» атты жаңа пән қосылды.
- Аталмыш пәнді оқу-әдістемелік тұрғыдан қамтамасыз ету үшін оқу құралы, оқу кітабы, дәрістер курсы, ғылыми мақалалар жинақтары жарық көрді.

Әл-Фараби кітапханасының ресми сайтындағы «Абайтану антологиясы» атты интеллектуалдық е-ресурстар базасы

Абайтану антологиясы. 10 том, Абайтану: таңдамалы еңбектер. 50 том:

<https://elibrary.kaznu.kz/ru/node/7912>

Абайтану антологиясы

Құрметті оқырмандар! Кітапхана Сіздердің назарларыңызға «АБАЙТАНУ АНТОЛОГИЯСЫ» интеллектуалдық е-ресурстар базасын ұсынады. База бірнеше құрамдас бөлімнен тұрады. Олардың бастылары мынадай:

- «Абайтану антологиясы. Он томдық»;
- «Абайтану. Таңдамалы еңбектер. Көп томдық сериялық басылым»;
- Абай шығармалары.

«АБАЙТАНУ АНТОЛОГИЯСЫ» интеллектуалдық е-ресурстар базасы Қазақстан Республикасы Білім және Ғылым министрлігі КеАҚ әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Ғылыми кеңесінің шешімі негізінде Басқарма төрағасы-ректор Ж.Қ. Түймебаевтың бұйрығымен құрылған.

«АБАЙТАНУ АНТОЛОГИЯСЫ» интеллектуалдық е-ресурстар базасы КеАҚ әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің интеллектуалдық меншігі болып табылады.

«АБАЙТАНУ АНТОЛОГИЯСЫ» интеллектуалдық е-ресурстар базасы Қазақстанның білім және ғылым жүйесі үшін, Қазақстан азаматтары мен дүние жүзі қазақтары үшін игілікті болады деп күтіледі.

«АБАЙТАНУ АНТОЛОГИЯСЫ» интеллектуалдық е-ресурстар базасының ғылыми-ақпараттық негізі Университет құрамындағы Абай ғылыми-зерттеу институтында жасалды.

«АБАЙТАНУ АНТОЛОГИЯСЫ» – АБАЙТАНУ ТАРИХЫНДАҒЫ ЗОР ЖЕТІСТІК

Соңғы жаңалықтар

- 13 Қыркүйек 2021
- 09 Қыркүйек 2021
[Тіл – ұлттың жаны, әр халықтың байлығы](#)
- 07 Қыркүйек 2021
[Өмірі өлеңмен өрілген ақын](#)
- 06 Қыркүйек 2021
[EBS IPR BOOKS -пен жұмыс істеу бойынша цифрлық сабақ](#)
- 02 Қыркүйек 2021
[Мемлекет басшысының Қазақстан халқына Жолдауы](#)

«Абай институтының еңбектері» сериясы бойынша жарық көрген КІТАПТАР

Абай институтының еңбектері. 1- кітап.

Абай (Ибраһим) Құнанбайұлы.

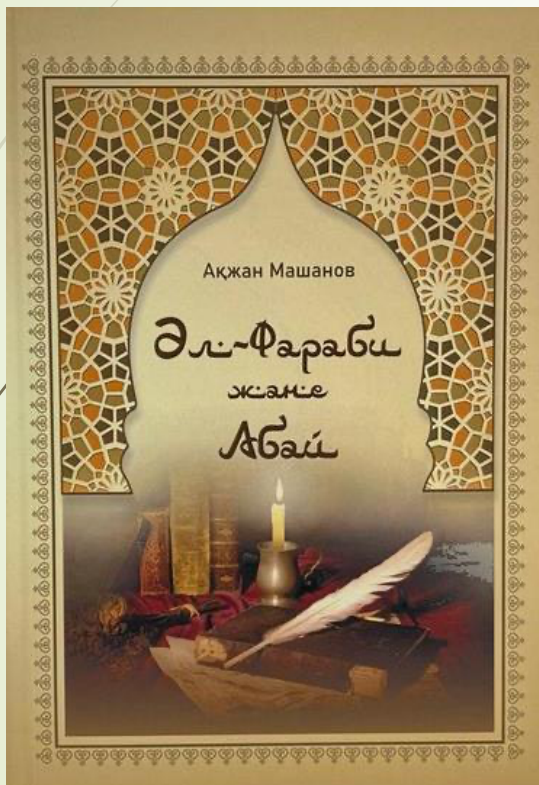
Таңдамалы даналық сөздер / Құрастырған, жалпы ред. басқ.

Ж. Дәдебаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2019. – 96 б.

Кітапта Абайдың даналық сөздерінің таңдамалы бір тобы берілген. Даналық сөздер үлкенге де, кішіге де өмір, өмірдің мәні туралы ой салып, үлгі ұсынады.

Кітап әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің шәкірттеріне, ғалымдары мен оқытушыларына, зерттеушілеріне, Абайдың даналығынан үлгі алғысы келген барша талапты жасқа, сондай-ақ көпшілік оқырманға арналған.

«Абай институтының еңбектері» сериясы бойынша жарық көрген КІТАПТАР

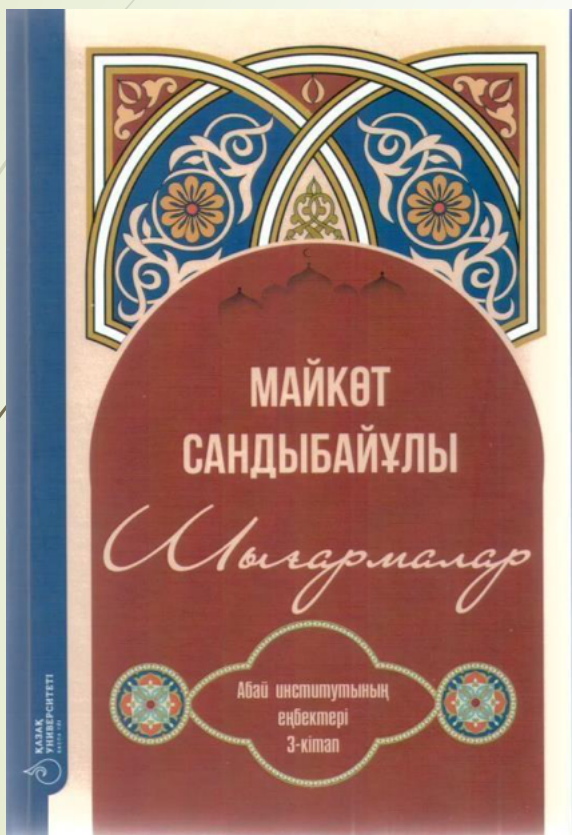
Машанов А. Әл-Фараби және Абай / Ғылыми кеңестің төрағасы және алғы сөзін жазған академик Ғ.М. Мұтанов. – Алматы: Қазақ университеті, 2020. – 219 б.

Кітапта автор әл-Фараби мен Абайдың рухани байланысын, даналықтарының түпкі негізін, ілімдерінің әлеуметтік маңызын ашып көрсетеді.

Еңбек әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің шәкірттеріне, ғалымдары мен оқытушыларына, зерттеушілеріне, әл-Фараби мен Абайдың даналығынан үлгі алғысы келген барша талапты жасқа, сондай-ақ көпшілік оқырманға арналған.

Абай институтының еңбектері

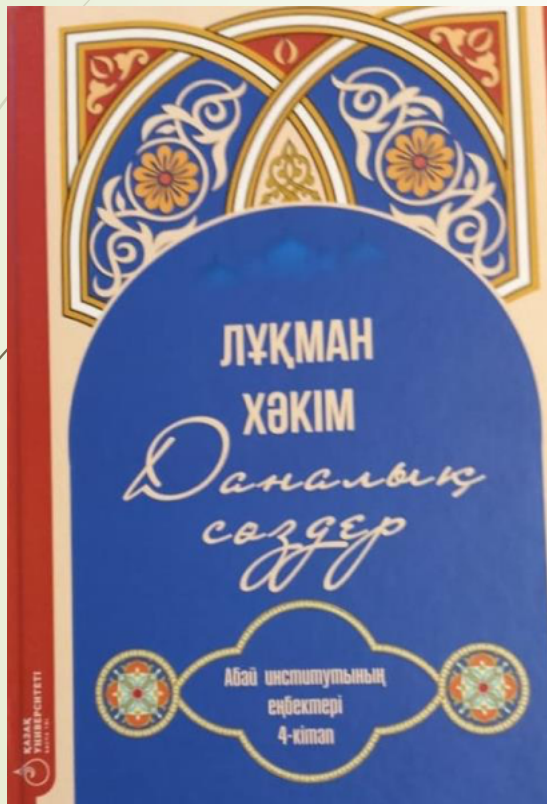
Сандыбайұлы Майкөт. Шығармалар / Құрастырған, алғы сөзі мен ғылыми түсініктерді жазған Ж. Дәдебаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 444 б.

Майкөт Сандыбайұлы – Жамбылға оң батасын беріп, ұстаз болған, қырғыз-қазаққа даңқы тегіс жайылған ХІХ ғасырдың ірі ақыны әрі асқан жырау. Ол «Алпамыс батыр», «Қамбар батыр», «Нәрікбай-Шора» қиссаларын кестелеп, келістіріп жырлаған. Майкөттің айтыстары – ақындық айтыс өнерінің аса көрнекті үлгілері.

Шығармалар жинағына ақынның өлеңдері мен жырлаған дастандарының таңдамалылары, айтыстары енді.

Абай институтының еңбектері

Лұқман хакім. Даналық сөздер / Құрастырған, басқа тілдердегі мәліметтерді қазақшалаған, зерттеу мен түсініктерді жазған Ж. Дәдебаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 226 б.

Кітапта Лұқман хакімнен қалған даналық сөздер, нақылдар, мысалдар топтастырылған. Кітап Лұқман хакімнің даналық сөздері мен нақылдарын, мысалдарын әлем халықтары әдебиетінің ескерткіштерінің арғы-бергідегі түрлі басылымдарының беттерінен іздеп табу, жинап-теру арқылы дайындалды.

Лұқман хакімнің даналық сөздері білім алушы жастарға, өсер өркенге, мамандарға, сондай-ақ даналыққа талпынған көпшілікке ұсынылады.

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ АБАЙ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ

Абай институтының еңбектері

Жиренше шешен. Шешендік сөздер / Құрастырған, басқа тілдердегі сөздерді қазақша мазмұндаған, зерттеу мен түсініктерді жазған Ж. Дәдебаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 290 б.

Жиренше шешеннің шешендік сөздері мен даналық істері туралы түркі халықтарының әдебиетінде алуан түрлі деректер мен мәліметтер, аңыздар бар. Жиреншенің түркі халықтарының әдеби ескерткіштері аясында сақталған сөздері жиналып, жинақталып, солардың ішінде таңдамалылары жұртшылыққа ұсынылып отыр. Шешеннің айтқан сөздері де, істеген істері де мәнді, мағыналы, ғибратты.

Шешеннің шешендік сөздеріне, шешендік істеріне ешкімнің таласы жоқ. Шешеннің сөздері шешеннің өз атынан беріліп отыр.

Кітап орта мектепте, жоғары мектепте білім алушы жастарға, шешендік өнердің тарихы мен теориясын зерттеуші мамандарға, шешендік өнер үлгілерінен өнеге іздеген көпшілікке арналған.

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ АБАЙ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ

Абай институтының еңбектері

**Бөлтірік шешен. Шешендік сөздер / Құрастырған, алғы сөзі мен түсініктерді, зерттеуді жазған Ж. Дәдебаев.
– Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 302 б.**

Кітапта қазақтың атақты шешені Бөлтірік Өлменұлының (1771-1853) шешендік сөздерінің таңдамалылары топтастырылған. Шешеннің сөздері оның дәуірінің шындығы, ары мен ойданы, әдебі мен әдеті, дәстүрі мен салты, ел мен жер, жақсы мен жаман туралы терең, халықтық таным ерекшеліктерін аңғартатын ғибратты ойларға бай.

Кітап тәрбие және білім алушы жастар, тәрбие және білім беруші ұстаздар, ата-аналар, зерттеуші ғалымдар, шешен өнерінен, шешендік өнерден үлгі іздеген қоғам және мемлекет қызметкерлері, сондай-ақ көпшілік қауым үшін пайдалы болмақ.

Абай Құнанбайұлының таңдамалы шығармалары

2 томдық

1-том

Абай (Ибраһим Құнанбаев. Таңдамалы шығармалар. Екі томдық. Бірінші том. Өлеңдер. Поэмалар / құраст., алғы сөзін жазған, жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 242 б.)

Абайдың көпшілікке ұсынылып отырған таңдамалы шығармаларының екі томдық жинағының өзіне тән ерекшелігі – оның әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің білім алушы жастарының, түлектерінің, зерттеуші ғалымдары мен ұстаздарының сұраныстарына сай құрастырылғаны.

Ақынның таңдамалы шығармаларының бірінші томына өлеңдері, «Ескендір», «Масғұт» поэмалары енді. Екінші том қара сөздері мен аудармаларынан тұрады.

Екі томдық орта және жоғары мектепте білім алушы жастарға, жас ғалымдарға, мұғалімдер мен оқытушыларға, сондай-ақ көпшілікке арналған. АР08855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы аясында дайындалып, жарық көрді.

Абай Құнанбайұлының таңдамалы шығармалары

2 томдық

2-том

Абай (Ибраһим Құнанбаев. Таңдамалы шығармалар. Екі томдық. Екінші том. Қара сөздер. Аудармалар / құраст., алғы сөзін жазған, жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 196 б.)

Абайдың көпшілікке ұсынылып отырған таңдамалы шығармаларының екі томдық жинағының өзіне тән ерекшелігі – оның әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің білім алушы жастарының, түлектерінің, зерттеуші ғалымдары мен ұстаздарының сұраныстарына сай құрастырылғаны.

Ақынның таңдамалы шығармаларының екінші томына қара сөздері, аудармалары енді.

Кітап жас ғалымдарға, мұғалімдер мен оқытушыларға, мамандарға, ата-аналарға, көпшілікке арналған. АР08855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы аясында дайындалып, жарық көрді.

«Абай институтының еңбектері» сериясы

Монография

Дәдебаев Ж. Жазушы еңбегі: монография / Жанғара Дәдебаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 438 б.

Жазушы еңбегі жазушы еңбегі үдерістерінің психологиялық әдебиеттану ғылымындағы теориялық және қолданбалы маңызы зор, әлеуметтік үлкен өзекті пәнаралық мәселелердің қатарына жатады. Профессор Ж. Дәдебаевтың «Жазушы еңбегі» монографиясы – бұл саладағы алғашқы іргелі зерттеулердің бірі. Онда жазушы еңбегінің қыры мен сыры, қиындығы мен қызығы, қаламгердің шығармашылық ойлау ерекшеліктері, өмір құбылыстарынан өнер туындысын жасау жолындағы ізденістері, жеткен жетістіктері пайымдалған.

Монография әдебиеттану саласында пәнаралық зерттеулер жүргізуде, оқулықтар мен оқу құралдарын дайындауда пайдалануға лайықты. Сонымен қатар автордың талдаулары мен бағалаулары, ұсыныстары жазушылық еңбек жолындағы қаламгерлер үшін де пайдалы болады деп күтіледі.

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
АБАЙ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ

Мақалалар жинағы

Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері. Мақалалар жинағы / Жалпы ред. басқ.

Ж. Дәдебаев; баспаға дайынд. Л. Мұсалы. Б. Даутова.

– Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 254 б.

«Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» мақалалар жинағы осы тақырыптағы ғылыми жоба бойынша орындалған зерттеу жұмыстарының нәтижелері негізінде дайындалды. Жинақта Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың өзекті, әлеуметтік маңызы жоғары мәселелері қарастырылған.

Жинақ №АР08855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы аясында дайындалып, жарық көріп отыр.

«Абай институтының еңбектері» сериясы

**Абай ілімін білу, түсіну және қолдану тұжырымдамасы / Ж. Дәдебаев.
– Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 34 б.**

«Абай институтының еңбектері» сериялық басылымының 11-кітабында Ж. Дәдебаевтың «Абай ілімін білу, түсіну және қолдану тұжырымдамасы» беріліп отыр. Тұжырымдамада Абай ілімін білу, түсіну және қолдану саласындағы өзекті қағидалар, мақсаттар мен күтілетін нәтижелер, олардың әлеуметтік маңызы мен мәні негізделген.

Тұжырымдама №AP08855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы аясында дайындалып, жарық көріп отыр.

«Абай институтының еңбектері» сериясы

Абайдың кісілік кодексі / құраст., жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 8 б.)

«Абай институтының еңбектері» сериялық басылымының 12-кітабында Ж. Дәдебаевтың құрастыруымен «Абайдың кісілік кодексі» беріліп отыр. Абайдың шығармашылық мұрасында адамшылық асыл қасиеттер мен өмірде қашық болуға тиіс қасиеттердің ара-жігі ажыратылып, нақты тұжырымдар жасалған. Солардың ең маңыздылары осы кодексте жинақталды.

Абайдың кісілік кодексі №AP08855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы аясында дайындалып, жарық көріп отыр.

«Абай институтының еңбектері» сериясы

Оқу құралдары

Абай (Ибраһим) Құнанбаев. Оқу кітабы. / жалпы ред. басқ., алғы сөзін жазған Ж. Дәдебаев; жауапты ред. Д. Ысқақұлы; құраст. Л. Мұсалы, Б. Даутова. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 146 б.

Абай шығармаларынан түзілген, білім берудің барлық деңгейлері бойынша оқитын оқушыларға лайықталған. Оны белгілі бір сынып оқушыларына арналған оқулықпен шатастыруға болмайды.

Оқу кітабын дайындаудағы мақсат – оқушылардың есінде Абай шығармаларын білудің, түсінудің және қолданудың қарапайым негізі мен қарапайым тетіктерін қалыптастыруға мүмкіншілік жасау.

Оқу кітабы АР08855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы аясында дайындалып, жарық көрді.

«Абай институтының еңбектері» сериясы

Оқу құралдары

Абай (Ибраһим) Құнанбаев. Оқу кітабы. / жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебаев; жауапты ред., алғы сөзін жазған Д. Ысқақұлы; құраст.: Л. Мұсалы, Б. Даутова. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 168 б.

Абайдың таңдамалы шығармаларынан түзілген, жоғары оқу орындарында «Тілдер және әдебиет» даярлау бағыты бойынша білім алатын студент жастарға лайықталған.

Оқу кітабын дайындаудағы мақсат – студент жастар үшін Абай шығармаларын білудің, түсінудің және қолданудың дағдысын, тетіктерін қалыптастыру.

Оқу кітабы АР08855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы аясында дайындалып, жарық көрді.

«Абай институтының еңбектері» Дәрістер курсы

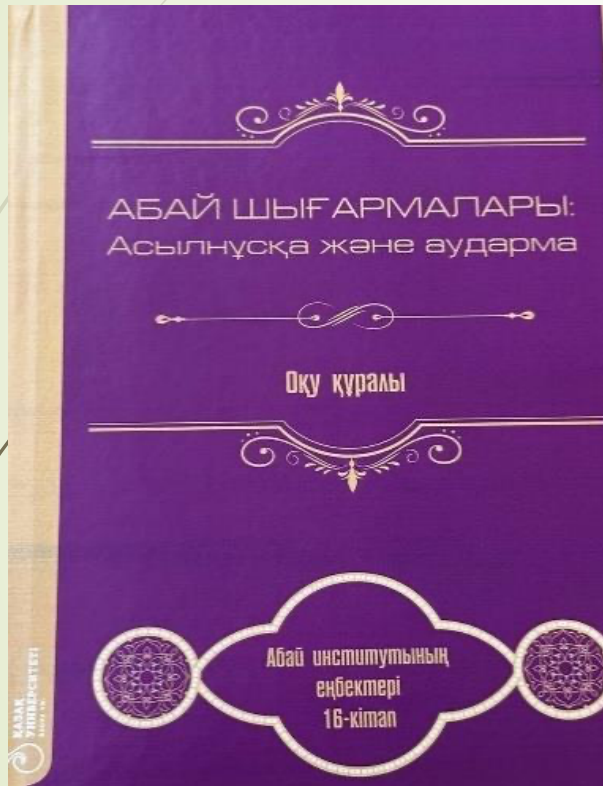
**Абайтану. Лекциялар (оқу құралы) / Жалпы ред. басқ., кіріспе сөзін жазған
Ж. Дәдебаев; жауапты ред. Д. Ысқақұлы; құраст. баспаға дайынд.
Л. Мұсалы, Б. Даутова. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 304 б.**

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті филология факультетінің студенттеріне арналған «Абайтану» оқу пәнінің оқу-әдістемелік кешені құрамдастарының бірі. Онда абайтану тарихы, Абай шығармаларының жанрлық құрамы, маңызы мен мәні, көркемдік ерекшеліктері сияқты өзекті мәселелер қамтылған. Сонымен қатар Ақын шығармашылығының өзегіндегі ұлттық және жалпыадамзаттық мәні зор қағидалардың әлеуметтік, танымдық, эстетикалық маңызын ашуға арнайы көңіл бөлінді.

Оқу құралы №АР08855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы аясында дайындалып, жарық көріп отыр.

«Абай институтының еңбектері» сериясы

Оқу құралдары

Абай шығармалары: асылнұсқа және аударма: оқу құралы / Жалпы ред. басқ., кіріспе сөзін жазған Ж. Дәдебаев; жауапты ред. Д. Ысқақұлы; құраст. баспаға дайынд. Л. Мұсалы, Б. Даутова. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 158 б.

«Абай шығармалары: асылнұсқа және аударма» атты оқу құралында Абай Құнанбайұлының өз аудармалары, сондай-ақ, акын өлеңдерінің орыс, ағылшын тілдеріндегі аударма мәтіндері асылнұсқа мәтінмен қатар беріледі. Мәтіндерден соң аударма сәйкестігін анықтауға арналған сұрақтар мен тапсырмалар ұсынылады.

Оқу құралы жоғары оқу орындарының филология факультеттерінің докторанттары, магистранттары мен студенттеріне арналған.

Оқу құралы АР08855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» жобасы аясында дайындалған.

«Абай институтының еңбектері» сериясы Мақалалар жинағы

**Абай ілімі: мақалалар жинағы / Жалпы ред. басқ., Ж. Дәдебаев;
баспаға дайынд. Л. Мұсалы, Б. Даутова.
– Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 192 б.**

Абай институтында осы тақырыпта орындалып жатқан ғылыми жоба бойынша 2022 жылы атқарылған зерттеу жұмыстарының нәтижелері негізінде дайындалды. Онда Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың өзекті және маңызды мәселелері қарастырылған. Жинақ жоғары мектепте білім алушы жастарға, қоғамдық-гуманитарлық ғылым саласында, абайтану, Абай ілімі бағытында ізденуші жас зерттеушілерге, әдебиеттанушы ғалымдар мен оқытушы-профессорларға арналған.

Жинақ №АР08855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы аясында дайындалып, жарық көріп отыр.

«Абай институтының еңбектері» сериясы

Ұжымдық монография

**Абай ілімін білу, түсіну және қолдану: ұжымдық монография / Жалпы ред. басқ., Ж. Дәдебаев; баспаға дайынд. Л. Мұсалы, Б. Даутова.
– Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 278 б.**

Ұжымдық монографияда «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы бойынша орындалған зерттеу жұмыстарының басты нәтижелері жарияланған. Онда Абай ілімінің, оны білудің, түсінудің және қолданудың өзекті, маңызды мәселелері қарастырылған.

Еңбек жоғары оқу орындарында білім алушыларға, жас ғалымдарға, жоғары мектеп оқытушылары мен ғылыми қызметкерлерге, сондай-ақ қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімдеріне пайдалы болмақ.

Монография №AP08855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы негізінде жарық көріп отыр.

«Абай институтының еңбектері» сериясы

Оқу құралы

Абай ілімі: Оқу құралы / Жауапты редакторы Д. Ысқақұлы; басп. дайын. Л. Мұсалы, Б. Даутова, Г. Ыбырайқызы. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 268 б.

Жоғары білім беру бағдарламаларының бірінші циклі бойынша оқылатын «Абай ілімі» пәнін таңдаған студент жастарға арналған. Онда Абай ілімінің жалпы мәселелері, Абай ілімінің концепциялары, Абай ілімінің құрамдас бөлімдері, Абай ілімінің негіздері, Абай ілімінің басты категориялары бойынша жаңа білім көрініс тапқан.

Оқу құралы жоғары оқу орындарында білім алушыларға, жас ғалымдарға, жоғары мектеп оқытушылары мен ғылыми қызметкерлерге, сондай-ақ қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімдеріне пайдалы болмақ.

«Абай институтының еңбектері» сериясы

Дәрістер курсы

Абай ілімі. Дәрістер курсы / Жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебаев; баспаға дайынд.: Л. Мұсалы, Б. Даутова. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 270 б.

Жоғары білім беру бағдарламасының бірінші циклі бойынша оқылатын «Абай ілімі» пәнін тыңдаушы жастарға арналған. Онда Абай ілімінің мәселелері ғылым мен білімнің бүгінгі күнгі жетістіктері негізінде пайымдалған.

Дәрістер курсы жоғары оқу орындарында білім алушыларға, жас ғалымдарға, жоғары мектеп оқытушылары мен ғылыми қызметкерлерге, сондай-ақ қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімдеріне пайдалы болары сөзсіз.

Кітап №AP08855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы бойынша жарық көріп отыр.

«Абай институтының еңбектері» сериясы

Абай. Избранные стихи и поэмы. Переводы с казахского Орынбая Жанайдарова / Ответст. Редактор: Т. Туякбай; подготовили к изданию: Л. Мусалы, Б. Даутова. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 274 с.

Великий казахский поэт, мыслитель, композитор, основатель казахской письменной литературы Абай сумел создать свою идейно-мировозренческую школу и уникальное гуманистическое учение, представляющие собой общечеловеческие ценности.

Переводчик Орынбай Жанайдаров посвятил почти сорок лет своей жизни неутомимому труду изучения поэтического наследия Абая, глубоко анализируя его тексты в оригинале, переводя по два-три стихотворения в год. Эта многолетняя работа, кажется, завершилась только сейчас. Представляемый читателю сборник избранных стихов и поэм классика казахской поэзии – результат пытливой, кропотливой работы переводчика. Перед нами наиболее близкий к оригиналу поэтический перевод.

Книга издается в рамках проекта №AP08855683 «Научные основы и теоретические механизмы знания, понимания и применения учения Абая».

«Абай институтының еңбектері» сериясы Монография

Ысқақұлы Д. Адамзаттың Айтматовы: монография / Жалпы редакциясын басқарған Жанғара Дәдебаев; баспаға дайындағандар: Л. Мұсалы, Б. Даутова, Г. Ыбырайқызы. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 222 б.

Қырғыз жерінде өмірге келіп, өсіп-өніп, ержетіп, елін, түркі әлемін өлмес туындылары арқылы жер-жаһанға танытқан Шыңғыс Айтматовтың есімі Қазақстанда да кеңінен танымал. Ұлы жазушының шығармалары қазақ тіліне түгелге жуық аударылған. Шыңғыстың шығармаларына қырғыз халқының адами әлемі өзек болуымен бірге кең байтақ қазақ даласының рухы да жаныңды желпіп, есіп тұрады.

Кітапта, негізінен, қазақ әдебиетіндегі Ш. Айтматов айдыны қарастырылады. Сонымен бірге бүгінгі таңда ғаламдық ауқымда өріс алған жаһандану үдерісінің салдарынан туындап жатқан мәңгүрттік, жалпы адам экологиясы, тіл мәселелерінің жалпыадамзаттық проблема ретінде көтеріліп, суреттелуінің қыр-сырларына назар аударылады.

Кітап әдебиетін, ұлтын сүйетін қалың оқырман қауымға арналған.

«Абай институтының еңбектері» сериясы Оқу басылымы

Түрік дүниесінің дүлдүл тұлғалары / Жанғара Дәдебаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 408 б.

Түрік дүниесінің дүлдүл тұлғаларының өмірі мен қызметі, шығармашылығы – қазіргі заманның әлеуметтік маңызы зор зерттеу нысандарының бірі. Профессор Ж. Дәдебаевтың «Түрік дүниесінің дүлдүл тұлғалары» кітабы (оқу басылымы) – осы саладағы іргелі еңбек. Ол Түрік дүниесінің ілкі замандардан ХІХ ғасырға дейінгі аса көрнекті қайраткерлерінің өмірі мен қызметін, шығармашылығын қамтиды. Оқу басылымы әлеуметтік, гуманитарлық ғылымдар саласында пәнаралық зерттеулер жүргізуде, оқулықтар мен оқу құралдарын дайындауда пайдалануға лайықты. Сонымен қатар бұл еңбек ғылыми шығармашылық жолындағы мамандарға, жоғары оқу орындарының білім алушы жастары мен оқытушыларына және Түрік дүниесіне қызығушылық танытқан көпшілік оқырман қауымға арналған.

«АБАЙ ИНСТИТУТЫНЫҢ Е-БАСЫЛЫМДАРЫ»

Маңызды сілтемелер:

- Сондай-ақ, Абай ҒЗИ-дың ресми сайтында (www.abai.kaznu.kz) «АБАЙ ИНСТИТУТЫНЫҢ Е-БАСЫЛЫМДАРЫ» бөлімі ашылып, төмендегідей электронды кітаптар орналастырылды:
- **Абай таксономиясы: білу, түсіну және қолдану. Монография.** Абай институтының электрондық басылымдары. 1-том: <https://abai.kaznu.kz/wp-content/uploads/Абайдың-таксономиясы.pdf>
- **Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері және теориялық тетіктері. Мақалалар жинағы.** Абай институтының электрондық басылымдары. 2-том: <https://abai.kaznu.kz/wp-content/uploads/Мақалалар-жинағы-3.pdf>
- **Дандай Ысқақұлы. Адамзаттың Айтматовы. Монография.** Абай институтының электрондық басылымдары. 3-том: <https://abai.kaznu.kz/wp-content/uploads/Д.-Ысқақұлы-Адамзаттың-Айтматовы-Монография.pdf>
- **Абайдың кісілік кодексі.** Абай институтының электрондық басылымдары. 4-том: <https://abai.kaznu.kz/wp-content/uploads/Абайдың-кісілік-кодексі-1.pdf>

«АБАЙ ИНСТИТУТЫНЫҢ Е-БАСЫЛЫМДАРЫ»

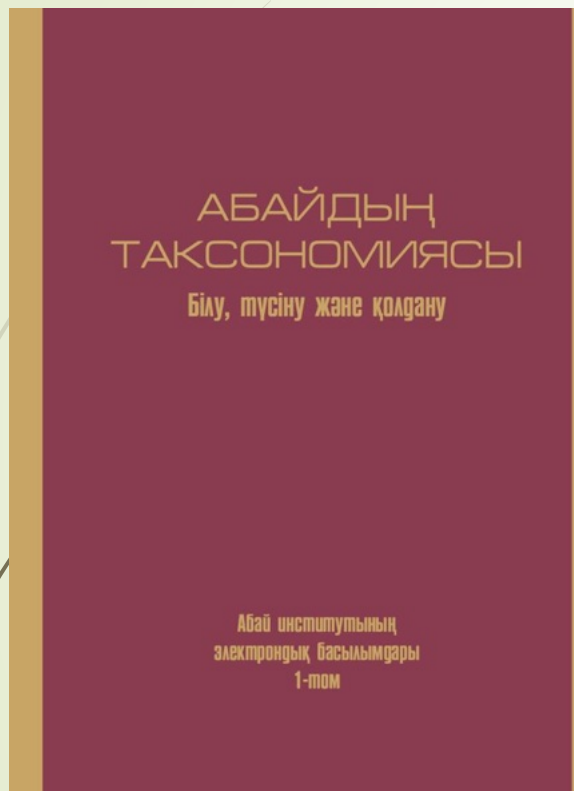

Маңызды сілтемелер:

- Әдеби сын. Бірінші кітап: <https://abainst.kz/wp-content/uploads/Әдеби-сын.-Бірінші-кітап.pdf>
- Әдеби сын. Екінші кітап: <https://abainst.kz/wp-content/uploads/Әдеби-сын.-Екінші-кітап.pdf>
- Әдеби сын. Үшінші кітап: <https://abainst.kz/wp-content/uploads/Әдеби-сын.-Үшінші-кітап.pdf>
- «Ж. Дәдебаев және әдебиеттану ғылымының өзекті мәселелері» атты ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары: <https://abainst.kz/wp-content/uploads/Конференция-материалдары.pdf>

«АБАЙ ИНСТИТУТЫНЫҢ Е-БАСЫЛЫМДАРЫ»

Абайдың таксономиясы. Білу, түсіну және қолдану: монография / Жалпы редакциясын басқарған Ж. Дәдебаев; электрондық басылымды дайындағандар: Л. Мұсалы, Б. Даутова, Г. Ыбырайқызы. – Алматы: Абай институты, 2022. – 263 б.

«Абайдың таксономиясы» деп аталған ұжымдық монографияда «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы бойынша орындалған зерттеу жұмыстарының басты нәтижелері жарияланған. Онда Абай ілімінің, оны білудің, түсінудің және қолданудың танымдық деңгейлері иерархиясының өзекті, маңызды мәселелері қарастырылған.

Еңбек жоғары оқу орындарында білім алушыларға, жас ғалымдарға, жоғары мектеп оқытушылары мен ғылыми қызметкерлерге, сондай-ақ қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімдеріне пайдалы болады деп күтіледі.

Монография №AP08855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы негізінде жарық көріп отыр.

«АБАЙ ИНСТИТУТЫНЫҢ Е-БАСЫЛЫМДАРЫ»

АБАЙ ІЛІМІН БІЛУДІҢ,
ТҮСІНУДІҢ ЖӘНЕ
ҚОЛДАНУДЫҢ ҒЫЛЫМИ
НЕГІЗДЕРІ МЕН
ТЕОРИЯЛЫҚ ТЕТІКТЕРІ

Абай институтының
электрондық басылымдары
2-том

Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері: мақалалар жинағы. Екінші кітап / Жалпы редакциясын басқарған Ж. Дәдебаев; электрондық басылымды дайындағандар: Л. Мұсалы, Б. Даутова, Г. Ыбырайқызы. – Алматы: Абай институты, 2022. – 244 б.

Мақалалар жинағының екінші кітабы осы тақырыптағы ғылыми жоба бойынша 2022 жылы орындалған зерттеу жұмыстарының нәтижелері негізінде дайындалды. Онда Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың өзекті әрі маңызды мәселелері қарастырылған. Кітап жоғары мектепте білім алушы жастарға, қоғамдық-гуманитарлық ғылым саласында, абайтану, Абай ілімі бағытында ізденуші жас зерттеушілерге, әдебиеттанушы ғалымдар мен оқытушы-профессорларға арналған.

№AP08855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы аясында дайындалды.

«АБАЙ ИНСТИТУТЫНЫҢ Е-БАСЫЛЫМДАРЫ»

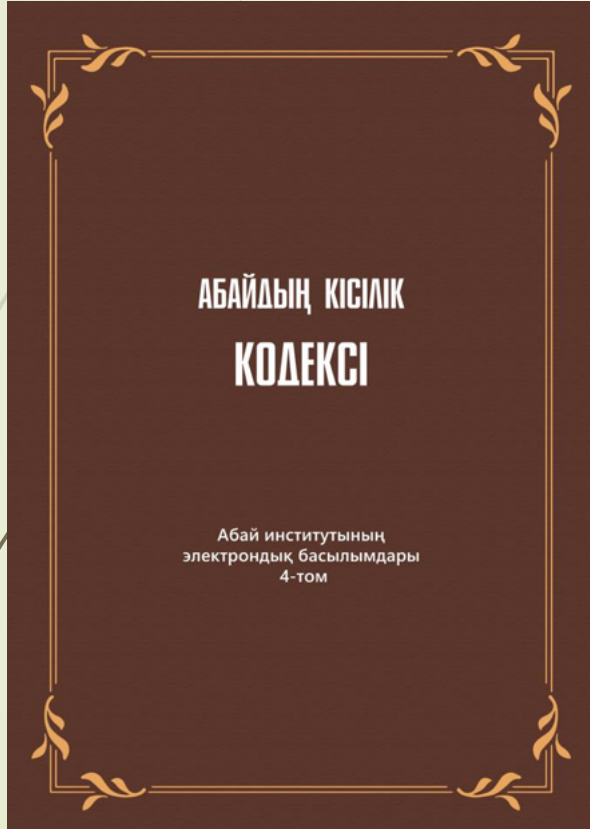

**Адамзаттың Айтматовы: монография / Д. Ысқақұлы; Жалпы редакциясын басқарған Ж. Дәдебаев; баспаға дайындағандар: Б. Даутова, Г. Ыбырайқызы, А. Кенжеқожаева.
– Алматы: Абай институты, 2023. – 204 б.**

Қырғыз жерінде өмірге келіп, өсіп-өніп, ержетіп, елін, түркі әлемін өлмес туындылары арқылы жер-жаһанға танытқан Шыңғыс Айтматовтың есімі Қазақстанда да кеңінен танымал. Ұлы жазушының шығармалары қазақ тіліне түгелге жуық аударылған. Шыңғыстың шығармаларына қырғыз халқының адами әлемі өзек болуымен бірге кең байтақ қазақ даласының рухы да жаныңды желпіп, есіп тұрады.

Кітапта, негізінен, қазақ әдебиетіндегі Ш. Айтматов айдыны қарастырылады. Сонымен бірге бүгінгі таңда ғаламдық ауқымда өріс алған жаһандану үдерісінің салдарынан туындап жатқан мәңгүрттік, жалпы адам экологиясы, тіл мәселелерінің жалпыадамзаттық проблема ретінде көтеріліп, суреттелуінің қыр-сырларына назар аударылады. Кітап әдебиетін, ұлтын сүйген қалың оқырман қауымға арналған.

«АБАЙ ИНСТИТУТЫНЫҢ Е-БАСЫЛЫМДАРЫ»

**Абайдың кісілік кодексі / Құрастырған, жалпы ред. басқарған Ж. Дәдебаев; электрондық басылым ретінде дайындағандар: Л. Мұсалы, Б. Даутова, Г. Ыбырайқызы, А. Кенжеқожаева.
– Алматы: Абай институты, 2023. – 8 б.**

«Абайдың кісілік кодексі» – Абай Құнанбайұлының ұлттық құндылықтарға негізделген мән-маңызы зор қағидаларының нәрін өскелең ұрпақтың санасына сіңіру мақсатында бірнеше форматта дайындалған.

Абайдың кісілік кодексі №AP08855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы аясында жарық көріп отыр.

«АБАЙ ИНСТИТУТЫНЫҢ Е-БАСЫЛЫМДАРЫ»

ДИНМУХАМЕД
ҚОНАЕВТЫҢ
ДАНАЛЫҚ
СӨЗДЕРІ

Дінмұхамед Қонаевтың даналық сөздері. – Алматы, 2023.– 55 бет.

Дінмұхамед Қонаевтың халқына, халқының өскен өркеніне арнаған ғибрат сөздері мен даналық ойларының танымдық маңызы үлкен. Д.А. Қонаев халықаралық қоғамдық қоры Жамбыл облыстық бөлімшесі Сіздерге қазақ халқының ұлы перзентінің осындай сөздері мен ойларының таңдамалы тобын ұсынып отыр.

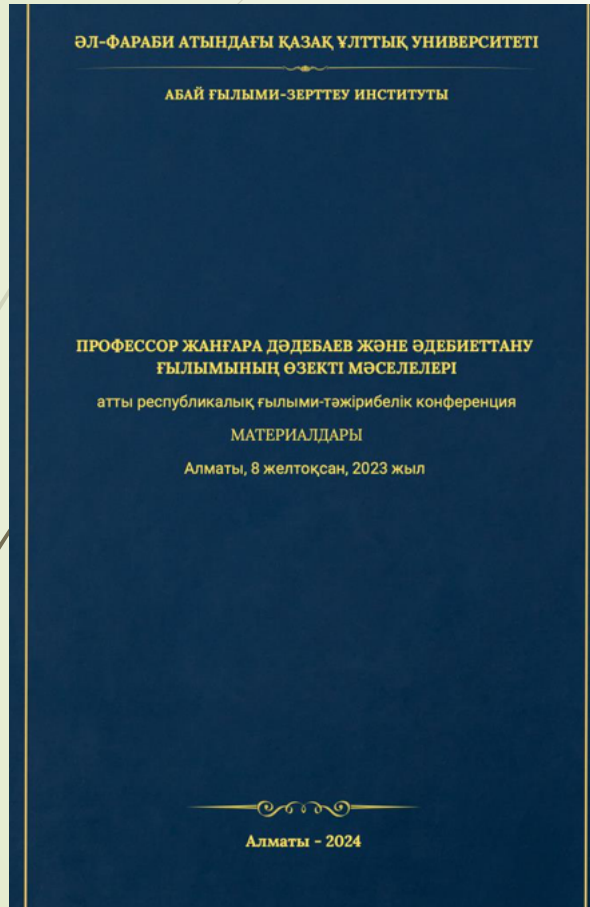
«АБАЙ ИНСТИТУТЫНЫҢ Е-БАСЫЛЫМДАРЫ»

Абай (Ибраһим) Құнанбайұлының шығармашылық мұрасы мен ілімі. Төртінші халықаралық конференция материалдары. Алматы, 10 тамыз, 2023 жыл / Құрастырған және электрондық баспаға дайындаған Л. Мұсалы, Б. Даутова, Г. Ыбырайқызы, А. Қырғызбаева. – Алматы: Абай ғылыми-зерттеу институты, 2023. – 254 б.

Абай Құнанбайұлының туған күніне орай өткен «АБАЙ ҚҰНАНБАЙҰЛЫНЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ МҰРАСЫ ЖӘНЕ ІЛІМІ» атты төртінші халықаралық конференцияға қатысушылардың баяндамалары жинақталды. Конференцияға еліміздің көрнекті абайтанушы ғалымдары, әдебиеттанушылары, қоғамдық-гуманитарлық ғылым мамандары, жас ғалымдар қатысты. Редакциялық алқаның ұсынуы бойынша, баяндамалар сараланып, электрондық басылым түрінде арнайы жеке жинақ болып жарық көріп отыр. Баяндамашылардың авторлық құқықтары сақталған.

«АБАЙ ИНСТИТУТЫНЫҢ Е-БАСЫЛЫМДАРЫ»

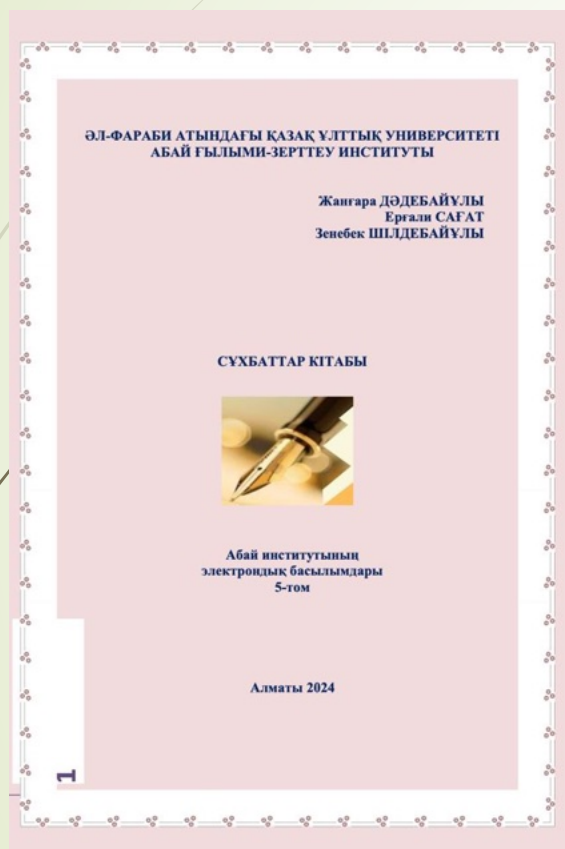
**Профессор Жанғара Дәдебаев және әдебиеттану ғылымының өзекті мәселелері. Республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. Алматы, 8 желтоқсан, 2023 жыл / Құрастырған және электрондық баспаға дайындаған Л. Мұсалы, Ұ. Байлиева, Б. Даутова, А. Кенжеқожаева, А. Муратова, Г. Ыбырайқызы.
– Алматы: Абай ғылыми-зерттеу институты, 2024. – 149 б.**

Жинаққа әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Абай ғылыми-зерттеу институтының директоры, филология ғылымдарының докторы, профессор Жанғара Дәдебаевтың 75 жасқа толуына арналған «ПРОФЕССОР ЖАНҒАРА ДӘДЕБАЕВ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТТАНУ ҒЫЛЫМЫНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ» атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары енді. Конференцияға еліміздің көрнекті абайтанушы ғалымдары, әдебиеттанушылар, қоғамдық-гуманитарлық ғылым өкілдері қатысты. Конференцияны ұйымдастыру комитеті конференцияда құттықтау лебіз білдірген, сөз сөйлеген, баяндама жасаған тұлғаларға разылығын білдіреді.

Жинақ филология жоғары білім беру бағдарламасы бойынша білім алушы жастарға, магистранттар мен докторанттарға, жас ғалымдарға, әдебиетші мамандарға арналған.

«АБАЙ ИНСТИТУТЫНЫҢ Е-БАСЫЛЫМДАРЫ»

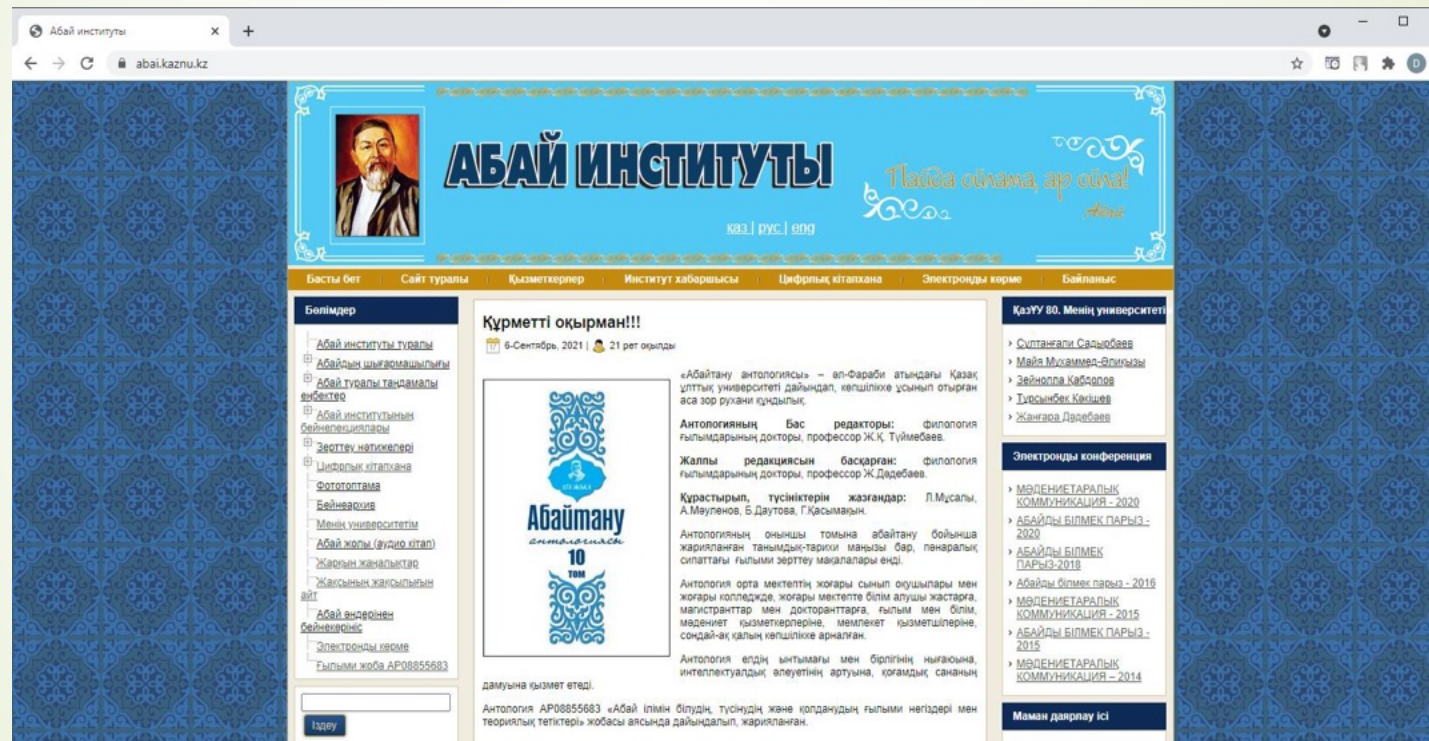
**Дәдебайұлы Ж., Сағат Е., Шілдебайұлы З. Сұхбаттар кітабы.
– Алматы: Абай ғылыми-зерттеу институты, 2024. – 57 б.**

Кітапта үш қаламгердің төрт сұхбаты берілген. Олардың екеуі Жанғара Дәдебайұлы мен Ергали Сағаттың сұхбаты, екеуі – Жанғара Дәдебайұлы мен Зернебек Шілдебайұлының сұхбаты. Сұхбаттар қоғамның маңызды мәдени-әлеуметтік мәселелеріне құрылған.

Кітап орта, жоғары мектептерде білім алушы жастарға, жас мамандарға, оқырман көпшілікке арналған.

Абай ҒЗИ-дың ресми веб-сайты

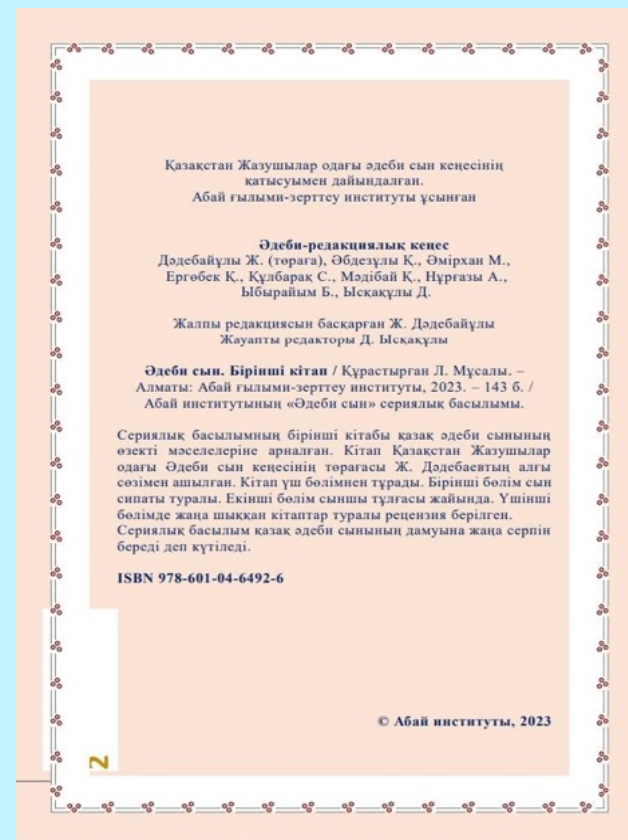
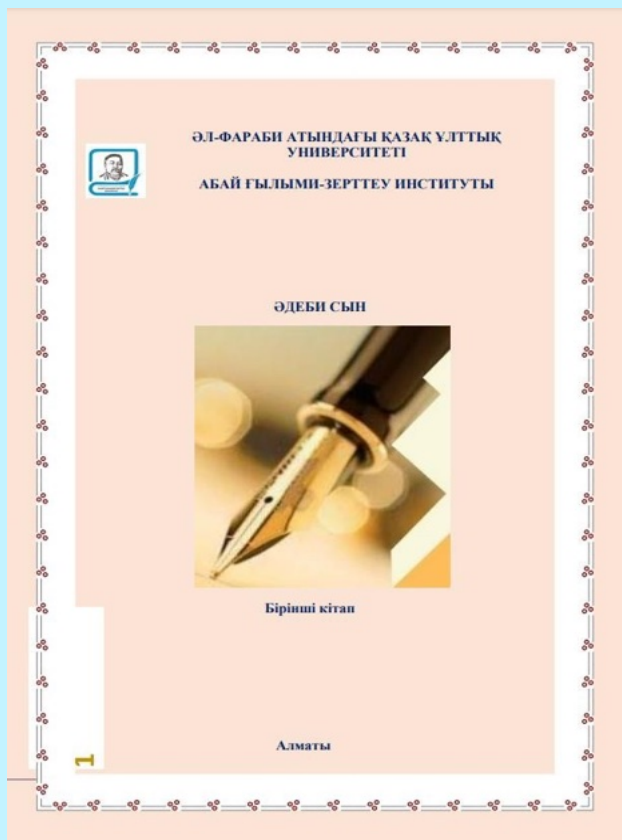
➔ <https://abainst.kz>

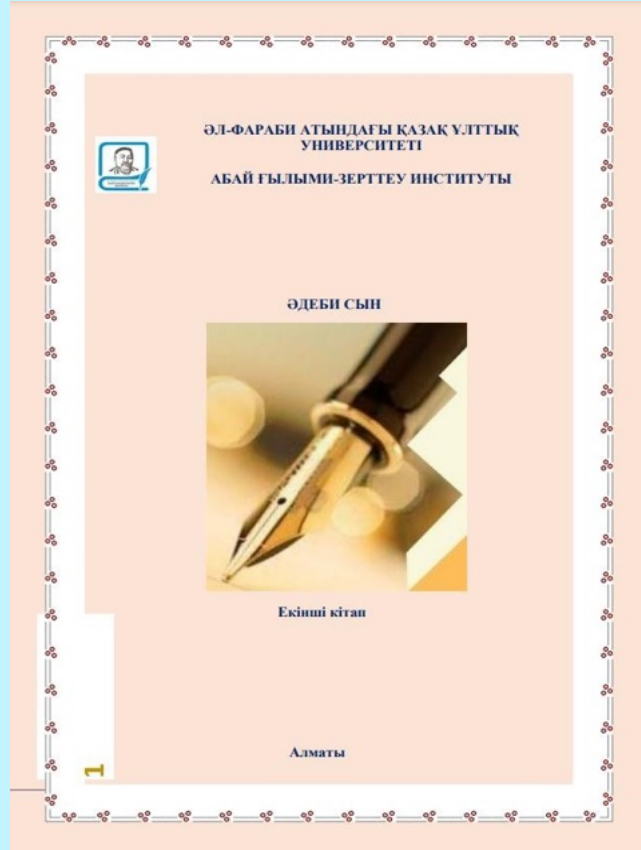
АБАЙ ИНСТИТУТЫ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІНІҢ ЖАРЫҚ КӨРГЕН ЕҢБЕКТЕРІ

1. Әдеби сын. I кітап. Электрондық басылым.
– Алматы: Абай институты, 2023. – 143 б.

Жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебайұлы; жауапты ред.
Д. Ысқақұлы. Құрастырған Л. Мұсалы

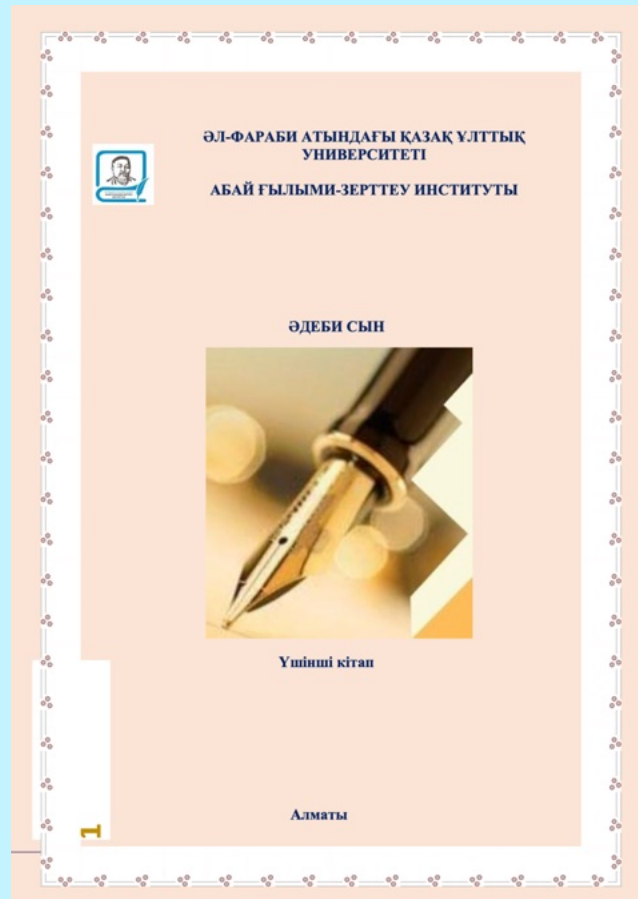
2. Әдеби сын. II кітап. Электрондық басылым.
– Алматы: Абай институты, 2023. – 161 б.

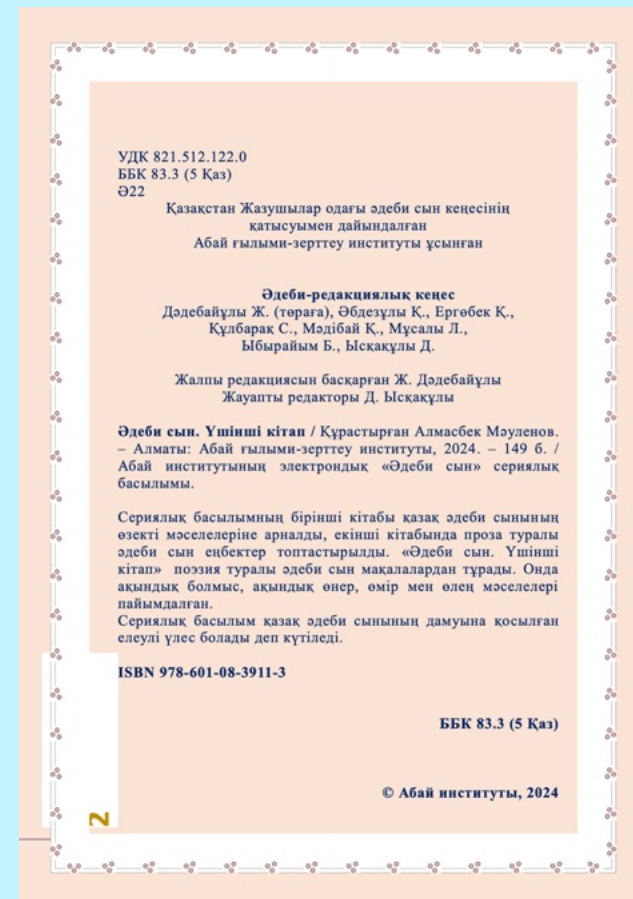
Жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебайұлы; жауапты ред.
Л. Мұсалы. Құрастырған С. Құлбарак

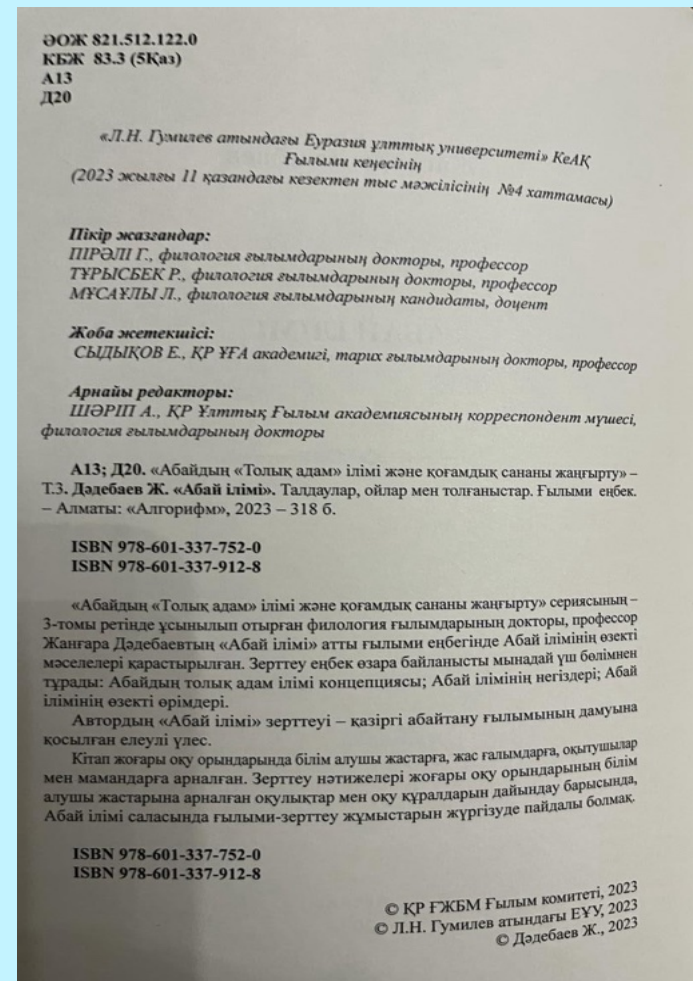
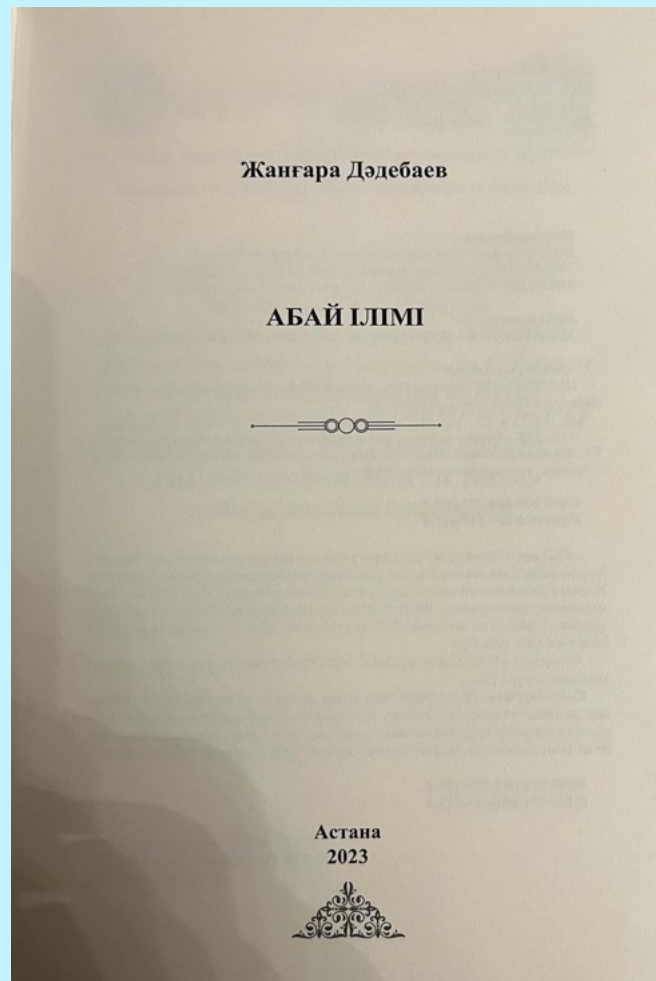
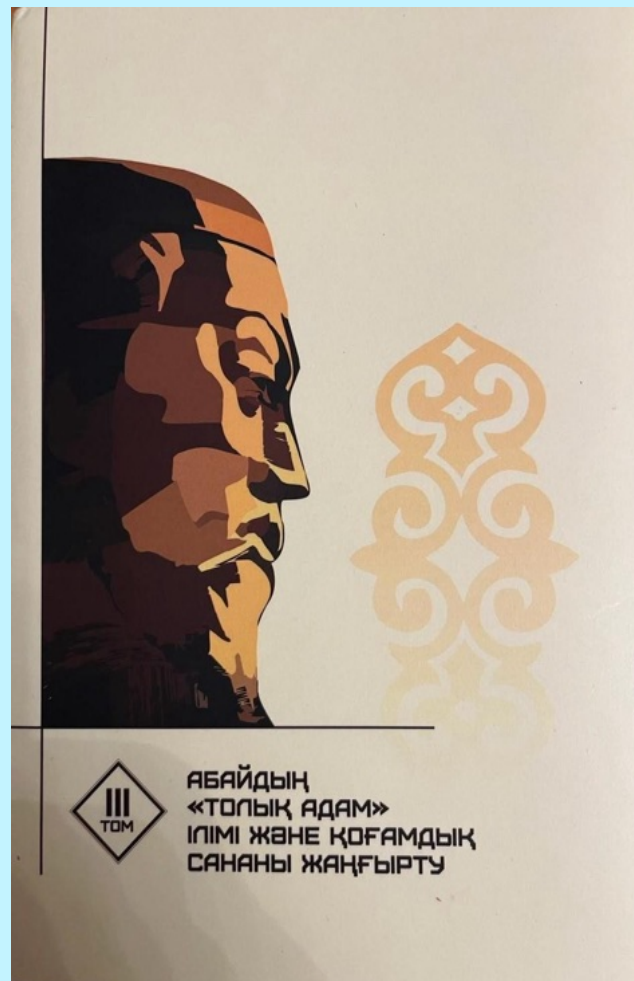
3. Әдеби сын. III кітап. Электрондық басылым.
Алматы: Абай институты, 2024. – 149 б.

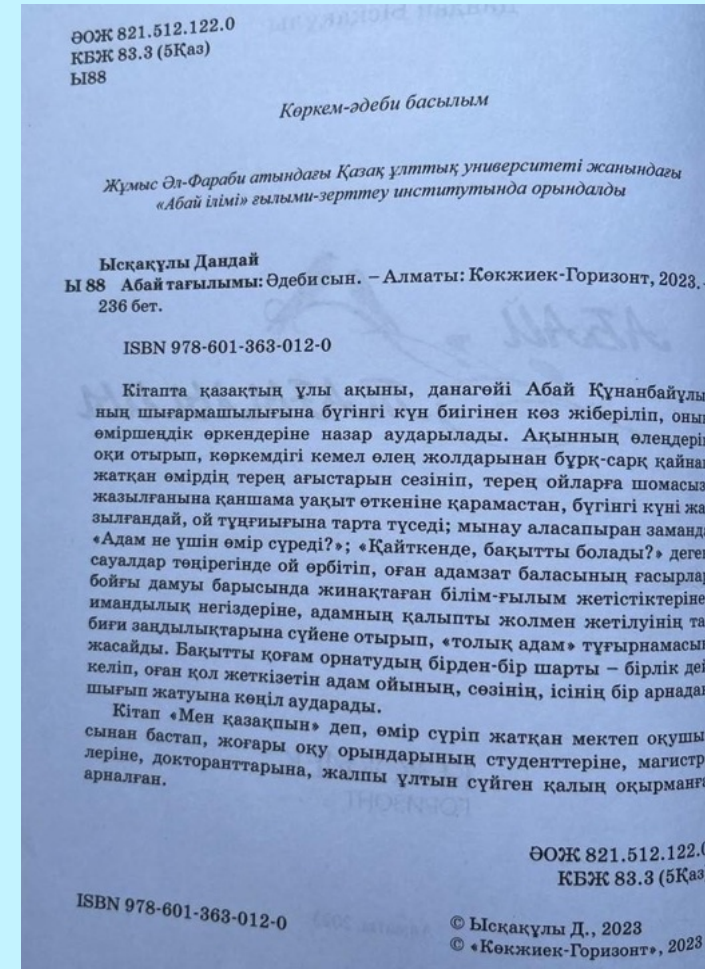
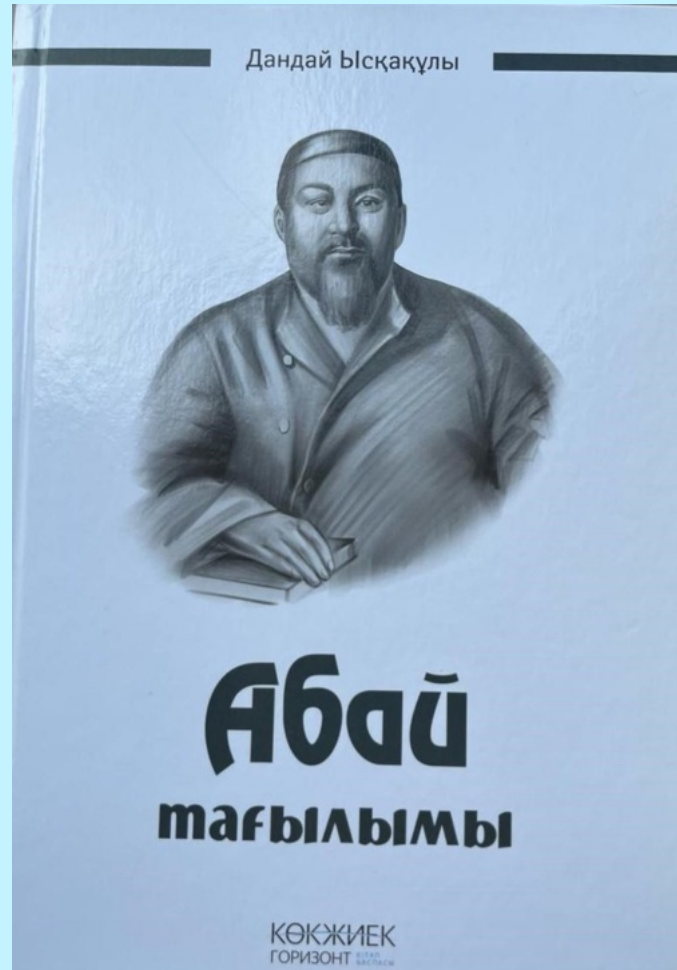
Жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебайұлы;
жауапты ред. Д. Ысқақұлы. Құрастырған Л. Мұсалы

4. Дәдебаев Ж. Абай ілімі. Талдаулар, ойлар мен толғаныстар. – Алматы: Алгоритм, 2023. – 318 б.

5. Ысқақұлы Д. Абай тағылымы. Әдеби сын. – Алматы: Көкжиек-Горизонт, 2023. – 236 б.

6. Абай ілімін білу, түсіну және қолдану. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 278 б.

Тең авторлар: Ж. Дәдебаев, Д. Ысқақұлы, Қ. Мәдібаева, С. Жусанбаева,
Р. Әбдіқұлова, Л. Мұсалы, Б. Даутова

ӨОЖ 821.512.122.0
КБЖ 83.3 (5Қаз)
А 13

Өл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы
Абай ғылыми-зерттеу институтында дайындалған және баспаға ұсынылған

ҒЫЛЫМИ-РЕДАКЦИЯЛЫҚ КЕНЕС

Ж. Дәдебаев (төраға), С. Ашимханова, Қ. Әбдіқұлы, Ө. Әбдімәңгілы,
З. Бисенғали, Т. Есембеков, Б. Жакып, А. Жаксылыков,
Б. Жолдасбекова, Қ. Мәдібаева, З. Сейітжанов,
Ө. Тарак, А. Темірболат, Д. Ысқақұлы

Пікір жазған

филология ғылымдарының докторы, профессор **Қ. Әбдіқұлы**

Жалпы редакциясын басқарған

филология ғылымдарының докторы, профессор **Ж. Дәдебаев**

Авторлар:

Ж. Дәдебаев, Д. Ысқақұлы, Қ. Мәдібаева,
С. Жусанбаева, Р. Әбдіқұлова, Л. Мұсалы, Б. Даутова

А 13 **Абай ілімін білу, түсіну және қолдану: ұжымдық монография**
/ Жалпы ред., басқ., Ж. Дәдебаев; баспаға дайынд. Л. Мұсалы,
Б. Даутова. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 278 б.
ISBN 978-601-04-6087-4

«Абай ілімін білу, түсіну және қолдану» деп аталатын ұжымдық монографияда «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы бойынша орындалған зерттеу жұмыстарының басты нәтижелері жарияланған. Онда Абай ілімінің, оны білудің, түсінудің және қолданудың өзекті, маңызды мәселелері қарастырылған.

Еңбек жоғары оқу орындарында білім алушыларға, жас ғалымдарға, жоғары мектеп оқытушылары мен ғылыми қызметкерлерге, сондай-ақ қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімдеріне пайдалы болмақ.

Монография №АРО8855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы негізінде жарық көріп отыр.

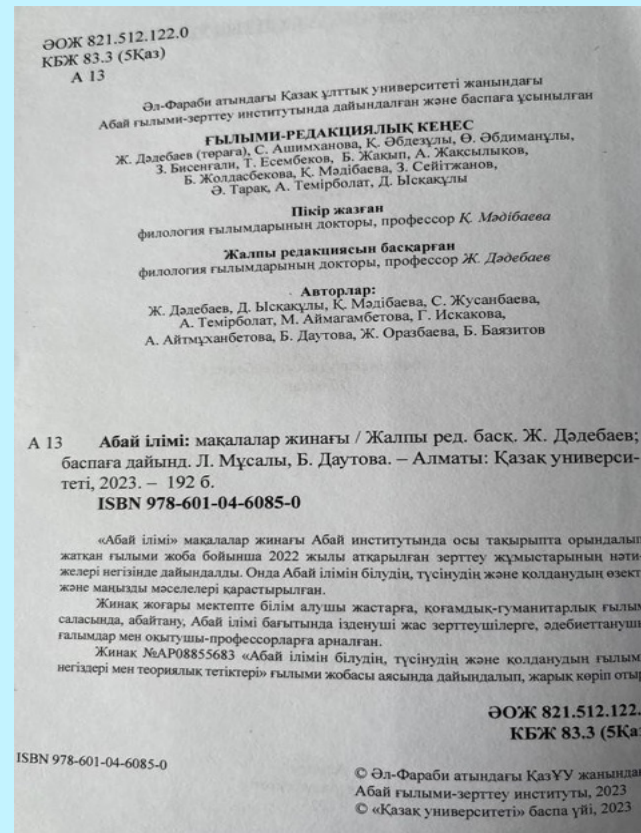
ӨОЖ 821.512.122.0
КБЖ 83.3 (5Қаз)

ISBN 978-601-04-6087-4

© Өл-Фараби атындағы ҚазҰУ жанындағы
Абай ғылыми-зерттеу институты, 2023
© «Қазақ университеті» баспа үйі, 2023

7. Абай ілімі. Мақалалар жинағы. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 270 б.

Тең авторлар: Ж. Дәдебаев, Д. Ысқақұлы, Қ. Мәдібаева, С. Жусанбаева, А. Темірболат, А. Аймағамбетова, Г. Исакова, А. Айтмұханбетова, Б. Даутова, Ж. Оразбаева, Б. Баязитов

8. Абай ілімін білу, түсіну және қолдану: ұжымдық монография. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 270 б.

Тең авторлар: Қ.-Ж. Тоқаев, М. Әуезов, Ж. Дәдебаев, Д. Ысқақұлы, Қ. Мәдібаева, А. Темірболат,
С. Жусанбаева, Л. Мұсалы, М. Қожақанова, А. Айтмұханбетова, Б. Даутова

ӘОЖ 821.512.122.0
КБЖ 83.3 (5Қаз)
А 13

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті жанындағы
Абай ғылыми-зерттеу институтында дайындалған
және баспаға ұсынылған

ҒЫЛЫМИ-РЕДАКЦИЯЛЫҚ КЕҢЕС

Ж. Дәдебаев (төраға), С. Ашимханова, Қ. Әбдеуілі,
Ө. Әбдіманұлы, З. Бисенғали, Т. Есембеков, Б. Жакып,
А. Жаксылыков, Б. Жолдасбекова, Қ. Мәдібаева,
З. Сейітжанов, Ө. Тарақ, А. Темірболат, Д. Ысқақұлы

Пікір жазған

филология ғылымдарының докторы, профессор **Қ. Әбдеуілі**

Жалпы редакциясын басқарған

филология ғылымдарының докторы, профессор **Ж. Дәдебаев**

Авторлар:

Қ.-Ж. Тоқаев, М. Әуезов, Ж. Дәдебаев, Д. Ысқақұлы,
Қ. Мәдібаева, А. Темірболат, С. Жусанбаева, Л. Мұсалы,
М. Қожақанова, А. Айтмұханбетова, Б. Даутова

А 13 **Абай ілімі. Дәрістер курсы / Жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебаев;**
баспаға дайынд.: Л. Мұсалы, Б. Даутова. – Алматы: Қазақ
университеті, 2023. – 270 б.

ISBN 978-601-04-6099-7

«Абай ілімі. Дәрістер курсы» жоғары білім беру бағдарламаларының бірінші циклі
бойынша оқалатын «Абай ілімі» пәнін таңдаушы жастарға арналған. Онда Абай ілімінің
мәселелері ғылым мен білімнің бүгінгі күні жетістіктері негізінде пайымдалған.

Дәрістер курсы жоғары оқу орындарында білім алушыларға, жас ғалымдарға, жоғары
мектеп оқытушылары мен ғылыми қызметкерлерге, сондай-ақ қазақ тілі мен әдебиеті пәні
мұғалімдеріне пайдалы болары сөзсіз.

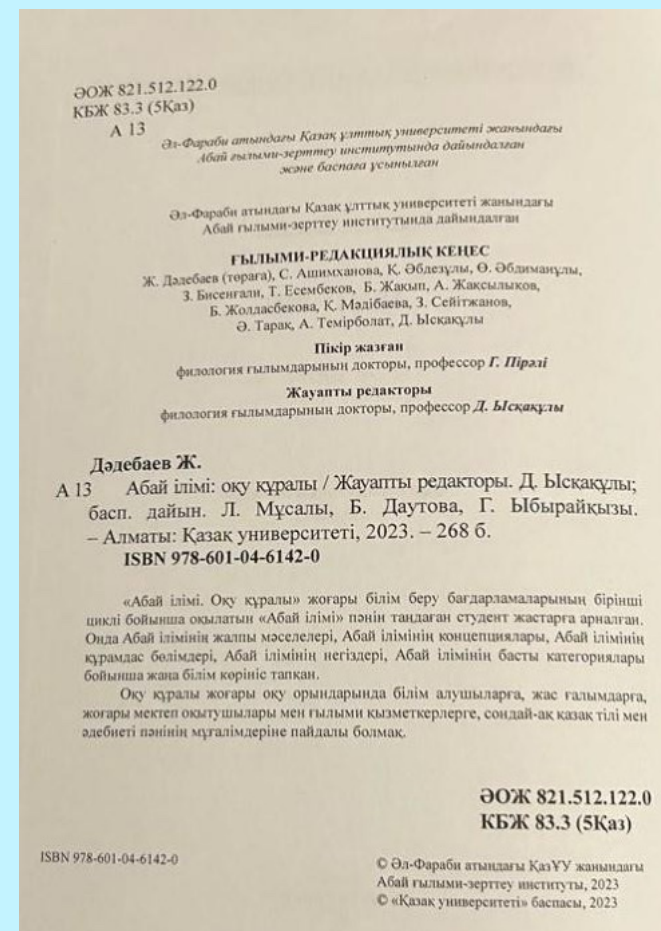
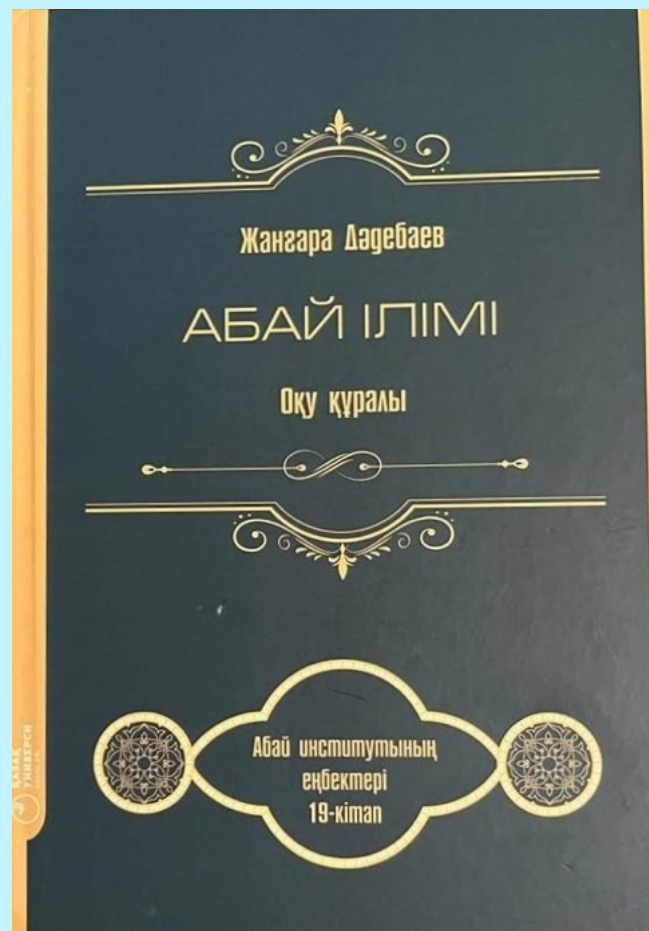
Кітап №АРО8855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері
мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы бойынша жарық көріп отыр.

ӘОЖ 821.512.122.0
КБЖ 83.3 (5Қаз)

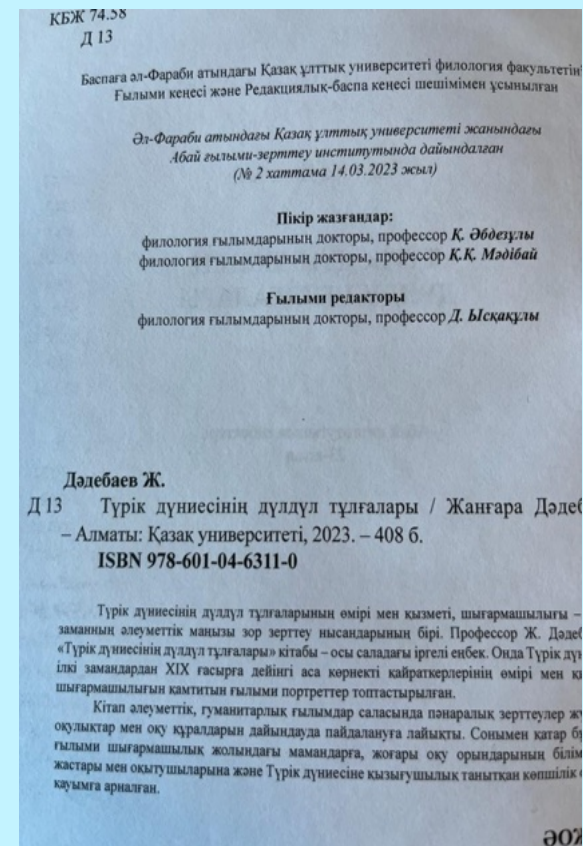
ISBN 978-601-04-6099-7

© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ жанындағы
Абай ғылыми-зерттеу институты, 2023
© «Қазақ университеті» баспа үйі, 2023

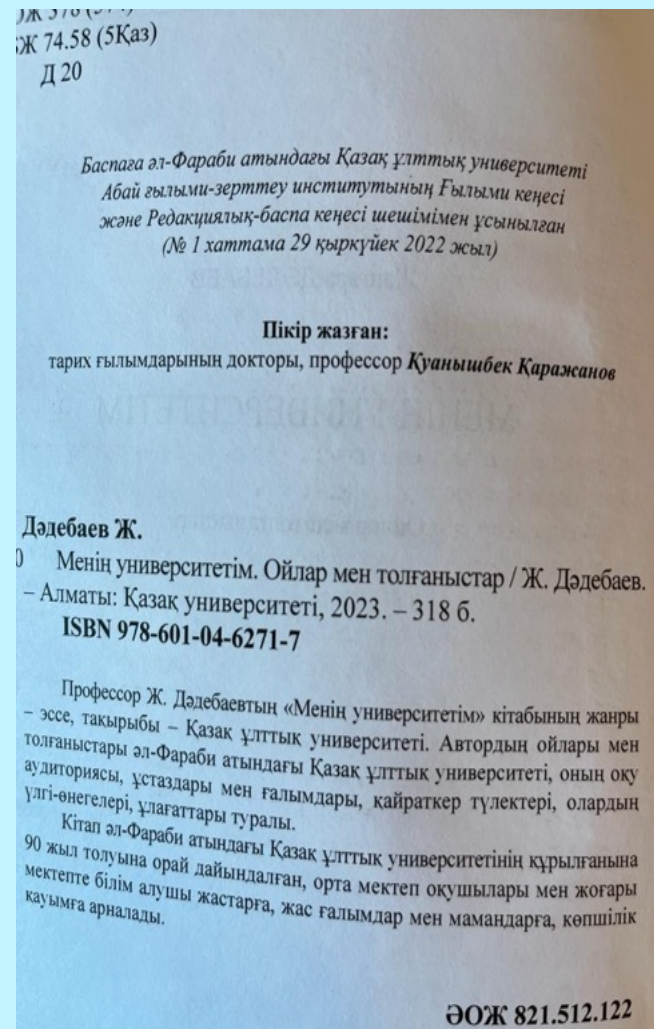
**9. Дәдебаев Ж. Абай ілімі: оқу құралы / Жауапты ред. Д. Ысқақұлы;
басп. дайын. Л. Мұсалы, Б. Даутова, Г. Ыбырайқызы. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 268 б.**

10. Дәдебаев Ж. Түрік дүниесінің дүлдүл тұлғалары / Жанғара Дәдебаев / Ғылыми ред. Д. Ысқақұлы.
– Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 408 б.

11. Дәдебаев Ж. Менің университетім. Ойлар мен толғаныстар. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 318 б.

12. Ысқақұлы Д. Адамзаттың Айтматовы. Монография. – Алматы: Абай институты, 2023. – 204 б.

ӨОЖ 821.512.154.0 (035.3)
КБЖ 83.3 (5 Кир)
Ы 88

Баспаға әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
Абай ғылыми-зерттеу институтының Ғылыми-редакциялық кеңесі
шешімімен ұсынылған
(№3 хаттама, 1 наурыз 2023 жыл)

ҒЫЛЫМИ-РЕДАКЦИЯЛЫҚ КЕҢЕС

Ж. Дәдебаев (төраға), С. Ашимханова, Қ. Әбдезұлы, Ө. Әбдиманұлы,
З. Бисенғали, Т. Есембеков, Б. Жақып, А. Жақсылықов,
Б. Жолдасбекова, Қ. Мәдібаева, З. Сейітжанов,
Ә. Тарақ, А. Темірболат, Д. Ысқақұлы

Пікір жазған

филология ғылымдарының докторы, профессор Қ. Әбдезұлы

Жалпы редакциясын басқарған

филология ғылымдарының докторы, профессор Ж. Дәдебаев

Ы 88 Ысқақұлы Д.

Адамзаттың Айтматовы: монография / Д. Ысқақұлы; Жалпы
редакциясын басқарған Ж. Дәдебаев; баспаға дайындағандар: Б. Даутова,
Г. Ыбырайқызы, А. Кенжеқожаева. – Алматы: Абай институты, 2023. – 204 б.

ISBN 978-601-04-6230-4

Қырғыз жерінде өмірге келіп, өсіп-өніп, ержетіп, елін, түркі
әлемін өлмес туындылары арқылы жер-жаһанға танытқан Шыңғыс
Айтматовтың есімі Қазақстанда да кеңінен танымал. Ұлы жазушының
шығармалары қазақ тіліне түгелге жуық аударылған. Шыңғыстың
шығармаларына қырғыз халқының адами әлемі өзек болуымен бірге
кең байтақ қазақ даласының рухы да жаныңды желпіп, есіп тұрады.

Кітапта, негізінен, қазақ әдебиетіндегі Ш. Айтматов айдыны қарас-
тырылады. Сонымен бірге бүгінгі таңда ғаламдық ауқымда өріс алған
жаһандану үдерісінің салдарынан туындап жатқан мәңгірттік, жалпы
адам экологиясы, тіл мәселелерінің жалпыадамзаттық проблема
ретінде көтеріліп, суреттелуінің қыр-сырларына назар аударылады.
Кітап әдебиетін, ұлтын сүйген қалың оқырман қауымға арналған.

ӨОЖ 821.512.154.0(035.3)

КБЖ 83.3(5 Кир)

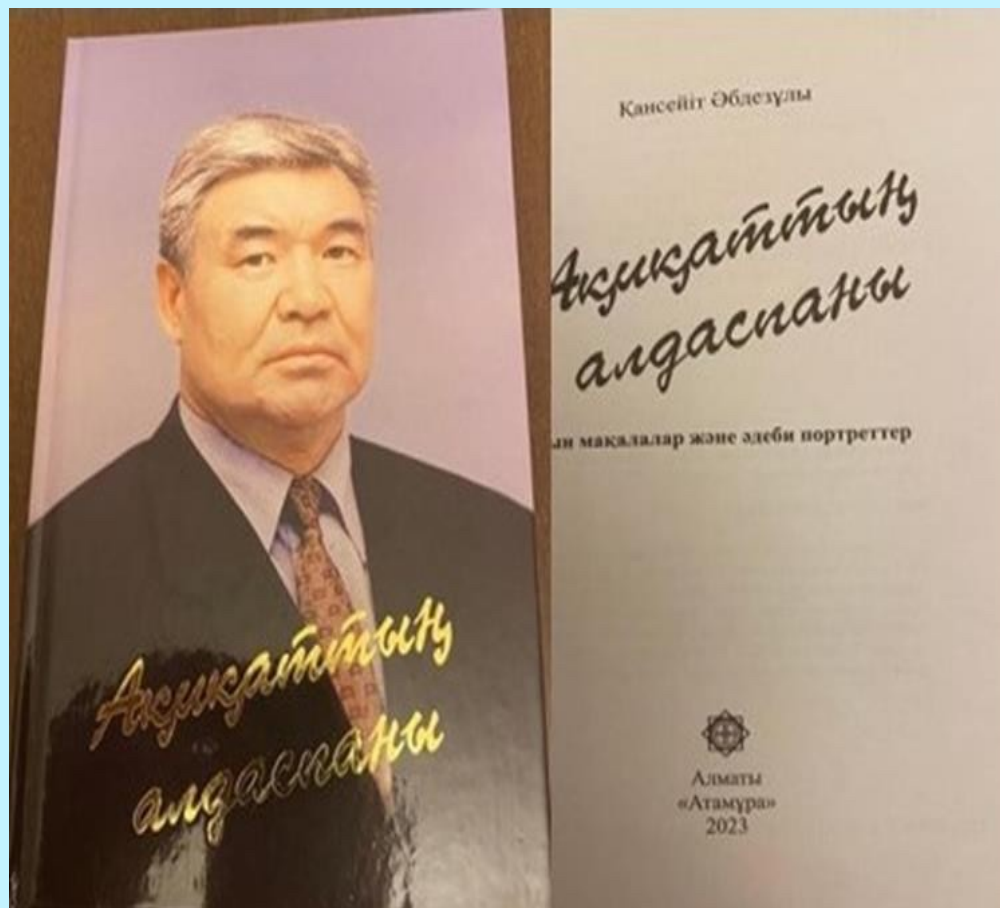
© Ысқақұлы Д., 2023

© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ жанындағы

Абай ғылыми-зерттеу институты, 2023

ISBN 978-601-04-6230-4

13. Әбдезұлы Қ. Ақиқаттың алдаспаны. Сын мақалалар және әдеби портреттер. – Алматы: Атамұра, 2023. – 176 б.

ӘОЖ 821.512.122.0
КБЖ 83.3 (5 Қаз.)
Ә 15

Жалпы редакциясын басқарған
филология ғылымдарының докторы, профессор
С. АСЫЛБЕКҰЛЫ

Пікір жазғандар:

ҚР ҰҒА-ның академигі, филология ғылымдарының докторы,
профессор С. ҚАСҚАБАСОВ,
ҚР ҰҒА-ның академигі, философия ғылымдарының докторы,
профессор Ғ. ЕСІМ

Әбдезұлы Қ.
Ә 15 Ақиқаттың алдаспаны. Сын мақалалар және әдеби
портреттер. – Алматы: «Атамұра», 2023. – 176 бет.

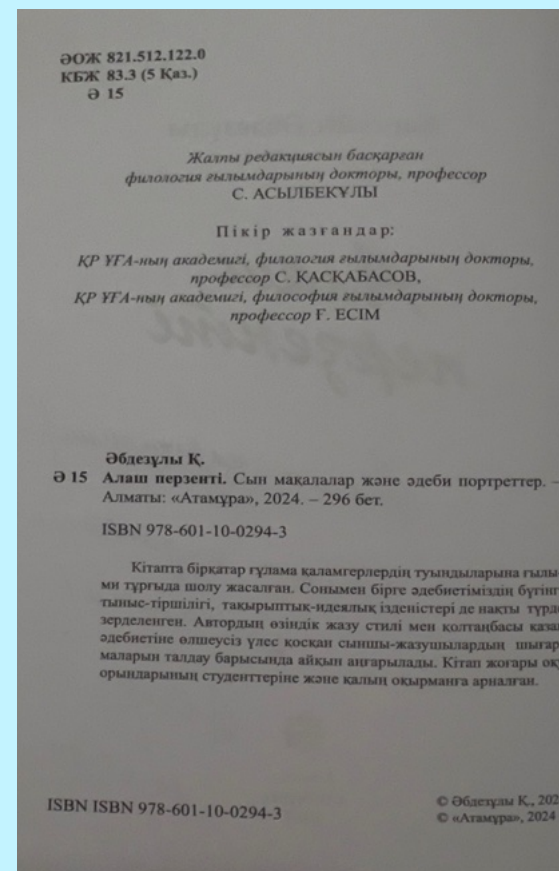
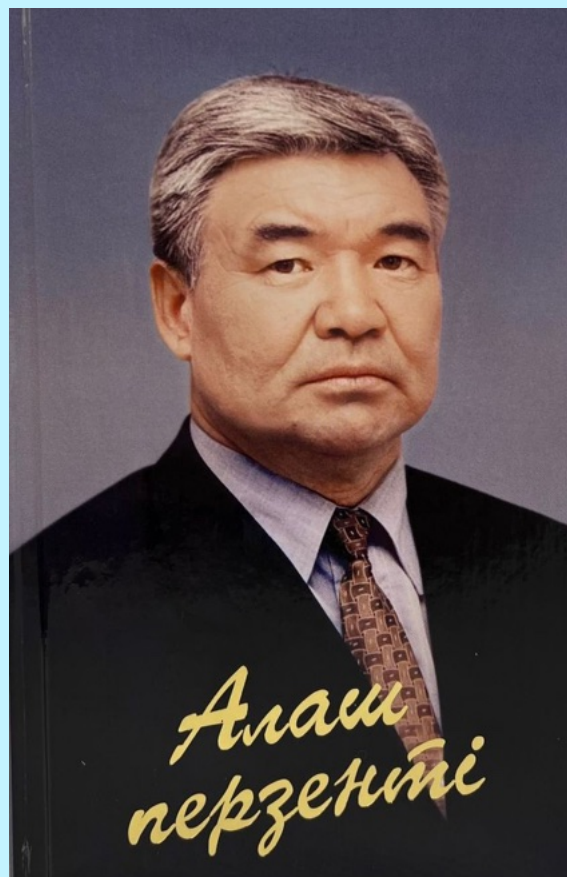
ISBN 978-601-10-0294-3

Кітапта бірқатар ғұлама қаламгерлердің туындыларына ғылы-
ми тұрғыда шолу жасалған. Сонымен бірге әдебиетіміздің бүгінгі
тыныс-тіршілігі, тақырыптық-идеялық ізденістері де нақты түрде
зерделенген. Автордың өзіндік жазу стилі мен қолтаңбасы қазақ
әдебиетіне өлшеусіз үлес қосқан сыншы-жазушылардың шығар-
маларын талдау барысында айқын аңғарылады. Кітап жоғары оқу
орындарының студенттеріне және қалың оқырманға арналған.

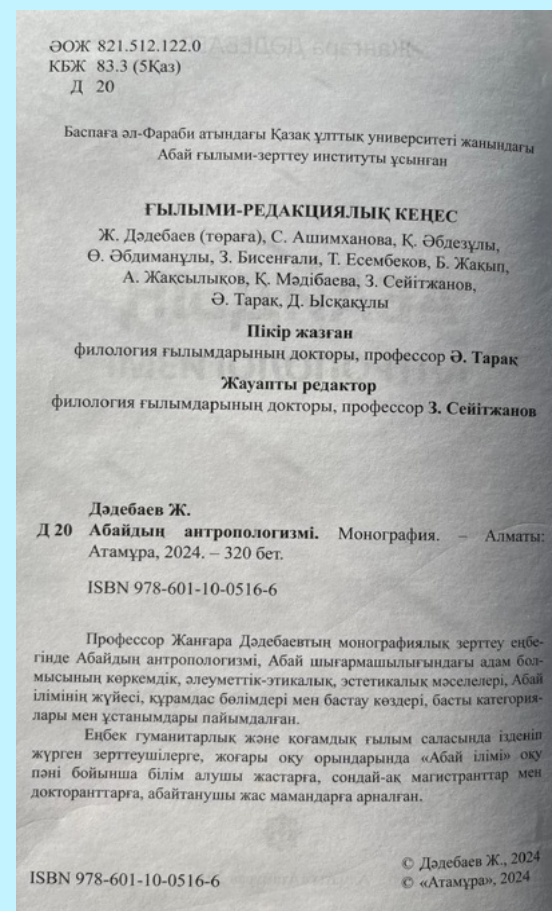
ISBN ISBN 978-601-10-0294-3

© Әбдезұлы Қ., 2023
© «Атамұра», 2023

14. Әбдезұлы Қ. Алаш перзенті. Сын мақалалар және әдеби портреттер. – Алматы: Атамұра, 2024. – 296 б.

15. Дәдебаев Ж. Абайдың антропологизмі. Монография. – Алматы: Атамұра, 2024. – 320 б.

**Гүлжан ЫБЫРАЙҚЫЗЫ,
Алма КЕНЖЕҚОЖАЕВА,
Абай ғылыми-зерттеу институтының
оқытушылары**

АБАЙ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНДА «АБАЙ ҚҰНАНБАЙҰЛЫНЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ МҰРАСЫ ЖӘНЕ ІЛІМІ» АТТЫ БЕСІНШІ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯ ӨТТІ

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-да 2024 жылы 9 тамызда Абай Құнанбайұлының туған күніне орай ҚазҰУ-дың 90 жылдығы аясында «АБАЙ ҚҰНАНБАЙҰЛЫНЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ МҰРАСЫ ЖӘНЕ ІЛІМІ» атты бесінші халықаралық конференция өтті. Конференцияға қазақстандық және шетелдік әдебиеттанушы ғалымдар, ЖОО мен ғылыми-зерттеу институттарының ғалымдары, докторанттар, магистранттар және БАҚ өкілдері қатысты.

Конференция мақсаты — қазақ халқының ұлы ақыны Абайдың шығармашылық мұрасы мен ілімін заманауи ғылыми парадигмалар тұрғысынан қарастыру.

Конференцияны әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма мүшесі — Әлеуметтік даму жөніндегі проректор Сәбит Құрманжанұлы Суатай салтанатты түрде ашты. Биыл ҚазҰУ жанындағы Абай ғылыми-зерттеу институтына 15 жыл толып отырғанын және институттың осы уақыт аралығында үлкен жұмыс атқарғанын атап өтті.

Абай ғылыми-зерттеу институтының директоры, филол.ғ.д., профессор Жанғара Дәдебайұлы өзінің кіріспе сөзінде Абай ҒЗИ-дың ҚазҰУ-дың 90 жылдығы аясында атқарып жатқан жұмыстарына тоқталды. Абай институтының

он бес жылдығына орай арнайы презентациямен баяндама жасады.

Конференцияға қатысушылар Абай мұрасын әр қырынан талқылап, ауқымды, өзекті мәселелерді ортаға салды. Абай мұрасының рухани адамгершілік тұрғыда тұлға мәдениетін жетілдіруде еліміздің бүгінгі мен келешегі үшін маңызды іс екенін атап өтті.

Шетелдік қонақтар – Баку славян университетінің профессоры, ф.ғ.д. Низами Мамедов Тагисой (Әзірбайжан), Өзбекстан Республикасы Ғылым Академиясының Шығыстану институтының ғылыми қызметкері, философия ғылымдарының докторы, профессор Бахтиёр Рахманович Каримов (Өзбекстан), Өзбекстан Жазушылар Одағының мүшесі, жазушы, қоғамқайраткері Исокжан Нишонов (Өзбекстан), «Түркі елі» халықаралық ұйымының (АҚШ) Президенті Сарвар Испахи, Әзірбайжан ҰҒА фольклор институтының бөлім меңгерушісі, филология ғылымдарының докторы Агаверди Сархан оглу Халилов (Әзірбайжан), Өзбекстанның халықаралық Ислам Академиясы, PhD, ғылым кандидаты Шухрат Раджапов, Ресейдің халықаралық психология ғылымдары академиясының «Құрметті» академигі Икрамжан Хошимжановтар Абай шығармашылығының құндылығы туралы парасатты пайымдар жасап, адамзаттың рухани өрлеуінің қайнар көзі екеніне, оның ілімін бұқара халыққа кеңінен насихаттау керектігі жөнінде ой-пікірлерімен бөлісті.

Абайдың ұрпағы Ернар Әзімбаев конференция барысында сөз сөйледі. Конференцияда отандық ғалымдар – Еуразия ұлттық университетінің профессоры Рахымжан Тұрысбек, Назарбаев университетінің профессоры, ф.ғ.д. Айгүл Ісімақова, Абай ғылыми-зерттеу институтының жетекші ғылыми қызметкерлері, профессорлар Дандай Ысқақұлы, Қансейіт Әбдезұлы, ҚазҰУ-дың Тұран және Иран ғылыми-зерттеу институтының директоры, профессор Ислам Жеменей, ҚМДБ Ислам ғылыми-зерттеу

институтының директоры, филология ғылымының кандидаты, доцент Төрәлі Қыдыр, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының профессорлары Қанипаш Мәдібай, Гүлзия Пірәлі, ҚазҰУ профессорлары Темірғали Есембеков, Әнуар Тарақов, философия ғылымдарының кандидаты, абайтанушы Асан Омаров, М. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты Театр және кино бөлімінің меңгерушісі, өнертану кандидаты, театртанушы, Аманкелді Оразбайұлы Мұқан т.б. ғалымдар Абай шығармашылығына қатысты пікірлерін айта отырып, Абай мұрасы мен мирасын әлі де тың зерттеу туралы дискурстың формаларын нақтылады.

Конференцияда Абай ҒЗИ веб-сайтынан «Абай ғылыми-зерттеу институтына 15 жыл: абайтану саласындағы жетістіктер» атты электронды көрмесі көрсетілді. Электронды көрмеде Абай ҒЗИ-дың он бес жыл аясында атқарған жүйелі жұмыс нәтижесі қамтылып, «Абайтану. Таңдамалы еңбектер» көп томдық сериялық басылымы (1-50 том); он томдық «Абайтану антологиясы»; Абай институтының еңбектері» сериялық басылымының кітаптары (барлығы 23 кітап), Абай ғылыми-зерттеу институтының он бес жылдығына орай «Ғылым таппай мақтанба» хабарлар сериясы түсіріле бастағаны көрсетілді.

Конференцияға Өзбекстан мемлекетінен арнайы келген қонақтарға Абай ғылыми-зерттеу институтының кітаптары сыйға тартылды.

Ұлжан БАЙЛИЕВА,
әл-Фараби атындағы ҚазҰУ
Абай ҒЗИ оқытушысы, докторант

ӘЛЕУМЕТТІК МАҢЫЗЫ ЗОР ЕҢБЕК

Абай ілімін білу, түсіну, қолдану. Ұжымдық монография / Жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебаев;
басп. дайынд. Л. Мұсалы, Б. Даутова. – Алматы: Қазақ университеті, 2023, – 278 б. «Абай
институтының еңбектері» сериялық басылымы, 18-кітап.

«Абай институтының еңбектері» көп томдық сериялық басылымы бойынша жарық көрген «Абай ілімін білу, түсіну, қолдану» деп аталатын ұжымдық монография (он сегізінші кітап) – Абайдың ілімін білудің, түсіну мен қолданудың өзекті, маңызды мәселелері қарастырылған іргелі еңбектердің бірі. Монография профессор Ж. Дәдебаевтың ғылыми жетекшілігімен №АР08855683 «Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» ғылыми жобасы негізінде дайындалған.

Ғылыми еңбек кіріспе, сегіз тарау, қорытынды, қосымша және авторлар туралы мәліметтер бөлімдерінен тұрады. Монографияның кіріспесінде Абай ілімінің қазіргі таңдағы аса өзекті, әлеуметтік мәні зор, іргелі мәселелер қарастырылғандығы, еңбектің тараулары Абай ілімінің мәселелерімен байланыста болатындығы жайында ақпарат берілген. Кіріспе мен қорытындыны, бірінші, екінші тарауды жазған, ұжымдық монографияның жалпы редакциясын басқарған Ж. Дәдебаев. Еңбекте әр тарау бойынша қысқаша мәлімет, тарау авторлары мен библиографиялық анықтамалық туралы сөз қозғалады.

«Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері» деп аталатын бірінші тарауда Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың «Абай және ХХІ ғасырдағы Қазақстан» мақаласында жаһандану заманында барлық дүниені Абайдың даналығымен, ілімімен байланыстыру қажеттілігі және Абайдың қара сөздерін, шығармашылығына, «толық адам» концепциясына қайта тереңдей ден қоюдың маңыздылығын алға тартатындығына назар аударылған.

Сонымен қатар, Абай ілімінің құрамдас бөліктері атанған «ақыл», «қайрат», «жүрек» концептілері, олардың байланысы, Абай ілімі негіздерінің құрылымдық жүйесі сараланады. Абай ілімінің категорияларын, мағыналық-құрылымдық модельдерін жүйелей келе жасалған маңызды, елеулі нәтиже ретінде «Абайдың кісілік кодексі» берілген. Абай ілімінің мұндай қырлары бұрын-соңды зерттеу нысаны болмаған, алғаш рет қарастырылып отырған, актуалды әрі маңызды ғылыми мәселе екендігіне зер салынады. Абай таксономиясының иерархиялық моделі жүйеленіп, оның отандық оқу теориясы мен оқыту, жүйені қолданудың артықшылықтары, оның танымдық ойлау үдерістеріне әсер етуі, жалпы Абай

таксономиясын қолдану – еліміздің білім беру ісіндегі өзекті міндет екендігі дәп айтылады.

Монографияның «Абайдың таксономиясы» деп аталатын екінші тарауында Абайдың білім концепциясына баса назар аударылады. Абай шығармашылығындағы оқу, білім, тәрбие тақырыбы, оның эпистемологияда алатын орны ерекше айқындала түседі. Қазақстанның мемлекеттік білім беру стандарттарындағы күтілетін нәтижелер Блум таксономиясының иерархиялық жүйесіне сай бекітілген. Алайда, Абай ілімін білмей, Блум таксономиясына жүгіну теориялық, дидактикалық қателіктерге бой алдыратындығы көрсетіледі. Еңбек авторлары Абайдың білім концепциясының өзара сабақтас маңызды мәселелерін, бұл мәселелер ақынның белгілі бір шығармаларында емес, тұтас шығармашылық мұрасының жүйесінде түрлі әлеуметтік мәселелермен байланысты түрлі деңгейде болатындығын анықтап, оқырманға жүйелеп көрсетеді. Талап-қабылдау-білу-түсіну-есте сақтау-қолдану сынды Абайдың білім концепциясындағы танымдық процестердің сатылары айшықталады. Бұл жүйенің толымды, бүгінгі күн үшін тарихи мәні терең, теориялық негізі берік, әлеуметтік маңызы зор екендігін анық. Жалпы алғанда, Абайдың білім концепциясы, Абайдың таксономиясы – ұлттық білім беру ісінде методологиялық негіз бола алатындай ерекше маңызды құндылық екені дәлелденген.

«Абайға абай болайық» тақырыбында жазылған үшінші тарау авторы – Д. Ысқақұлы. Тарауда Абайдың шығармашылығы, даналық ойлары мен қағидаларын түсіну мен бағалау бағытындағы кереғар пікірлер қарастырылған. Автор газет-журналдарда, фейсбук сынды әлеуметтік желілерде Абайды «орысшыл» деген атаққа іліндіріп, ақынның бүкіл шығармашылық көзқарасын бұрмалаған арандатушылар туралы ой қозғайды. Сондай-ақ, автор назарынан «Stan.kz» газетінде жарық көрген 3. Батаеваның сұхбаты да қалыс қалмаған. «Абай деген ақын өмірде болмаған, Абай деп жүргеніміз – Әлихан Бөкейханов» деген қисынсыз пікірге автор өз ойын білдіріп, тойтарыс беріп, дәлелді дәйектемелерін ұсынып, мақалаға қарсы жазылған еңбектер туралы айтады. Тарауда Абайды қаралаушылардың алдын қалай алу қажеттігі, Абайдың өмірбаянын, шығармашылығын насихаттайтын зерттеулерді жоспарлау, жандандыру, орталық ашу, сонымен қатар, ақынның таңдамалы шығармаларын, ақын туралы ғылыми еңбектерді БҰҰ-ның тілдеріне аудару қажеттігін алға тартады.

Монографиялық еңбектің төртінші тарауы «Абайды білу мен түсінудің дерекнамалық негізі» тақырыбында, тарау авторы – Қ. Мәдібаева. Бұл тарау абайтану ғылымы тарихындағы дерекнамалық негіз, оны зерттеудің өзекті ұстанымдары жайында жазылған. Автор Абайдың өмірбаянының, әдеби мұрасының жиналу, таралу, сақталу, баспа жүзін көру деректерінің бірнеше жылдық еңбектің нәтижесі туралы баяндайды. Абайтану тарихының дерекнамалық негізі алдында Абайдың жеке бас өміріне, шығармаларының жазулы мерзімі, туу себебі, сақталу жолдары, жиналу реті, баспада жарық көруі, жеке жинақ болып шығу фактілері, Абай мұрасының текстологиялық түп себебі турасында, т.б. міндеттері бар екендігі айтылған. Оған қоса, тарауда абайтану

тарихына еңбегі сіңген зерттеушілер, М. Әуезов, Мүрсейіт Бікеұлы, Қайым Мұқаметқанов, Кудашев В.А.-ның Абай еңбектерін жинақтап, көшірмелерін баспаға жібергендігі туралы сөз қозғалған. Автор Абайтану тарихында ескерілуі тиіс бір сала құнды жәдігер – М. Әуезовтың «Абайтану» арнаулы курсынан оқыған дәрістері екендігін баяндайды. «Абайтану дәрістері», «Абай қазақ музыкасы жайында» тақырыбындағы арнайы абайтану курсына арналып жазылған еңбектер, сонымен қатар, Косталецкий Н.Ф., Садуақас М.Ш. сынды Абай шығармаларының баспада жарық көруіне атсалысқан, баспаға шығарушылардың еңбегі туралы айтылған. Тарау соңында автор ақынға қатысты ғылыми басылымдардың сақталуы, соған қарайлау мәдениетінде ойласатын, ықтияттаитын мәселелердің баршылық екендігін алға тартады.

«Абай шығармашылығын оқу мен оқытудың, білу мен түсінудің дидактикалық тетіктер» тақырыбындағы бесінші тарау авторы – С. Жусанбаева. Тарауда «Абай ілімі» пәнінің мазмұны мен мақсатын анықтаудың, пәнді оқу мен оқытудың, түсіну мен түсіндірудің дидактикалық құралдары мен тетіктері қарастырылған. Автор бүгінгі білім беру саласындағы білім беру, оқу мен оқыту әдістерін А. Байтұрсынұлының көрсеткен әдістерімен ұштастырады. Абайтану, Абай ілімі пәндерінің оқыту методикасы, әдіснамалық қағидалары, сапалылығы мен нәтижелілігіне назар аударылады. Автор абайтану пәнінің гуманитарлық пән ретінде қазақ тілі, қазақ әдебиеті пәндерімен байланысын айшықтап, әртүрлі деңгейге (жалпы орта білім беретін, зерттеу институттары, т.б.) арнайы жасалған дидактикалық ұстанымдар, оқытудың инновациялық технологиясы қағидалары туралы сөз қозғайды. Тарау соңында «Абайдың қара сөздері» тақырыбында құрастырылған, 69 сұрақтан тұратын тест тапсырмалары қосымша ретінде берілген.

Кітаптың алтыншы тарауы Р. Әбдіқұлова жазған «Абай ілімі: герменевтикалық аспектілері» тақырыбында. Автор Абай шығармаларындағы оқырман мәселесі, «тыңдаушы», «айтушы» ұғымдары, рефлексия, шығармалардың автор-шығарма-оқырман тұрғысынан қарастырылуы туралы пайымдайды. Тарауда герменевтика терминіне анықтама беріліп, оның басты ұғымдары сипатталады. Автор Ж. Дәдебаевтың «Абайдың антропологизмі» еңбегінің құндылығы мен жаңашылдығын көрсетіп, философиялық тұрғыда қозғалған кең пайымдауларға тоқталады. «Абай ілімінің антропологиялық қырларын терең танытып, алғаш рет ғылыми категория деңгейіне көтеріп, тарихи-функционалды және пәнаралық зерттеулерінің маңыздылығымен танылады» – деп пайымдайды. Сондай-ақ, тарауда Қ. Мұхамедхановтың Абай өлеңдерінің текстологиясы жайында бірнеше талдауларына, Р. Сыздықованың «Абай өлеңдерінің синтаксистің құрылымы» еңбектеріне сілтеме жасалады.

Жетінші тарау тақырыбы: «Абай Құнанбайұлы шығармаларындағы бернелеу мен бейнелеу: қабылдау, түсіну, зерделеу мәселелері». Тарау авторы – Л. Мұсалы. Мұнда автор Абай шығармаларының поэтикалық қырларына, бейнелеу (метафора), бернелеу (символ), ақынның тұтас көркемдік әлеміне тоқталады. Метафора мен символдың өзара байланысы, ұқсастығы, оларды қабылдау мен пайымдау кезеңдері, түсіну деңгейлері, зерделеу (интерпретация)

сатысы туралы баяндалған. Автор «жүрек» символ-бернесін мысалға келтіріп, ақын шығармаларынан үзінді мысалдар ұсынады.

«Абай өлеңдеріндегі хронотоптың қызметі мен поэтикасы» атты соңғы тараудың авторы – Б. Даутова. Тарауда Абай шығармашылығындағы нақты уақыт, абстрактілі уақыт, тарихи және мифтік уақыт, сондай-ақ, нақты және абстрактілі кеңістік, олардың байланысы туралы сөз қозғалады. Ақын өлеңдері мен қара сөздеріндегі уақыт пен кеңістіктің көрініс табу жолдары, олардың прагматикалық сипаты, «хронотоп» терминінің анықтамасы туралы пайымдалған.

Кітап соңында «Абай ілімін білу, түсіну, қолдану» атты ұжымдық монографиясы бойынша Абай ілімі жүйесіндегі концепциялар, мағыналық-құрылымдық модель, ғылыми-әдістемелік тетіктерінің жүйесі, ғылыми-ақпараттық базасының әдістемелік негізі және т.б. мәселелер бойынша зерттеу нәтижелері туралы мәліметтер келтірілген.

Еңбектің «Қосымша» деп аталатын тарауында «Абайтану. Таңдамалы еңбектер» (XXXVI-L томдар) тақырыбымен берілген сериялық басылымының қысқаша сипаттамасы, мазмұны қамтылған библиографиялық анықтамалық берілген. Әр том туралы жалпы мәліметтер, түсініктер және том мазмұны көрсетілген. Сонымен қатар, қосымшада «Абайтану антологиясы» сериялық он томдық басылымның қысқаша сипаттамасы мен мазмұны берілген.

Абай ілімін білу, түсіну, қолдану туралы құнды ақпарат беретін бұл ұжымдық монография әдебиеттану, тіл білімі салаларындағы зерттеу жұмыстарына, ақын-жазушылар, жоғары оқу орындарында білім алушыларға, жас ғалымдарға, ғылыми қызметкерлер мен жоғары мектеп оқытушыларына пайдалы, әлеуметтік маңызы зор еңбек.

Алма КЕНЖЕҚОЖАЕВА,
әл-Фараби атындағы ҚазҰУ
Абай ҒЗИ оқытушысы, докторант

ТАНЫМДЫҚ МӘНІ ЗОР ЕҢБЕК

Абайтану. Лекциялар (оқу құралы) / Жалпы ред. басқ., кіріспе сөзін жазған
Ж. Дәдебаев; жауапты ред. Д. Ысқақұлы; құраст. баспаға дайынд. Л. Мұсалы,
Б. Даутова. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 304 б.

«Абайтану» оқу пәнінің оқу-әдістемелік кешенінің құрамдастарының бірі – «Абайтану. Лекциялар (оқу құралы)» кітабы. Оқу құралында ұсынылған дәрістерде Абай туындыларының жанрлық ерекшелігі, көркемдік сипаты, құрылымы, қазақ поэзиясындағы тың дәстүрі, маңызы мен мәні, абайтану тарихының мәселелері, Абай мұрасының болмысы мен бітімі қамтылған. Сондай-ақ ақын шығармаларындағы ұлттық және жалпыадамзаттық өзекті тақырыптардың атқаратын қызметі, туындыгерге тән дара дүниетаным мен көзқарастары, қағидалары негізінде оның шығармашылық әлемінің әлеуметтік, танымдық, эстетикалық маңызын ашуға арнайы көңіл бөлінген.

Ақын туындыларының мазмұны мен мәнінің өзара үйлесімде, нақты өлшемдер арқылы берілуі дәрістерде қамтылған талдау мен жинақтаудың негізгі нысаны екенін байқаймыз. Кітаптағы дәрістерде Абайдың қазақ поэзиясында ғана емес, жалпы қазақ әдебиетінде өзіндік тың өзгерістер мен жаңалықтарға, ерекше ойлар мен сөз саптау амалдарына ие тұлға әрі ой мен сөздің жігі ажырамай өз оқырманын табуына түрткі болатын көркемдік дәстүрін қалыптастырушы екендігі баяндалады. Ақынның әр шығармасының қазірге дейін үзілмей оқылып, зерттеліп, талданып келуі – оның қазақ тарихындағы интеллектуалды шығармашылық иесі екендігін айғақтай түседі. Сондықтан Абайдың шығармаларына баға беру және талдау – қажырлы зерттеуді талап ететін үлкен еңбек. Кітапта авторлар ұзақ жылдар бойы ғылыми және әдеби зерттеулер жүргізіп, кәсіби дайындығын шыңдауы мен теориялық білімдерін жүйелі қолдануы нәтижесінде студенттерге Абай мұрасы және абайтанудың өзекті мәселелері туралы сапалы дәрістер ұсынған. Оқу құралындағы дәрістер оқырманына түсінікті болуы үшін нақты әдіс-тәсілдерге, әдістемеге, теориялық ұстанымдарға, абайтанудың қазіргі кездегі даму талаптарына сай дайындалған. Ұсынылған дәрістер оқытушының дәріс үстінде ауызша баяндаған тақырыбының мазмұнын әрі қарай сан тарапта толықтырып дамытатын, тың деректермен байытатын ұтымды көмекшісіне, қазынасына айналмақ. Дәрістер жинақталған оқу құралы өзінің құрылымы мен мазмұнына сәйкес студенттерге де түрлі тапсырмалар мен шығармашылық, оқу-зерттеу жұмыстарын орындауда мол септігін берері анық.

Кітапта ұсынылып отырған әр дәріс зерттеу жұмыстары мен маңызды ақпараттарды қамтитын жеке тақырыптар негізінде жүйеленген. Мәселен, бірінші «Дала Данышпаны, ұлт ұстыны» тақырыбындағы Д. Ысқақұлының дәрісінде автор Абайды ұлтымыздың өміршендігін қамтамасыз етуші рухани тіреуіш сипатында береді. Яғни оның ақындық қызметі қоғамдық-әлеуметтік қызметпен үйлескенін, қоғамда өмір сүретін адамның айнымас тән мен жан азығының маңызын, Абай философиясын сипаттайды. Абай ойының кейінгі алаш қайраткерлері еңбектерінде көрініс табуын, ақынның тәрбие мен білім, ғылым мен ізденіс, адамның жан-күй тазалығы туралы толғаныстарының қара сөздерінде талдануы мәселесін қарастырған. Сондай-ақ абайтану негізінің қалануы мен алғашқы абайтанушылар, олардың еңбектері туралы баяндап, шолу жасаған.

Екінші «Абайтану тарихындағы Алаш кезеңі» атты Ө. Әбдиманұлының дәрісінде XX ғасырдың басындағы қазақ зиялыларының Абайды абыз тұтып, оның келелі ойларын, шығармашылығын жүйелі жинақтап, талдап, Абай дәуіріндегі әдебиеттің дамуы мен ерекшеліктерін өздері өмір сүрген кезеңдегі қазақ әдебиетінің бастан кешкен жағдайымен салыстырмалы түрде зерттеуі турасында айтылған. Кезең қиындығына тап болған надан халықтың көзін ашып, өлеңді өнер үлгісі деп құрметтей білген, ұлы сөздің жаршысы, көңіл кейіптерінің суретшісі, кемеңгер Абай туралы жазылған мақалалар мен баяндардың, жинақтардың, деректердің нақты анықтамаларын, авторлары мен басылым аттарын, жалпы Абай шығармашылығын тану мен таныту мәселесі, абайтанудың алаш алыптары тұсында қалыптасуы туралы құнды ақпараттар қамтылған.

Ж. Дәдебаевтың «Абай және билер сөзі» тақырыбындағы (үшінші және төртінші) дәрістерінде автор қазақтың қара сөзіне өлеңнің қылқаламымен ерекше бояу беріп, ұтымды ойын ұлтына ішкі сыр-сымбатын сақтап жеткізген Абайдың шешен тілге жатық болуына тікелей нәр берген қазақ сөз өнерінің асқар шыңы – билер сөзінің әсерін ақындық және азаматтық қалыптасуы негізінде баяндап берген. Бұған дейін шешендік өнер мен оның тарихы, теориясы туралы айтарлықтай зерттеулер жүргізген ғалымдардың тұжырымдарына сүйене отырып дәстүрлі қазақ қоғамындағы би һәм биліктің Абай шығармашылығына әсерін, әдет-ғұрып заңдарының көрінісін, адамшылық пен қайырымдылықтың сипатын жүйелі саралап берген. Абай өз туындыларында айтатын ғылымның, ой мен пікірдің, ақыл мен ардың, көркем мінез ғибратының қалыптасуы – қазақ шешендік өнерінің халықтық сипатымен ұштасып жатқандығын айтады. М. Әуезовтің Абайдың ақындық-азаматтық тұрғысында жасаған жаңалығы, сөз образдары мен астарлы ой бейнесі, тілек-мұраты туралы тұжырымдары баяндалады. Сондай-ақ билер сөзі мен шешендік өнердің Абай шығармашылығына, оның азаматтығына құйған қайнар бұлақ екенін дәлелдеген.

Бесінші және алтыншы «Абайдың қара сөзі: болмысы мен бітімі» атты З.-Ғ. Бисенғалидің дәрістерінде Абайдың ұлттық әдеби айналымға енгізген жаңа дәстүрі, адамзаттық идеологиялар мен философиялық, психологиялық және педагогикалық пікірлері жинақталған қара сөздері жайында талдау жасалған. Абайдың қара сөздерінің сезім иіріміне ілескен қиял, әсер мен ойы ғана емес, бойына астарлы өнеге мен ғибрат жиған ұзақ толғаныстар, қазақ өркениеті мен

мәдениетіне, әдебиеті мен ғылымына қосқан асыл мұра екені айтылған. Ақынның қара сөздері шығармашылық шеберліктің шарықтау шегіне жеткендігін байқататын тың құбылыс. Сондықтан оның көркемдік сипатынан бөлек, құрылымы мен қамтыған мазмұндық ауқымы халық прозасының негізінде сипатталады. Ақын туындыларындағы түркі және діни шығармалар лексикасының үлгілеріне нақты мысалдар келтірілген. Дәрісте Абай қара сөздерінің көркемдігі мен парасаттылығы, эстетикалық және тәрбиелік мұраты туралы, ақын түсінігіндегі адамтану мәселесі және әрбір айтылған ойдың оқырманға өрнектеле өрімделіп, жеңіл жетуі, көңіліне сәуле қондырып, терең ойға жетелейтіні жайында кеңінен талдау жасалған.

Жетінші және сегізінші «Қытай қазақтары поэзиясындағы Абай дәстүрі. Абай және Ақын» және «Қытай қазақтары поэзиясындағы Абай дәстүрі. Абай және Кәсімбай мен Таңжарық» тақырыбындағы 3. Сейтжановтың дәрістерінде Абай Құнанбайұлы мен Ақыт Үлімжіұлының поэзиясына талдау жасалған. XX ғасыр басында, Абай мұрасының халыққа кең таралып, үлгі-өнегесіне айнала бастаған шағында, оның дәстүрін жалғастырушы, тәлім-тағылымын бойына жиып, ойын дамытуға тырысқан, ақындықты мұрат еткен ақындардың бірі – Ақыттың шығармаларындағы ұлы ақынның дәстүрі, сөзді көркем қолдану тәсілі, эстетикалық танымын шыңдауы, адамгершілік ұстанымдары баяндалған. Дәрістің екінші бөлімінде Абай мен Кәсімбай және Таңжарықтың туындылары негізге алынған. Мұнда қос ақынның Абай шығармашылығынан ғибраттануы, көркемдік әдіс-тәсілдерді меңгере отырып, өз ақындық жолдарын дамытуы, рухани құндылықтар мен эстетикалық дүниетанымынан нәр алып, шығармашылықты адамзаттық мұрамен шендестіруі баяндалған.

Тоғызыншы «Абай әлемі: өнері мен өнегесі» атты Р. Тұрысбектің дәрісінде Абайдың Хакімдік жолындағы асқақ мұраттар мен адамшылық негіздері, жан мен тәннің балансы, жасампаздық идеясы оның қара сөздерінің мазмұнымен байланыста айтылған. Адам баласын қор қылатын қасиеттер мен оны биікке жетелейтін ақыл-парасат мәселесі Абай сөздерімен үйлесімде талданған. Адамдық мұратты айқындауда оқырманға көзәйнек болатын Абай қара сөздерінің өмірлік құны түсіндірілген.

Оныншы «Абай өлеңдеріндегі оқу-ғылым тақырыбы» атты М. Үмбетаевтың дәрісінде ақын шығармашылығындағы білім мен білім беру концепциясын аталған тақырыптағы шығармалары арқылы талдаған. Абайдың білім мен ғылымды қалай бағалағанын және оқырманына қандай жол сілтегенін айтады. Ақын аманаттаған білім-ғылым, өнер, талап пен еңбек, ар мәселелерінің қоғамды тәрбиелеудегі қызметі толық әрі нақты баяндалған.

Он бірінші «Талант формуласы» тақырыбындағы Т. Есембековтің дәрісінде Абайдың суреткерлігін, әдеби талантын үздік ойларының мысалында анықталған. Абайдың тыңдаушының таным деңгейіне қоятын талаптары, әдеби туындыны қабылдау, түсіну, бағалау құбылыстары, өз оқырманын зерттеу, тану әдіс-тәсілдері туралы баяндалған. Абай поэтикасы мен тілінің ерекшелігі, поэтикалық мәтінінің көркемдігі мен құрылымы туралы зерттеу жүргізілген.

Он екінші «Абайдың И. Крылов мысалдарын аудару тәжірибесі» атты Ә. Тарақовтың дәрісінде Абай мен Крылов шығармашылығындағы байланыс,

Абайдың аудармашылық шеберлігі, орыс поэзиясында берілген ой мен тақырыптарды қазақ дүниетанымына лайықтап алудағы тың жаңалығы, көркем аударма өнерін қалыптастыру мен поэзиядағы жарқын жетістігі шебер баяндалған.

Он үшінші «Абай өлеңдерінің семантикалық құрылысы» тақырыбындағы С. Жусанбаеваның дәрісінде Абай тілін танып-білудегі көркемдік талдаулардан бөлек, мағыналық-құрылымдық жүйесін түсінудің маңызы, ақын өлеңдеріндегі мәтіннің түзілу сипаты талданған. Бұл дәріс Абай шығармаларының тек қазақ әдебиетінде ғана емес, тіл білімінде де елеулі маңызға ие екендігін, өлең тудырудағы семантикалық құрылымның атқаратын қызметін ұғындырады. Абай өлеңдеріндегі тұңғыш ой мен тыңдаушысына жеткізбек астарлы ғибратын түсіну әлі күнге дейін қиын жұмбақтың жауабын іздеумен теңесіп келе жатқаны белгілі. Осы жолда мәтінді мағыналық-құрылымдық негізде талдай білу автор туындысының мағынасын толық түсінуге жол сілтейді.

Он төртінші «Абай бағалауындағы байлам» атты А. Салқынбайдың дәрісінде логика-семантикалық категория – бағалаудың Абай шығармаларындағы көрінісі айтылады. Ақын өз өлеңдерінде ақиқатты алға қойып, оның түбіне жету жолында бағалаудың шындық болмыспен, адами кейіппен, мазмұнды келуі ескерілгенін, себебі Абай өмір сүрген кезең өтіп, заман ауысқанымен адамзаттың рухани әлем қалыптастырған бағалы ұғымдарды таңбалайтын қасиетті сөздің мәні мен мазмұны және қабылдануы ешқашан өзгермейтінін айтады. Он бесінші «Тәуелсіздік кезеңіндегі абайтану» тақырыбындағы Е. Кәрбозовтың дәрісінде Абай шығармашылығының жаңа көзқараста зерттелуі, зерттеу мақалалары мен зерттеу жұмыстары, қазіргі таңдағы абайтану ғылымына үлес қосқан зерттеуші ғалымдар туралы, коммунистік идеология шынжырынан босап, ой мен сөз еркіндігі негізінде биікке көтерілген ақын шығармалары туралы жүйелі баяндалған.

«Абайтану. Лекциялар (оқу құралы)» кітабы – жоғары оқу орындарындағы филология факультетінің мамандарына және әдебиеттану бағытында білім алатын студенттерге, оқытушыларға, әдебиет зерттеушілеріне және жалпы оқырман қауымға арналған танымдық мәні зор еңбек.

АБАЙ ИНСТИТУТЫНЫҢ 2019-2024 ЖЫЛДАРЫ ЖАРИЯЛАНҒАН ЕҢБЕКТЕРІ

ҒЖБССҚК ұсынған журналдарда (2019-2024)

1. Bailiyeva U.B., Aldabek N.A., Dautova B.D. The Concept of “Reason” in Abai Kunanbayev’s Works and Its Translation into Russian and English Languages // Ясауи университетінің Хабаршысы. – 2024. – № 2. – Б. 180-193.
<https://doi.org/10.47526/2024-2/2664-0686.53>
<https://journals.ayu.edu.kz/index.php/habarshy/issue/view/71/87>
2. Сейсенқұлұлы Ө., Кенжеқожаева А., Төлеубаева К. «Абайтану» ғылымы және қытай қазақтарының Абайды тануы // Еуразия гуманитарлық институтының Хабаршысы. – 2024. – № 1. – Б. 200-212.
<https://ojs.egi.kz/BULLETIN/issue/view/43>
<https://doi.org/10.55808/1999-4214.2024-1.15>
3. Мұсалы Л., Кенжеқожаева А., Балтоғаева Ж. Поэтикалық дәстүр және шығармашылық тұлға // ҚазҰУ Хабаршысы. Филология сериясы. – 2023. – № 4 (194). – Б. 142-155.
<https://doi.org/10.26577/EJPh.2023.v192.i4.ph13>
<https://philart.kaznu.kz/index.php/1-FIL/article/view/4542>
<https://philart.kaznu.kz/index.php/1-FIL/article/view/4542/3003>
4. Даутова Б.Д., Байлиева Ұ.Б. Абай шығармаларындағы ақыл, жүрек, қайрат концептілерінің орыс тіліне аударылу ерекшеліктері // Еуразия гуманитарлық институтының хабаршысы. – 2023. – № 2. – Б. 7-21.
<https://doi.org/10.55808/1999-4214.2023-2.01>
<https://ojs.egi.kz/index.php/BULLETIN/article/view/215/111>
5. Адырбекова М.К., Куркимбаева А.М. Кәсіпкерліктегі иландыру коммуникациясы // Абылай хан атындағы ҚазХҚ және ӨТУ Хабаршысы. «Филология ғылымдары» сериясы. – 2023. – № 4 (71). – Б. 11-21.
<https://doi.org/10.48371/PHILS.2023.71.4.001>
<https://bulletin-philology.ablaikhan.kz/index.php/j1/issue/view/45>
6. Даутова Б.Д., Баязитов Б.Б. Абай өлеңдеріндегі уақыт пен кеңістік категорияларын білдірудің тілдік формалары // ҚазҰУ хабаршысы. Филология сериясы. – 2022. – Том 186, № 2. – Б. 148-155.
<https://doi.org/10.26577/EJPh.2022.v186.i2.015>
<https://philart.kaznu.kz/index.php/1-FIL/article/view/3990>
<https://philart.kaznu.kz/index.php/1-FIL/article/view/3990/2866>
7. Muhtar Avezov’un Yaratıcılık Laboratuvarı Üzerine Janğara DADEBAYULI <https://orcid.org/0000-0002-0290-2310> MTAD 2022, 19(4):572-581; DOI: 10.1501/MTAD.19.2022.4.29 E-yayın Tarihi:9 Ocak 2023 Makale (PDF 241 KB)
8. Дәдебаев Ж.Д., Жусанбаева С.Б., Баязитов Б.Б. Абай шығармаларының мағыналық-құрылымдық жүйесі // Керуен. – 2021. – № 73 (4). – Б. 28-38.

<https://doi.org/10.53871/2078-8134.2021.4-02>

<https://keruenjournal.kz/index.php/main/article/view/127>

<https://keruenjournal.kz/index.php/main/article/view/127/91>

9. Дәдебаев Ж. Абай ілімін білу, түсіну және қолдану // ҚазҰУ хабаршысы. Филология сериясы. – 2021. – № 4 (128). – Б. 147-155.

<https://doi.org/10.26577/EJPh.2021.v184.i4.ph13>

<https://philart.kaznu.kz/index.php/1-FIL/issue/view/69>

<https://philart.kaznu.kz/index.php/1-FIL/article/view/3633/2807>

10. Musaly L.Zh., Yessembekov T.O., Iskakova G.N. The specifics of the translation analysis of poetic text and discourse // ҚазҰУ хабаршысы. Филология сериясы. 2021. – № 4. – Р. 201-209.

<https://doi.org/10.26577/EJPh.2021.v184.i4.ph19>

<https://philart.kaznu.kz/index.php/1-FIL/issue/view/69>

<https://philart.kaznu.kz/index.php/1-FIL/article/view/3639/2814>

11. Мұсалы Л. Қазақ әдебиетіндегі алғашқы символист ақындар // Еуразия гуманитарлық институтының Хабаршысы. – 2021. – №4. – Б. 42-50.

<https://ojs.egi.kz/index.php/BULLETIN/issue/view/33>

<https://ojs.egi.kz/index.php/BULLETIN/issue/view/33/58>

12. Мұсалы Л., Даутова Б. Абай Құнанбайұлы шығармаларындағы уақыт концептілері және көркемдік қызметі // Евразия гуманитарлық институтының Хабаршысы. – 2021. – №4. – Б. 35-42.

<https://ojs.egi.kz/index.php/BULLETIN/issue/view/33>

<https://ojs.egi.kz/index.php/BULLETIN/issue/view/33/57>

13. Mussaly, L. Zh., Daurenbekova, L. N., Seidenova, S. D., Kartayeva, A. M., & Kelgembayeva, B. B. (2022). Influence of symbolism in world literature on Kazakh poets' creativity. Journal of Language and Linguistic Studies, 18(1), 447-457. Doi: 10.52462/jlls.193 Submission Date:04/07/2021 Acceptance Date:10/10/2021

<https://www.jlls.org/index.php/jlls/article/view/3499>

14. Қапалбек Б.С., Кенжеқожаева А.М. Байтұрсынұлының қазақ тарихындағы ағартушылық ролі // Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің хабаршысы. Тарих және саяси-әлеуметтік ғылымдар сериясы. – 2020. – № 3(66). – Б. 501- 505.

<https://doi.org/10.51889/2020-3.1728-5461.21>

<https://bulletin-histsocpolit.kaznpu.kz/index.php/ped/article/view/268/264>

15. Дәдебаев Ж. Абайдың көркемдік әлемі // ҚазҰУ хабаршысы. Филология сериясы. – 2020. – №2 (178). – Б. 4-14.

<https://doi.org/10.26577/EJPh.2020.v178.i2.ph1>

<https://philart.kaznu.kz/index.php/1-FIL/article/view/2812>

<https://philart.kaznu.kz/index.php/1-FIL/article/view/2812/2660>

16. Дәдебаев Ж., Айтбаева К.Б. Абайдың «Қақтаған ақ күмістей кең маңдайлы» өлеңін орыс, ағылшын тілдеріне аудару мәселелері // Қазақстанның ғылымы мен өмірі Наука и жизнь Казахстана. – 2020. – № 12 (146). – Б. 174-179.

<https://www.naukaizhizn.kz/index.php/journal/article/view/107/107>

17. Rsaliyeva Zhulduz, Dadebayev Zhankara. VARIOUS ASPECTS OF

<https://orcid.org/0000-0002-0290-2310>

<https://doi.org/10.20319/pijss.2019.43.985996>

<https://grdspublishing.org/index.php/people/article/view/723>

18. Нұрмаханова М., Мұсалы Л. ХХ ғасырдың 50-60 жылдарындағы Қазақстандағы балалар әдебиеті (белгілі сыншы Қалжан Нұрмахановтың жазбалары бойынша). ҚазҰУ Хабаршысы. Филология сериясы. – 2019. – №4. – Б. 60-66.

<https://doi.org/10.26577/EJPh-2019-4-ph8>

<https://philart.kaznu.kz/index.php/1-FIL/issue/view/60>

<https://philart.kaznu.kz/index.php/1-FIL/article/view/2743/2603>

19. Дәдебаев Ж., Жусанбаева С.Б. Жүсіп Баласағұнның «Құтты білік» дастанының мәні мен мағынасы / ҚазҰУ Хабаршысы. Филология сериясы. – 2019. – №4 (176). – С. 20-29.

<https://doi.org/10.26577/EJPh-2019-4-ph3>

<https://philart.kaznu.kz/index.php/1-FIL/article/view/2729/2594>

20. Дәдебаев Ж., Бисенбаев П., Кәрібозов Е. Толыбай – Алтын Орда дәуіріндегі аса ірі қоғам қайраткері // ҚазҰУ Хабаршысы. Тарих сериясы. – 2019. – №2 (93). – Б. 209-220.

<https://doi.org/10.26577/jh-2019-2-h27>

<https://bulletin-history.kaznu.kz/index.php/1-history/article/view/461>

<https://bulletin-history.kaznu.kz/index.php/1-history/article/view/461/380>

21. Дәдебаев Ж. Сөз өнерінің көркемдігі және Абай // Қазақ білім академиясының Баяндамалары. – 2019. – № 1. – Б. 150-156.

<https://egi.kz/wp-content/uploads/2019/06/КАО-12019.pdf>

22. Dadebayev Zh.D., Karagoishiyeva D.A., Musaly L. Interdisciplinary research of Abai's creative heritage // III. Уәлиханов атындағы Көкшетау мемлекеттік университетінің хабаршысы. Филология сериясы. – 2019. – № 2. – Б. 271-277.

https://vestnik-kufil.kz/kz/&journal_page=archive <https://abai.kaznu.kz/?p=5952>

SCOPUS базасындағы ғылыми басылымдарда (2020-2022)

1. Seidenova, S., Mussaly, L. The Translation Process in the Context of the Digitalization Studies in Systems, Decision and Control, 2022, 443, pp. 13–21.

Scopus. DOI: 10.1007/978-3-031-07067-9_2, 06 October 2022 .

https://www.researchgate.net/publication/364188258_The_Translation_Process_in_the_Context_of_the_Digitalization https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-07067-9_2

<https://link.springer.com/content/pdf/bfm:978-3-031-07067-9/1?pdf=chapter%20toc> <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85139831001&origin=resultslist&sort=plf-f>

2. Daurenbekova L.N., Imanberdiyeva S.K., Dautova B.D., Rainbekova G.S., Toktymanova

G.M. Translation and interpretation of Abay's political – social Lurics into Turkic languages, Opción, Vol 36, 2020. – 1852 p. Scopus.
<https://produccioncientificaluz.org/index.php/opcion/article/view/31812>
<https://produccioncientificaluz.org/index.php/opcion/article/view/31812/33075>

**Отандық баспаларда жарық көрген кітаптар:
монография, оқу құралы, жинақ
(2019-2024)**

1. Абайтану. Таңдамалы еңбектер. Томдар 37-50 / Жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2019-2021.
2. Абайтану антологиясы. 10 томдық. Антологияның бас редакторы Ж.Қ. Түймебаев / Жауапты ред. Б. Жақып; жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. Жалпы көлемі 306,8 баспа табақ.
3. Дәдебаев Ж. Майкөт Сандыбайұлының ақындығы: монография. / Ж.Дәдебаев. Алматы: Қазақ университеті, 2020. – 192 б.
4. Дәдебаев Ж. Тараз өлкесі. Тау мен дала аңыздары. – Алматы: ЖШС РПБК «Дәуір», 2020. – 404 б.
5. Дәдебаев Ж. Қазақ әдебиетінің тарихы. Оқу құралы. Бірінші бөлім (РОӘК ОӘБ ұсынған). – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 458 б.
6. Дәдебаев Ж. Жазушы еңбегі: монография / Жанғара Дәдебаев. – Алматы: Қазақ университеті, – 2021. – 438 б.
7. Дәдебаев Ж. Абайдың шығармашылық даралығы. Ойлар, толғаныстар, талдаулар / ҚР БҒМ Ғылым комитеті «Абай Құнанбайұлының мұрасы қоғамдық-гуманитарлық ғылымдар аспектісінде» жобасы аясында орындалған. – Нұр-Сұлтан: БиКА, 2021. – 307 б.
8. Қазіргі қазақ әдебиеті / Авторлар ұжымы: Дәдебаев Ж., Мәдібай Қ., Пірәлі Г., Ысқақұлы Д., Қалиева А., Солтанаева Е., Мұсалы Л. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 353 б.
9. Абай ілімін білудің, түсінудің және қолданудың ғылыми негіздері мен теориялық тетіктері. Мақалалар жинағы / Авторлар: Дәдебаев Ж., Ысқақұлы Д., Әбдікүлова Р., Жусанбаева С., Мұсалы Л., Даутова Б., Оразбаева Ж., Айтбаева К., Қарабаева Б., Көшербаева А., Тастанбекова А., Мұхтарқызы Ә. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 254 б.
10. Дәдебаев Ж. Абай ілімін білу, түсіну және қолдану тұжырымдамасы / Ж. Дәдебаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 34 б.
11. Абайтану. Лекциялар (оқу құралы) / Авторлар: Дәдебаев Ж., Әбдиманұлы Ә., Бисенғали З.-Ғ., Сейітжанов З., Тұрысбек Р., Үмбетов М., Есембеков Т., Тарақов Ә., Жусанбаева С., Салқынбай А., Кәрбозов Е. – Алматы: Қазақ университеті, 2021. – 304 б.
12. Дәдебаев Ж. Өнегелі өмір үлгісі. – Алматы: Қазақ университеті, 2022. – 126 б.
13. Дәдебаев Ж. Абай ілімі: оқу құралы / Жауапты ред. Д. Ысқақұлы; басп.

дайынд. Л. Мұсалы, Б. Даутова, Г. Ыбырайқызы. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 268 б.

14. Дәдебаев Ж. Түрік дүниесінің дүлдүл тұлғалары / Жанғара Дәдебаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 408 б.

15. Абай ілімі: мақалалар жинағы / Жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебаев; баспаға дайынд. Л. Мұсалы, Б. Даутова. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 192 б.

16. Абай ілімі. Дәрістер курсы / Жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебаев; баспаға дайынд. Л. Мұсалы, Б. Даутова. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 270 б.

17. Абай ілімін білу, түсіну және қолдану: ұжамдық монография / Жалпы ред. басқ. Ж. Дәдебаев; баспаға дайынд. Л. Мұсалы, Б. Даутова. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 278 б.

18. Ысқақұлы Д. Адамзаттың Айтматовы. Монография. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 204 б.

19. Әбдезұлы Қ. Ақиқаттың алдаспаны. Сын мақалалар және әдеби портреттер. – Алматы: «Атамұра», 2023. – 176 б.

20. Дәдебаев Ж. Менің университетім. Ойлар мен толғаныстар / Ж. Дәдебаев. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 318 б.

21. Дәдебаев Ж. «Абай ілімі». Талдаулар, ойлар мен толғаныстар. Ғылыми еңбек / ҚР БҒМ Ғылым комитеті «Қазіргі Қазақстан және Абай Құнанбайұлының мұрасы қоғамдық-гуманитарлық ғылымдар аспектісінде» жобасы аясында орындалған. – Алматы: Алгоритм, 2023. – 318 б.

22. Әбдезұлы Қ. Алаш перзенті. Сын мақалалар және әдеби портреттер. – Алматы: Атамұра, 2024. – 296 б.

23. Дәдебаев Ж. Абайдың антропологизмі. Монография. – Алматы: Атамұра, 2024. – 320 б.

**Абай ғылыми-зерттеу институты
2024 жыл**

МАЗМҰНЫ

Дәдебаев Ж. Абай ғылыми-зерттеу институты.....	3
Әбдезұлы Қ., Мұсалы Л. Ізденістер, нәтижелер, жетістіктер.....	16
Ысқақұлы Д. Абай институтының достық қарым-қатынастары.....	25
Тұяқбай Т., Даутова Б., Кенжеқожаева А. Абай ҒЗИ-да «Абай институтының еңбектері» сериясы кітаптарының тұсаукесер кеші өтті.....	30
Абай жылындағы жетістіктер (электронды көрме).....	33
Абай ғылыми-зерттеу институты. ҚазҰУ-90 (электронды көрме).....	54
Абай институты қызметкерлерінің жарық көрген еңбектері.....	109
Ыбырайқызы Г., Кенжеқожаева А. Абай ғылыми-зерттеу институтында «Абай Құнанбайұлының шығармашылық мұрасы және ілімі атты бесінші халықаралық конференция өтті.....	124
Байлиева Ұ. Әлеуметтік маңызы зор еңбек.....	128
Кенжеқожаева А. Танымдық мәні зор еңбек.....	132
Абай институтының 2019-2024 жылдары жарияланған еңбектері.....	136

**АБАЙ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНА 15 ЖЫЛ:
ҒЫЛЫМИ-АҚПАРАТТЫҚ ЖИНАҚ**

Авторлар ұжымы: Ж. Дәдебаев, Д. Ысқақұлы, Қ. Әбдезұлы, Т. Тұяқбай, Л. Мұсалы,
Б. Даутова, А. Кенжеқожаева, Ұ. Байлиева, Г. Ыбырайқызы. Жауапты редакторы
Л.Ж. Мұсалы; құрастырған және электрондық баспаға дайындаған А. Кенжеқожаева,
Б. Даутова. – Алматы: Абай ғылыми-зерттеу институты, 2024. – 140 б.

Басуға 25.11.2024 жылы қол қойылды. Формат 60x84 1/8.
Көлемі 8,75 б.т. Электрондық басылым.
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
Абай ғылыми-зерттеу институты.
Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.
Абай ғылыми-зерттеу институтында дайындалды.

